

НОВИ ЗАКОН О ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ

Центар за либерално-демократске студије

Драгор Хибер (редактор)
НОВИ ЗАКОН О ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ

Издавач
Центар за либерално-демократске студије

За издавача
Зоран Вацић

Ликовни уредник
Зоран М. Благојевић

Штампа
Гораграф, Београд

Тираж
500 примерака

ISBN 86-83557-

2004.

НОВИ ЗАКОН О ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ

Борис Беговић
Јелисавета Василић
Владимир Водинелић
Лепосава Карамарковић
Гашо Кнежевић
Бошко Мијатовић
Гордана Михајловић
Владимир Павић
Весна Ракић-Водинелић
Драгор Хибер

*Захваљујемо се USAID-у
и његовом извршном партнеру IBM Business Consulting-у
на подршци овом пројекту*

Предговор

УЗ НАЦРТ ЗАКОНА О ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ 7

- I СПОРНА ПИТАЊА ЗАКОНСКОГ УРЕЂЕЊА ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА 11
 - Спорна питања основних института 11
 - Учинак последњих новела ЗИП 39
 - Правна пракса и неопходност ревизије извршног поступка 45
- II НОВ ЗАКОН О ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ ИЛИ ТЕМЕЉНА РЕВИЗИЈА ПОСТОЈЕЋЕГ 49
 - Да ли припремити целовит нов закон? 49
 - Извршење према (комерцијалним) правним лицима – специјални поступак или одступања од општих правила 50
 - Извршење у родитељским, брачним и породичним стварима 51
- III НАЈВАЖНИЈЕ НОВИНЕ У НАЦРТУ ЗАКОНА О ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ 53
 - Преглед новина 53
 - Правни лекови 54
 - Извршење са страним елементом 55
 - Спровођење извршења 56
 - Извршење ради наплате новчаног потраживања 57
 - Поступак у трговинским стварима 62
 - Обезбеђење 64

НАЦРТ ЗАКОНА О ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ 67

- I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 1–24) 69
- II ЗАЈЕДНИЧКЕ ОДРЕДБЕ О ПОСТУПКУ ИЗВРШЕЊА (чл. 25–63) 79
 - Уводне одредбе (чл. 25–40) 79
 - Новчана казна и судски пенали (чл. 41–43) 85
 - Предлог за извршење (чл. 44–49) 86
 - Спровођење извршења (чл. 50–54) 88
 - Противизвршење (чл. 55–58) 89
 - Одлагање и обустава извршења (чл. 59–63) 91

- III ИЗВРШЕЊЕ РАДИ НАПЛАТЕ НОВЧАНОГ ПОТРАЖИВАЊА
(чл. 64–183) 95
Извршење на покретним стварима (чл. 64–86) 95
Извршење на непокретности (чл. 87–141) 104
Извршење на потраживању дужника (чл. 142–183) 122
- IV ИЗВРШЕЊЕ РАДИ ОСТВАРИВАЊА НЕНОВЧАНОГ
ПОТРАЖИВАЊА (чл. 184–220) 135
Предаја покретних ствари (чл. 184–188) 135
Извршење ради испражњења и предаје непокретности
(чл. 189–193) 137
Извршење ради остварења потраживања на радњу, трпљење или
нечињење (чл. 194–200) 138
Извршење одлука из области породичног права (предаја и одузимање
детета) (чл. 201–205) 141
Извршење ради враћања запосленог на рад, односно у службу
(чл. 206–209) 142
Извршење одлуке о деоби ствари (чл. 210–213) 143
Уписивање права у јавне књиге (евиденција права) и друге јавне
регистре (чл. 214–218) 144
Издејствовање изјаве воље (чл. 219–220) 145
- V ПОСЕБНА ПРАВИЛА ИЗВРШЕЊА У ТРГОВИНСКИМ И
ПОВЕЗАНИМ СТВАРИМА (чл. 221–251) 147
Предмет уређивања (чл. 221–223) 147
Заједничка правила (чл. 224–226) 148
Извршење на пословном рачуну дужника (чл. 227–235) 149
Извршење на акцијама и уделима у друштву са ограниченом
одговорношћу (чл. 236–241) 152
Скраћени извршни поступак (чл. 242–251) 154
- VI ОБЕЗБЕЂЕЊЕ (чл. 252–303) 157
Заједничке одредбе (чл. 252–261) 157
Претходно испуњење (чл. 262–266) 160
Извршење ради обезбеђења (чл. 267–269) 162
Заложно право (чл. 270–290) 163
Привремене мере (чл. 291–303) 171

Предговор

Захваљујући значајној помоћи IBM Business Consulting-a, односно USAID-a, Центар за либерално-демократске студије (ЦЛДС) је, заједно са Центром за унапређење правних студија, организовао рад на припреми новог Закона о извршном поступку.

Пројектни тим, ужи и шири део, чинили су проф. др Драгор Хибер (руководилац пројекта), проф. др Весна Ракић-Водинелић, др Лепосава Карамарковић, Гордана Михајловић, Јелисавета Василић, др Владимир Павић, проф. др Гашо Кнежевић, проф. др Владимир Водинелић и економисти проф. др Борис Беговић и др Бошко Мијатовић. У раду је консултован и дао корисне сугестије већи број стручњака из различитих области. Врло корисне сугестије добијене су и на округлим столовима на којима су учествовале судије, адвокати и други експерти, као и представници страних организација и инвеститора у Србији. ЦЛДС се свима на овај начин захваљује.

Управо у време ове „јавне расправе” о нацрту Министарство правде формирало је радну групу за припрему предлога Закона о извршном поступку. Оправданост рада на пројекту ЦЛДС-а потврђена је тиме што је радна група одлучила да свој рад базира управо на овом тексту.

Уз текст нацрта, у овој публикацији објављујемо претходну анализу спорних питања важећег Закона о извршном поступку, која је била полазна основа за рад, оцену стања примене важећих прописа о извршењу, основна опредељења и сумарни приказ најважнијих новина које закон доноси.

30. април 2004. године

Драгор Хибер

УЗ НАЦРТ ЗАКОНА
О ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ

I Спорна питања законског уређења извршног поступка¹

СПОРНА ПИТАЊА ОСНОВНИХ ИНСТИТУТА

Надлежност за извршење грађанских судских одлука

Принудно извршење судских одлука, укључујући и грађанске, није увек било задатак суда. У историји права судске одлуке су извршавали и други органи (управни), међу њима, врло често полиција. Тако је било и у деветнаестовековној Србији, као и у Црној Гори. До краја двадесетих година XX века, судске одлуке и то и грађанске одлуке, на овим просторима извршавала је полиција. Потом се, под утицајем рецепције аустријског процесног права прешло на *судско* извршење.

Судски извршни поступак представља систем правних норми које уређују одлучивање о принудном извршењу, поступак спровођења извршења, као и својства, процесни положај странака и других субјеката извршног поступка. У овај поступак спадају и радње обезбеђења потраживања. За разлику од парничног, извршни поступак нема за циљ мериторно решавање спора. Он се редовно води пошто је спор на ауторитативан и коначан начин већ решен и пошто је дужник већ обавезан на одређено понашање. Битна карактеристика судског извршног поступка је сте примена непосредне или посредне принуде према дужнику који се не понаша у складу са правноснажном пресудом. У савременим правима извршење се спроводи на имовини, а не на личности дужника. То значи да на личним добрима дужника (живот, слобода, телесни интегритет) не сме бити примењена принуда. Са друге стране, радње суда које не представљају принуду не сматрају се радњама извршења. Принуда нема увек за циљ намирење. Она може бити управљена и на то да потраживање повериоца буде обезбеђено.

У судском извршном поступку, поред судских, извршавају се и одлуке које је донео управни орган или судија за прекршаје, осим ако је за њихово извршење одређена надлежност другог органа.

На основу ових основних карактеристика судског извршења, може се тврдити да је извршни поступак махом *еџекуциона процедура*, која није намењена одлучивању о правима, већ принудном спровођењу одлуке којом је о правима већ одлучено.

1 Критичку анализу важећег законодавства припремила је др Весна Ракић Водинелић.

Зашто ваља постави́ти питање да ли за извршење судских одлука мора бити надлежан суд?

Као што је познато, у нашем позитивном праву, извршење *кривичних санкција* само малим делом спроводи суд. Оно је у надлежности управних органа (полиције и казненопоправних установа), а суд има овлашћења надзора. У области извршења кривичних санкција, наше право мора доживети озбиљну ревизију, нарочито са становишта компатибилности са Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама. Када су у питању грађанске судске одлуке, у последњих осамдесет година у Србији није озбиљно довођена у питање надлежност суда да те одлуке извршава. Данашња надлежност суда за извршење грађанских судских одлука формалноправно почива на Уставу, а суштински, на ставу да је најподесније да одлуку изврши орган исте врсте који је одлуку донео, као и на ставу да је за тумачење садржине грађанске судске одлуке у смислу њеног принудног извршења, потребно стручно судско знање, више него за принудно спровођење кривичних одлука, нарочито оних које осуђују окривљеног на лишење слободе. Овај последњи став је последица предрасуда, а не научног сазнања, јер је управо у области извршења казни лишења слободе дошло до таквог међународноправног развоја (услед усвајања бројних конвенција), који тражи више специјализованих правних знања од оних која се могу очекивати од домаћих органа који спроводе извршење казни лишења слободе. Дакле, са становишта данашњег позитивног права (изузев формалноправног уставног основа), не би се могло тврдити да грађанске судске одлуке **мора** да извршава суд – оно би се могло препустити и другим органима. Али, са становишта правног поретка Савета Европе, као и са становишта очекивања пријема у ЕУ, извршење грађанских судских одлука мора бити у надлежности оног тела које Европска конвенција о људским правима и основним слободама, као и низ директива ЕУ, означавају речју *трибунал*. А, *трибунал*, без обзира којој власти припада, мора имати она својства која код нас данас има само суд. Према томе, са овог, ни мало безначајног становишта, извршење треба и даље да припада судовима. Али, будући да извршење подразумева *принуду* за коју домаћи суд није организациони и стручно оспособљен, неопходно је:

- редуковати подручје судског извршног поступка (методом другачијег дефинисања појма извршне исправе) у односу на данас важеће, тако што би се изоставило извршење одлука управних органа;
- одговорити на питање да ли Закон о судском извршном поступку треба за предмет да има и поступке и начине извршења одлука уставних судова;
- увести судску полицију (што је задатак организационих закона);
- обезбедити законске претпоставке за ефикасан рад судских извршитеља.

Редефинисање основних појмова судског извршног права

Извршни поступак се покреће радњом овлашћеног субјекта (повериоца) која се зове *предлој за извршење*.

Извршење има за циљ да се постигне остварење субјективног права повериоца у извршном поступку које Закон означава као *поштраживање*. Потраживање је дефинисано као право које има за предмет наплату новчаног износа или неко чињење, односно нечињење дужника (чл. 15. тач. 1 ЗИП). Материјалноправни основ потраживања је без значаја за принудно извршење. Он може бити стварноправни, облигационоправни, личноправни, породично-правни, итд. Битно је само то да је дужник осуђен на одређено понашање – активно или пасивно (чињење или нечињење).

Извршна исправа је појединачан правни акт који потиче од суда или другог државног органа којим је утврђено потраживање и који представља једну од основних процесних претпоставки за принудно извршење (види чл. 16. ЗИП). Наиме, још у римском праву формулисано је правило од кога ни савремено право не одступа – принудно извршење се може допустити и спровести само на основу ваљаног извршног наслова (исправе): *Nulla executio sine titulo*.

Предмет извршења је одређена ствар или имовинско право дужника на коме се дозвољава и спроводи извршење. Аликвотни део имовине дужника не може бити предмет извршења у судском извршном поступку, већ то мора бити, како је речено, одређено имовинско право или одређена ствар. Само постојећа, а не будућа имовинска права дужника могу бити предмет извршења. Ради заштите егзистенције дужника, закон је одредио изузимање одређених ствари и права дужника од извршења, тако да предмет извршења не могу бити све ствари или сва имовинска права дужника. Као што је речено, личност дужника и његова лична добра не могу бити предмет извршења. Европска конвенција о људским правима и основним слободама изричито забрањује лишење слободе ради извршења грађанске судске одлуке. У историјском развоју извршни поступак је прошао еволуцију од тзв. персоналног извршења у коме је предмет извршења био непосредно дужник, тј. његова личност и лична добра, до имовинског извршења у коме је предмет извршења по правилу, или искључиво, дужникова имовина.

Принуда којом се остварује намирење потраживања спроводи се путем *средства извршења*. Под појмом средства извршења подразумева се скуп правних и фактичких радњи суда и његових помоћних органа које се предузимају ради намирења повериоцевог потраживања. У зависности од тога да ли је потраживање новчано или неновчано, средства извршења се деле на *средства извршења ради намирења новчаних поштраживања* и *средства извршења ради намирења неновчаних поштраживања*. ЗИП је изричито утврдио само средства извршења ради намирења новчаних

потраживања и таксативно их набројао. Средства извршења ради намирења неновчаних потраживања прилагођена су природи тих потраживања, па зато нису таксативно набројана у закону, већ је само одређен начин и поступак спровођења извршења неких неновчаних потраживања.

Да ли је појребно редефинисање свих ових основних појмова да би се појачала ефикасност извршној постојки?

Одговор је сасвим недвосмислено позитиван:

- неки од ових појмова, онако како су дефинисани у важећем ЗИП неоправдано проширују подручје судског извршења (појам извршне исправе);
- неки од њих дефинишу процесне категорије материјално-правним инструментаријумом, доводећи у питање значења (појам потраживања);
- законске класификације (нпр. на средства извршења ради новчаних и ради неновчаних потраживања) су застареле и неадекватне;
- набрајање средстава извршења ради намирења новчаних потраживања је таксативно, па зато не може да прати развој материјалног права (нпр. нема могућности извршења на акцији).

Однос између стечаја и судског извршног поступка

Циљ судског извршног поступка јесте потпуно намирење одређеног потраживања повериоца. Осим појединачног извршења, правни поредак познаје и опште извршење (стечај). Основне разлике између појединачног и општег извршења јесу:

а) Предмет појединачног извршења су *одређене* ствари или права дужника, а предмет општег извршења је *целокупна имовина* дужника.

б) Појединачно извршење се дозвољава и спроводи ради намирења оних потраживања која су утврђена у *извршној исправи*, или су одређена у *веродостојној исправи*. Супротно томе, поступком општег извршења обухваћено је намирење свих потраживања поверилаца, укључујући и она која нису утврђена у извршним исправама, као и она која нису доспела.

в) У случају множине поверилаца, примењују се различита правила о редоследу њиховог намирења. У поступку појединачног извршења, за случај да више поверилаца против истог дужника, тражи извршење на истом предмету извршења, повериоци се намирују редоследом којим су стекли право на намирење у извршном поступку. (*Prior tempore, potior jure.*) Супротно томе, у поступку општег намирења повериоци се, по правилу, намирују истовремено и конкурентно. (*Par conditio creditorum.*)

г) Због деловања ових различитих принципа, у поступку појединачног извршења повериоци се редовно намирују у целини. Редослед намирења и има смисао у томе да се омогући намирење

повериоца који има предност, а тек пошто се он у целости намири, отпочиње намирење поверилаца који су следећи у рангу намирења. У поступку општег извршења, повериоци се редовно не намирују у целости, већ само делимично, у проценту који зависи од висине њихових потраживања (сразмерно намирење).

д) Отуда, постоји разлика у разлозима за вођење поступака појединачног и општег извршења. Поступак појединачног извршења покреће поверилац када дужник своју обавезу није извршио на време и дозвољава се на основу извршне или веродостојне исправе. Супротно томе, поступак општег извршења покреће се када дужник постане неспособан за плаћање тј. инсолвентан (стечајни поступак) или због других законских разлога за престанак постојања дужника – правног лица, иако он није постао инсолвентан (поступак ликвидације). Поступак општег извршења нема за циљ само намирење поверилаца, већ и престанак правног субјективитета дужника – правног лица.

ђ) Поступак појединачног извршења може се водити против дужника који је физичко или правно лице. Напротив, поступак општег извршења (стечај и ликвидација), у нашем праву предвиђен је само за правна лица.

е) Стечај је, према нашем данашњем праву увек „јачи” од појединачног извршења, тј. услед стечаја прекида се појединачно извршење, изузев ако је право на појединачно извршење (разлучно право) стечено 60 дана пре отварања стечаја.

Какав треба да буде однос између ојшшеї и појединачної извршења?

Одговор на ово питање не може дати само Закон о извршном поступку, већ и Закон о стечају који је у припреми. Према одредбама новог стечајног закона, изгледа да ће однос бити компликованији него што је данас.

Странке и други учесници у извршном поступку

Извршни поступак је, исто као парнични, заснован на двостраначкој конструкцији поступка. Странка чије потраживање се намирује у извршном поступку, у закону је означена изразом „поверилац”, уместо старог назива „тражилац извршења”. Странка против које се води извршни поступак, означена је као „дужник”, за разлику од старог назива „извршеник”. Види чл. 15. тач. 2 и 3 ЗИП. Овим изразима означавају се странке и у процесноправном смислу речи. Поверилац је активна странка која подноси предлог за извршење ради намирења потраживања. Дужник је пасивна странка против које се извршни поступак води и спроводи. Законски називи за странке у извршном поступку нису срећно одабрани, јер се исти називи користе и за учеснике (странке) у једном материјалноправном односу. Процесноправни појам странке у извршном поступку мора се строго разликовати од учешћа странака у материјалноправном односу, тј. од стварне легитимације.

Стварна легитимација странака у извршном поступку редовно се доказује извршном исправом. Поверилац у материјалноправном смислу је лице чије је потраживање утврђено у извршној исправи, а дужник је лице које, по извршној исправи, мора предузети одређену активну или пасивну радњу (чињење или нечињење). Ако се као поверилац или дужник у извршном поступку појаве лица која нису означена у извршној исправи, они стичу процесно својство странака у поступку, али ће се извршење дозволити и спровести само ако поверилац на законом прописани начин докаже да је потраживање прешло на њега или да је обавеза са субјекта обавезаног извршном исправом, прешла на лице означено као дужник. Другим речима, суд ће одбити да донесе решење о извршењу ако се као дужник или поверилац не појављују стварно легитимисана лица. Међутим, та лица имају својство странака у извршном поступку и сва овлашћења која припадају странкама, па се поверилац може жалити против решења којим је одбијен предлог за извршење због недостатка стварне легитимације. Управо због непрецизности законских израза, боље је за означавање странака у извршном поступку користити изразе „извршни поверилац” и „извршни дужник”. Уз једног извршног повериоца може приступити други или више њих који пред истим судом траже извршење истим средством извршења и на истом предмету извршења. После приступања води се јединствен поступак. Могућност накнадног приступања извршних поверилаца има практичног значаја у поступку продаје ствари и намирења из добијене цене. Страначка и парнична способност, као и заступање уређени су у ЗПП и одговарајућа правила се сходно примењују у извршном поступку.

Поред странака, у извршном поступку могу суделовати и друга лица која остварују своја права или правне интересе (чл. 15. тач. 5 ЗИП). Својство учесника могу имати: заложни повериоци и носиоци других стварних права на предмету извршења; државни орган или орган локалне самоуправе, са захтевом за намирење пореза; треће лице према коме извршни дужник има какво потраживање (дужник извршног дужника); купац ствари у поступку продаје, итд.

Редовно се као странке у извршном поступку појављују иста лица која имају својство повериоца и дужника према извршној исправи, па се извршна исправа редовно појављује као акт о легитимацији странака. Али, то не мора увек бити тако, јер је могуће да од времена настанка извршне исправе до покретања извршног поступка наступе извесне промене које утичу на стварну легитимацију странака. На пример, могуће је да лице означено као поверилац или дужник у извршној исправи умре пре покретања извршног поступка; поверилац може своје потраживање цедирати трећем лицу; обавезу дужника може на себе преузети треће лице; правно лице се може поделити или припојити другом правном лицу, итд. Тада се отвара питање начина на који ће извршни суд утврдити стварну легитимацију лица која се појављују као

извршни поверилац или извршни дужник. Извршење ће се одредити на предлог лица које у извршној исправи није одређено као поверилац, ако то лице докаже јавном исправом (или по закону овереном исправом) да је потраживање пренесено или на други начин прешло на њега. Као јавна исправа у овим случајевима може се употребити, на пример, оставинско решење, оверени уговор о цесији, извод из земљишне књиге, зато што у случају извршења на непокретности, укњижено заложно право повериоца овлашћује на намирење из непокретности и кад се њен власник промени, итд. У случају да поверилац не може да прибави јавну (или по закону оверену) исправу, мора покренути парницу и тражити утврђење да је потраживање прешло на њега. Тада се легитимација доказује правноснажном парничном пресудом. Исто важи за случај да се поступак покрене против лица које у извршној исправи није одређено као дужник. Терет доказивања преласка обавезе на то лице, сноси поверилац. Стварна легитимација странака не може се доказивати ниједним другим доказним средством осим оних изричито одређених у ЗИП (одлука ВСХ Рев 307/83 од 21. 06. 1983. ППП1984/12). Предлог за извршење не може се поднети против једног солидарног дужника ако извршна исправа не гласи уопште на њега, јер није био странка у поступку из кога она потиче, већ гласи само на другог солидарног дужника (у том смислу, реш. ВПС, Пж 525/82 од 8. 03. 1982. СП 1982/9). Али, ако извршна исправа гласи на све солидарне дужнике, поверилац је овлашћен да тражи извршење од било ког солидарног дужника, по сопственом избору (види одлуку ВПС Срб. Пж 1249/90 од 7. 03. 1990. СП 1990/11).

Да ли је потребно променити поимање странака и других учесника у поступку, а нарочито доказивање њихове легитимације?

Већ из напред изнетих напомена видљиво је да је у новом закону неопходно:

- избећи материјалноправну са процесноправном идентификацијом странака;
- олакшати доказивање промене субјективитета;
- уредити процесни положај трећих лица.

Извршна исправа

Извршна исправа је појединачни правни акт којим се утврђује постојање потраживања, његова доспелост и легитимација странака у извршном поступку. На основу извршне исправе се може тражити принудно извршење потраживања које је у њој утврђено. Из извршне исправе проистиче обавеза суда да, на предлог повериоца, одреди и спроведе принудно извршење. Она, дакле, везује не само странке него и извршни суд. Према терминологији Закона о извршењу и обезбеђењу из 1930. године, овај акт је носио назив „извршни наслов”, тј. *titulus executionis*. Појам извршне исправе треба разликовати од општег појма исправе која у

грађанским судским поступцима има значење једног доказног средства. Извршна исправа у извршном поступку има значај процесне претпоставке без које се не може одредити и спровести извршење, изузев кад су испуњени услови за извршење на основу веродостојне исправе. Будући да ЗИП не дефинише појам извршне исправе на општи начин, већ само набраја правне акте који имају својство извршне исправе, потребно је, на основу заједничких карактеристика тих правних аката, ближе одредити опште особине појма извршне исправе.

Да би један правни акт имао својство извршне исправе потребно је да испуњава следеће услове:

а) Извршна исправа може бити само појединачан, а не општи правни акт.

б) Извршна исправа је тзв. квалификовани правни акт (тако С. Трива, В. Белајец, М. Дика: *Судско извршно право*, стр. 113), што значи да је њиме на ауторитативан начин утврђено постојање потраживања ради чијег намирења се води извршни поступак. Правни акти који потичу од странака (уговори, једностране изјаве воље) немају значај ауторитативног утврђења једног потраживања. То значи да акти на основу којих се спроводи и дозвољава извршење морају потицати од судова или других државних органа, као и од арбитража. Само ако је потраживање утврђено изреком одлуке, та одлука има значај извршне исправе.

в) Али, ни свака судска одлука односно одлука другог органа нема својство извршне исправе. Да би га имала, одлука мора бити осуђујућа, што значи да се њоме мора прописати обавеза одређеног понашања дужника. Преображајне одлуке се не извршавају, јер за тим нема потребе. Наиме, њима се изриче одређена правна промена, чиме је захтеву удовољено. Захтев је био усмерен само на изрицање правне, а не и фактичке промене. Изречена правна промена наступа у моменту наступања материјалне правоснажности одлуке, тј. тим моментом се одлука „извршава” и заштита остварује у потпуности. Такође, утврђујуће одлуке немају својство извршне исправе, јер се правна заштита окончава утврђењем права или правног односа. Пошто је право утврђено, од странака се очекује да се понашају у складу са утврђењем. Ако се тужени не понаша у складу са утврђеним правним односом, тужилац мора поднети тужбу за осуду на чинидбу, па тек кад захтев за осуду буде усвојен и одлука постане правоснажна, могуће је водити извршни поступак. Од садржине осуде на чинидбу може зависити околност да ли правни акт има својство извршне исправе у судском извршном поступку или својство извршног наслова у поступку административног извршења. Одлука уставног суда није извршна исправа у смислу Закона о извршном поступку (види одлуку Округног суда у Београду, Гж 8256/93, СП 1993/9).

г) Поред ових формалних обележја, правни акт мора испуњавати и одређене материјалноправне услове да би имао својство извршне исправе. Те услове ЗИП означава као „подобност извршне

исправе за извршење”. Извршна исправа је подобна за извршење ако су у њој одређени поверилац, дужник, као и предмет, врста, обим и време испуњења обавезе. Ова одредба у пракси изазива различита тумачења. У пресуди којом се дужник обавезује на предају покретних ствари, није потребно означити вредност тих ствари да би извршна исправа била подобна за извршење (ВС Мак. Рев 142/85 од 21. 03. 1985. СП 1985/10). Има мишљења да за подобност извршне исправе за извршење није потребно да су предмет, врста и обим обавезе одређени, већ је довољно да, према околностима случаја, буду одредиви (тако у одлуци ВС БиХ Гж 19/81 од 17. 07. 1981. ЗСО, књ. IV, св. III). Супротно томе, правоснажна пресуда којом је дужник обавезан на предају трособног стана на коришћење, без означања корисне површине тог стана, не сматра се подобном за извршење (реш. Окружног суда у Титограду, Гж 553/78 од 30. 10. 1979. ПП 1980/5). Има и судских одлука у којима се допушта да обим обавезе одреди дужник, што се никако не може прихватити. У свом решењу Гж 43/80 од 19. 02. 1981. (ЗСО, књ. IV, св. I), ВС БиХ је стао на становиште да, ако обим права службениости пролаза није одређен извршном исправом, дужнику припада право да га одреди. Ако дужник то не учини, тада се обим може утврђивати само у новој парници, а не у извршном поступку. У неким судским одлукама види се да су судови проглашавали извршне исправе неподобним за извршење, зато што су садржавале одлуке супротне јавном поретку. Види реш. Вишег привредног суда Србије, Пж 2720/82 од 15. 10. 1982. ППП 1983/4.

д) Својство извршне исправе одређује се законом, па само они акти који испуњавају законске услове имају својство извршне исправе. Суд не може прогласити за извршну исправу правни акт који законом није одређен као извршна исправа.

Да ли је потребно променити законску дефиницију извршне исправе?

У складу са напред наведеним ставом о редукацији подручја судског извршења, потребно је сузити појам извршне исправе на судске одлуке, уз могуће изузетке. Поред тога, сва она својства која су у пракси изазвала различита тумачења, назначена напред, потребно је добро дефинисати.

Начела судског извршног поступка

Начело формалног легалитета. – Ово начело је специфично за извршни поступак, а примењује се у стадијуму доношења решења о извршењу. Начело формалног легалитета значи да је извршни суд везан актом који представља извршну исправу. Када буде поднесен предлог за извршење, ако су испуњене све претпоставке за доношење решења о извршењу, извршни суд не сме одбити извршење са образложењем да је одлука незаконита или неправилна. Не може се расправљати о садржини извршне исправе нити се могу изводити докази да би се утврдило да

потраживање утврђено у извршној исправи не постоји уопште или не постоји у обиму у ком је утврђено. Начело формалног легалитета је изричито прописано у неким страним правима. Међутим, у Закону о извршном поступку оно није уређено као посебно начело са прецизно дефинисаном садржином. У науци се посредно, из чл. 22. ЗИП, закључује да је и наш извршни поступак заснован на начелу формалног легалитета (тако, С. Трива, В. Белајец, М. Дика: *Судско извршно право*, стр. 38; *Срећковић-Лукић*, стр. 25). Неки судови стоје на становишту да и код нас важи ово начело (види одлуку ВСХ Гж 97/84 од 15. 01. 1985. СП 1986/2, у којој је изричито речено да извршни суд није овлашћен да се упушта у разматрање материјалне законитости извршне исправе, ни у ком погледу, па ни у погледу висине досуђеног доприноса за издржавање; исто ВСХ Гзз 44/82 од 8. 12. 1983. ПСП 1983/24). Ако се после настанка извршне исправе отвори питање постојања потраживања због новонасталих чињеница, извршни суд није овлашћен да о тим спорним питањима одлучује, већ мора странке упутити на парницу. Кад парнични суд правоснажно одлучи о спорном питању насталом током извршног поступка, извршни суд је везан његовом одлуком. Због непостојања прецизних одредаба, у нашем праву је отворено питање да ли извршни суд може одбити извршење одлуке која је супротна јавном поретку. Извршни суд је, према једном мишљењу, дужан да одбије извршење обавезе на плаћање камате у случају да је извршном исправом дужник обавезан на плаћање камате по стопи која је виша од законске, за износ преко законског максимума (тако, *Срећковић-Лукић*, стр. 25). Овај став је инспирисан схватањем да је и извршни суд дужан да сходно примењује правило чл. 3. ст. 3 ЗПП о забрани располагања која су супротна јавном поретку. Из тога би следило да је извршни суд овлашћен да одбије извршење ако нађе да је одлука која представља извршну исправу супротна јавном поретку.

Начело диспозиције. За покретање извршног поступка важи начело диспозиције. Поступак се покреће предлогом повериоца (чл. 2. ст. 1 ЗИП). Изузетно, извршни поступак се покреће по службеној дужности ради намирења одређених потраживања. На пример, суд ће *ex officio* покренути извршни поступак ради наплате процесних казни или трошкова кривичног поступка. У поступку ради намирења новчаних потраживања, диспозиција повериоца се огледа и у томе што он одређује средство и предмет извршења (чл. 35. ЗИП).

Поверилац је овлашћен да повуче предлог све док не прими намирење свог потраживања. Ако је само делимично намирен, он може повући предлог за ненамирени део потраживања. Предлог се може повући у целости или делимично. Делимично повлачење предлога, по закону има смисао ограничења предлога. За повлачење предлога није потребан пристанак дужника нити одлука извршног суда. У случају повлачења предлога, извршни поступак се

обуставља. Повучени предлог може се поново поднети. Види чл. 37. ЗИП.

ЗИП не предвиђа могућност преиначења предлога, па би требало сходно применити правила ЗПП. Преиначење може да се састоји у промени предмета или средства извршења. Преиначење предлога на начин да се једно предложено средство извршења замењује другим је допуштено, под условом да намирење по првобитно предложеном средству још није отпочело. Трошкове поступка проузроковане заменом једног средства извршења другим, сноси поверилац. Делимично повлачење предлога не представља преиначење, већ ограничење предлога (чл. 37.).

Начело судског кретања поступка. Кад решење о извршењу буде донесено окончава се први стадијум извршног поступка. На стадијум спровођења извршења суд прелази по службеној дужности. То значи да није потребан посебан предлог повериоца да би поступак прешао из првог у наредни стадијум. То не значи да странке не могу утицати на временски развој извршног поступка. На пример: извршење се може одложити на предлог повериоца ако спровођење извршења још није отпочело (чл. 64. ст. 1 ЗИП); ако ниједна од странака не стави предлог за друго јавно надметање, пошто прво није успело, извршни поступак ће се обуставити (чл. 86. ЗИП). У извршном поступку, за разлику од парничног, нема мировања.

Начело заштите дужника-грађанина. Извршење има за циљ намирење повериоца, а не егзистенцијално уништење или онеспособљење дужника. Зато је ово начело прописано у свим савременим правима. Али, принцип заштите дужника не треба схватити као правило које штити дужника од сваког умањења његове имовине. Извршни поступак, кад се оконча намирењем повериоца, редовно доводи до смањења имовине дужника. Ово начело има за циљ да спречи потпуну или тешко отклоњиву економску пропаст дужника, која би довела у питање његову егзистенцију и егзистенцију лица које је дужан издржавати. Због тога је ЗИП прописао неколико института који имају за циљ заштиту дужника од економске пропасти.

Прво, утврђен је принцип да се извршење не може одредити и спровести на стварима и правима које су неопходне за задовољење животних потреба дужника и лица које је он дужан да издржава. Ствари и права која се по закону изузимају од извршења, одређена су у чл. 65. ЗИП.

Друго, извршење се спроводи у обиму који је довољан за повериочево намирење (чл. 5. ЗИП). То има за последицу да суд није везан предлогом повериоца који се односи на средство и предмет намирења. Кад је поверилац предложио више средстава или више предмета извршења, суд ће, на предлог дужника или по службеној дужности, извршење ограничити само на неке од тих средстава односно предмета, ако су довољни за намирење потраживања. Такође, закон овлашћује дужника да предложи да

се извршење одреди другим средством извршења, а суд ће овај предлог усвојити ако дужник учини вероватним да ће се потраживање повериоца намирити тим другим средством извршења.

Треће, у случају да се извршење споводи продајом непокретних или покретних ствари дужника, закон је прописао минималну цену испод које се ове ствари не могу продати, да би заштитио дужника од отуђења његових ствари у бесцење. На првој јавној продаји непокретне и покретне ствари се не смеју продати за цену која је нижа од њихове утврђене вредности, а на другој продаји не смеју се продати за цену која је нижа од законом одређеног дела утврђене вредности. Ова ограничења имају за циљ и заштиту повериоца, јер отуђењем ствари дужника у бесцење, доводи се у питање не само егзистенција дужника, већ и намирење повериоца.

Четврто, начело заштите дужника-грађанина нема за циљ само заштиту од економског уништења, већ и чување достојанства личности дужника. При спровођењу извршења, суд и његови помоћни органи морају пазити на достојанство дужника и на то да извршење буде што мање неповољно за њега.

а) Изузимање од извршења – физичка лица

Напред се може видети да су методе заштите дужника различите. Важно је подвући да законска забрана извршења на привилегованим правима није апсолутна, већ је комбинована са критеријумима које има да утврди суд. Понекад су ти критеријуми законом сасвим неодређено постављени. Анализираћу ближе изузимање ствари и права из извршења.

Покретне ствари. Покретне ствари које су раније биле изузете од извршења закон је непосредно описао, али их није таксативно набрајао, зато што се и неким другим законом може одредити да се од извршења изузму и друге покретне ствари. Покретне ствари које су одређене у Закону о извршном поступку, као изузете од извршења, могле су се класификовати у неколико категорија.² После најновијих измена и допуна ЗИП (члан 65), промењен је манир изузимања покретних ствари од извршења (набрајање је таксативно), а смањен је и круг покретних ствари које се могу узети од извршења. Не могу бити предмет извршења:

- 1) одећа, обућа, рубље и други предмети личне употребе, постељне ствари, посуђе, део намештаја који је неопходан дужнику и члановима његовог домаћинства, штедњак и хладњак;

2) i) Покретне ствари које су изузете од извршења, без обзира на занимање и друга својства дужника, биле су:
– предмети намењени личној употреби (одећа, обућа и сл.); предмети покућства (штедњак, хладњак и сл.) и други предмети намењени задовољавању потреба домаћинства, али само у мери у којој су неопходни

- 2) храна и огрев за потребе дужника и чланова његовог домаћинства за три месеца;
- 3) готов новац дужника који има стална месечна примања – до месечног износа који је по закону изузет од извршења, сразмерно времену до следећег примања;
- 4) ордени, медаље, ратне споменице и други знаци одликовања и признања, лична писма, рукописи и други лични списи дужника, као и породичне слике;
- 5) помагала која су инвалиду или другом лицу са телесним недостацима неопходна за обављање његових животних функција.

Поштанска поштиљка или поштанска новчана дознака упућена дужнику не може бити предмет извршења пре него што му се уручи.

Непокретности пољопривредника. Од извршења законом су биле изузете само непокретности пољопривредника, а не и осталих дужника-грађана. Предмет извршења нису могли бити:

- пољопривредно земљиште и привредне зграде пољопривредника у обиму који је неопходан за издржавање дужника и чланова његове уже породице, као и других лица која је по закону дужан издржавати; површина земљишта није одређена апсолутно, већ је суд одређује у сваком поједином случају, водећи рачуна о броју лица које дужник по закону мора издржавати и о техничким условима пољопривредне производње;

дужнику и члановима његовог домаћинства, с обзиром на услове средине у којој живе; извршни суд процењује да ли су конкретне ствари неопходне или не; такође, он конкретизује правни стандард услова средине у којој дужник живи;

- храна и огрев за потребе дужника и чланова његовог домаћинства за шест месеци;
- ордени, медаље и друга одликовања и признања, венчани прстен, лична писма, рукописи и лични списи дужника, као и породичне слике;
- покретна ствар упућена дужнику у облику поштанске поштиљке може бити предмет извршења, тек пошто се поштиљка уручи дужнику.

ii) Покретне ствари које су изузете од извршења с обзиром на занимање дужника биле су:

- радна и прикладна стока, пољопривредне машине и друга оруђа за рад која су дужнику-пољопривреднику неопходна за одржавање пољопривредног газдинства у мери у којој је то неопходно за његово издржавање и издржавање чланова његовог домаћинства; меру неопходности утврђује извршни суд;
- семе за употребу на пољопривредном газдинству дужника-пољопривредника и храна за стоку за четири месеца;
- алат, машине и други предмети, неопходни дужнику за обављање занатске делатности, као и сировине и погонско гориво потребно дужнику за три месеца;
- књиге и други предмети, неопходни дужнику за обављање научне, уметничке или друге професионалне делатности коју дужник обавља самостално у виду занимања.

iii) Покретне ствари изузете од извршења с обзиром на одређена својства дужника, биле су помагала која су дата инвалиду на основу прописа или која је сам прибавио, а неопходна су за обављање његових животних функција. Види чл. 71. ст. 1 ЗИП.

- кућа за становање дужника-пољопривредника и чланова његове уже породице (као и лица која је по закону дужан издржавати) са двориштем; али и ове непокретности могу бити предмет извршења ако су обезбеђене уговорним заложним правом (хипотеком – види закључке са саветовања у Савезном суду 10-11. 07. 1981); недовршена стамбена зграда не може се сматрати непокретношћу која се изузима од извршења, јер она не представља кућу за становање (за некадашњу југословенску судску праксу, види нарочито одлуку Окр. суд у Вараждину, Гз 1273/76 од 4. 12. 1976, ПСП 1977/10). Види ранији чл. 152. ЗИП.

Најновије измене и допуне ЗИП не изузимају кућу за становање од извршења, а површина земљишта које не може бити предмет извршења се одређује изрично:

Члан 143: Не може бити предмет извршења пољопривредно земљиште земљорадника у површини од 10 ари.

Новчана потраживања дужника. Закон прави разлику између новчаних потраживања која су потпуно (у целости) изузета од извршења и од оних која су изузета само делимично.³ Та разлика се одржала и данас, после измена ЗИП из 2000. године, само су изузета потраживања мање бројна, а делимично изузета потраживања, доступнија извршењу него раније:

Члан 86.

Изузети су од извршења:

- 1) примање по основу законског издржавања, накнаде штете настале услед оштећења здравља или умањења, односно губитка радне способности и због изгубљеног издржавања услед смрти даваоца издржавања;
- 2) примање по основу накнаде због телесног оштећења по прописима о инвалидском осигурању;
- 3) примање по основу социјалне помоћи;
- 4) примање по основу привремене незапослености;
- 5) примање по основу додатка на децу;

3 Од извршења су била потпуно изузета следећа новчана потраживања дужника:

- примања по основу законског издржавања, накнаде штете због нарушеног здравља или због смањења односно губитка радне способности, као и накнаде штете за изгубљено издржавање због смрти даваоца издржавања;
- примања по основу накнаде због телесног оштећења;
- примања по основу социјалне помоћи и привремене незапослености; као примање по основу социјалне помоћи сматрају се и накнаде које се исплаћују борцима НОР (ВСХ Гзз 82/82 од 8. 06. 1982, ЗСО, књ. IV, св. IV);
- примања по основу дечјег додатка;
- примања по основу стипендија и помоћи ученицима и студентима, као и примања војника и питомаца војних школа;
- примања по основу ордена, медаља и сл.;
- примања по основу путних трошкова и дневница.

- 6) примање по основу стипендије и помоћи ученицима и студентима;
- 7) примање војника и питомца војних школа;
- 8) накнада за рад осуђеном у казнено-поправном дому, осим за потраживања по основу законског издржавања, као и за потраживање накнаде штете проузроковане кривичним делом осуђеног.

Члан 87.

Извршење на заради и пензији, као и на накнади уместо зараде, може се спровести до износа од једне половине зараде, пензије или накнаде уместо зараде.

Ако дужник прима гарантовану зараду у складу са колективним уговором и законом, извршење се може спровести до износа од једне трећине те зараде.

Одредба става 1 овог члана примењује се и на плату официра, подофицира, војног службеника, као и на примања лица у резервном саставу за време војне службе.

Извршење на примању ратних и мирнодопских војних инвалида по основу инвалиднине, ортопедског додатка и инвалидског додатка може се спровести само за потраживања по основу законског издржавања, накнаде штете настале услед оштећења здравља или умањења, односно губитка радне способности и због изгубљеног издржавања услед смрти даваоца издржавања, и то до износа од једне половине тог примања.

Од извршења су биле делимично изузете:

- зараде запослених дужника, а са њима се изједначају пензије, плате војних лица, као и примања лица у резервном саставу за време војне службе; зараде могу бити предмет извршења само до једне трећине месечног износа, а за потраживања по основу законског издржавања и са овим изједначена потраживања (по основу накнаде штете због нарушеног здравља или смањења односно губитка радне способности или накнаде штете за изгубљено издржавање због смрти даваоца издржавања) – до једне половине месечно; у случају минималне зараде, ови разломци износе једну четвртину, односно једну трећину месечног износа;
 - примања ратних и мирнодопских војних инвалида по основу инвалиднине, ортопедског додатка и инвалидског додатка, могу бити предмет извршења само ради намирења потраживања по основу законског издржавања (и са њима изједначених потраживања) до износа једне половине ових примања месечно;
 - примања по основу уговора о доживотном издржавању и доживотној ренти, као и примања по основу уговора о осигурању живота, могу бити предмет извршења само до износа који не прелази највишу социјалну помоћ на подручју на коме дужник има пребивалиште;
 - накнада за рад осуђеном лицу може бити предмет извршења само за потраживања по основу законског издржавања и штете проузроковане кривичним делом; трошкови кривичног поступка не представљају штету проузроковану кривичним делом, па се не могу наплатити из накнаде за рад осуђеном лицу (реш. ВС Војв. Гзз 18/81 од 25. 12. 1981. СП 1983/2).
- Поштанска новчана дознака упућена дужнику може бити предмет извршења тек пошто се дужнику уручи.
- Види чл. 92. и чл. 93. ЗИП.

б) Изузимање од извршења – њравна лица

На стварима и правима **правног лица** не може се спровести извршење ради намирења новчаног потраживања, ако су те ствари и права неопходни дужнику за обављање његових задатака односно за обављање његове делатности. Ствари и права дужника – правног лица које су изузете од извршења наведене су у чл. 188.–192. ЗИП. Промене извршене новелама на ЗИП 1990. године показала су се недовољним.

Глава четрнаеста Закона о извршном поступку имала је за циљ да на посебан начин уреди извршење на средствима у друштвеној својини, јер је у време доношења овог Закона друштвена својина била доминантан својински облик у привредним предузећима и другим привредним субјектима. Ова глава је носила назив „Извршење на друштвеним средствима ради наплате новчаног потраживања”. Њен назив је 1990. године измењен, тако да сада гласи: „Посебне одредбе о извршењу на имовини правних лица ради наплате новчаног потраживања”. Значајније измене које су у тој прилици биле извршене састоје се:

- у брисању одредбе о изузимању средстава заједничке потрошње од извршења (ранији чл. 189. ЗИП);
- у брисању одредбе о делимичном изузимању од извршења пољопривредног земљишта, шума и шумског земљишта који су били у друштвеној својини (ранији чл. 191. ЗИП);
- у брисању одредбе о средствима на рачуну дужника као првенственом предмету намирења (ранији чл. 192. ЗИП).

Измене су, према томе, довеле до неколико значајних промена:

- 1) Извршење по одредбама главе четрнаесте примењује се кад је дужник правно лице, без обзира да ли има својство привредног субјекта или не.
- 2) Одредбе ове главе примењују се без обзира на доминантан својински облик правног лица. Ирелевантно је да ли се ради о правном лицу у приватној својини, или је својина мешовита, или о правном лицу које је у државној, односно у друштвеној својини.
- 3) Организациони облик правног лица такође није од значаја: посебне одредбе садржане у овој глави примењују се на акционарска друштва, сложена предузећа итд.
- 4) Потенцијална имовина која је доступна извршењу (тј. која може бити предмет извршења) је шире одређена него раније, зато што су укинуте неке одредбе о потпуном или делимичном изузимању од извршења.
- 5) Будући да средства на рачуну који се води код организације платног промета више нису првенствени предмет извршења, поверилац може бирати било које друго средство извршења према дужнику – правном лицу, што значи да више није дужан да прво покуша да се намири из средстава на рачуну.

Измене из 2000. године нису донеле никакве суштинске промене.

Предмет извршења не могу бити ствари ван промета, рудно благо као ни друга природна богатства. Такође, од извршења су потпуно изузети објекти наоружања и опрема, намењени народној одбрани, државној и јавној безбедности и друштвеној самозаштити.

Ствари ван промета се обично дефинишу као ствари на којима постоји непреносиво право својине. Та својина се означава као јавна или као државна својина.⁴ Разлози због којих правни поредак изузима одређене ствари из правног промета су различити, а везани су за јавну или државну безбедност, здравље, потребе народне одбране, итд. Као пример ствари ван промета могу се навести непокретности које су у општој употреби (улице, паркови, тргови), инсталације уграђене у непокретности у општој употреби, итд. Такође, добра у општој употреби јесу путеви, воде, луке и пристаништа, аеродроми, морске обале, итд.⁵ На добрима у општој употреби, у нашем праву, постоји државна својина. И у случају да је надлежни државни орган дао одређеном правном лицу овлашћење посебне употребе на основу управног акта, у извршном поступку који се против тог правног лица води, предмет извршења не могу бити добра у општој употреби, јер представљају ствари ван промета, које су апсолутно изузете од извршења.

Рудно благо и друга природна богатства су, такође, апсолутно изузета од извршења. Ова одредба закона је веома неодређена, јер, осим рудног блага ниједна друга врста природног богатства није поменута ни примера ради. Према републичким законима о заштити животне средине природна добра су: национални паркови, паркови природе, предели изузетних одлика, природни резервати, споменици природе и природне реткости (чл. 41. Закона о заштити животне средине Србије). У зависности од правног режима сва ова природна добра могу се поделити у две групе: заштићена и незаштићена природна добра. Национални паркови су увек заштићена природна добра. Остала природна добра су заштићена ако надлежни државни орган донесе акт о стављању природног добра под заштиту (чл. 45. Закона о заштити животне средине Србије). На заштићеном природном добру не може се дозволити и спровести извршење. Осим природних добара, природним богатствима се сматрају: дивљач, рибе у риболовним водама, морске животиње и морско биље⁶. Иако је стицање права својине на овим стварима ограничено административним прописима, она могу бити предмет извршења. Тако се, на пример, против рибног газдинства које представља правно лице може спровести извршење продајом уловљене рибе која се налази у државини тог правног лица.

4 Види Станковић-Орлић, *Стварно право*, Београд, 1993, стр. 14

5 Види Ближе, Јелић, *Друштвена и државна својина*, Београд, 1995, стр. 64 -72.

6 Тако, Јелић, стр. 72 -79

Објекти, наоружање и опрема, намењени народној одбрани, итд., изузети су од извршења. То, међутим, не значи да су све ствари које користи или њима управља Војска Југославије или органи унутрашњих послова, изузете од извршења. Треба правити разлику између оних ствари које су ван промета и осталих (тако, *Јелић*, стр. 82). Непокретности, наоружање и опрема који су намењени одбрани или државној и јавној безбедности су ствари ван промета, па су самим тим изузете од извршења. У пракси се поставља питање тумачења појма *намене*. Према једном гледишту веза између одређене ствари и циља коме је намењена (народна одбрана, јавна или државна безбедност, друштвена самозаштита) мора бити непосредна да би та ствар била изузета од извршења.⁷ На стварима које нису непосредно намењене одбрани итд., може се спровести извршење. Но, најновије измене и допуне ЗИП изгледа да негирају напред наведено разумно становиште, јер се од извршења изузимају и средства намењена набавци опреме (уп. чл. 179. ст. 1 ЗИП).

Дажбине. Предмет извршења не могу бити потраживања државе или локалних заједница (општина, градова) по основу доприноса, пореза и других дажбина.

Начело заштите дужника – правног лица. – На стварима и правима правног лица не може се спровести извршење ради намирења новчаног потраживања, ако су те ствари и права неопходни дужнику за обављање његових задатака односно за обављање његове делатности. Такође, прописана су ограничења извршења на средствима државе и локалних заједница.

Начело временског редоследа. – Суд је дужан предмете извршења узимати у рад редом којим их је примио, осим ако природа потраживања или посебне околности захтевају одступање од овог редоследа (чл. 4. ЗИП). Разлоге за одступања од редоследа одређује и Судски пословник.

Начело временског редоследа одређује и приоритет у намирењу у случају да више поверилаца према истом дужнику, на истом предмету, траже извршење. Тада се, као што је речено, повериоци намирују оним редом којим су стекли право на намирење (чл. 11. ЗИП). Право на намирење у извршном поступку је заправо судско заложно право. У ком моменту се стиче – зависи од средства и предмета извршења. На пример: у поступку извршења продајом непокретности, право намирења се стиче у тренутку забележбе у земљишну књигу; у поступку извршења продајом покретних ствари, у тренутку пописа; у поступку извршења на заради дужника, у тренутку достављања решења о забрани исплате дела зараде правном лицу код кога је запослен дужник, итд.

⁷ Види Шаркић-Рашић, *Приручник извршној поступку*, Београд, 1992, стр. 239

Од правила временског приоритета може се одступити из различитих разлога. За нека потраживања закон предвиђа начело *реалној приоритету*. На пример, из износа добијеног продајом непокретности, прво се намирују трошкови извршног поступка, потом дажбине доспеле за последњих годину дана које терете продату непокретност, итд. Такође, нека одступања од начела временског приоритета, предвиђена су у случају кад се на одређеним предметима извршења преко одређеног обима, могу намиривати само одређена потраживања (*начело искључивости*). На пример, за потраживања по основу законског издржавања, на заради дужника извршење је допуштено до 1/2 месечне зараде. (За остала потраживања према дужнику, само 1/3 његове месечне зараде може бити предмет извршења.) И *начело паритета* (*једнакости*) представља одступање од начела временског приоритета. Наиме, у неким случајевима закон предвиђа да се повериоци који спадају у исти исплатни ред, намирују сразмерно висини њихових потраживања, у случају да се из добијене продајне цене ствари не могу намирити у целости.

Остала начела. – У извршном поступку, осим начела која су специфична управо за ову врсту грађанског судског поступка, делују и остала општа начела грађанских судских поступака, са истом или донекле измењеном садржином у односу на парнични поступак.

Начело обостраног саслушања странака које има за циљ обезбеђење њихове равноправности, трпи извесна ограничења у односу на парнични поступак. Суд доноси решење о извршењу не достављајући предлог за извршење дужнику. Дужник редовно сазнаје да је против њега покренут извршни поступак тек достављањем решења о извршењу. Разлог за ово одступање треба видети у томе што је потребно да се спречи дужник да своју имовину склони. Дужник није оштећен доношењем решења о извршењу, иако му претходно није био достављен предлог, јер му је у поступку из кога потиче извршна исправа већ било омогућено да се брани (тако и С. Трива, В. Белајец, М. Дика: *Судско извршно право*, стр. 35). После доношења решења о извршењу и у поступку по правним лековима, начело обостраног саслушања странака се примењује са истом доследношћу као у парничном поступку.

Начело процесне економије је више наглашено него у парничном поступку, самим тим што је прописано да је извршни поступак хитан (чл. 10. ст. 1 ЗИП).

Начела која се тичу прикупљања и утврђивања чињеничне грађе (*начело материјалне истине, расправно и истично начело, као и начела о оцени доказа*) немају исти значај као у парничном поступку. Већ је речено да у извршном поступку влада начело формалног легалитета. У случају да после настанка извршне исправе наступе нове чињенице које су спорне између странака, редовно долази до упућивања на парницу. Извршни суд је само изузетно у прилици да утврђује чињенично стање (на пример, у поступку

противизвршења). У таквим приликама, примењују се одговарајућа начела парничног поступка.

У односу на парнични поступак, *начело јисмености* је јаче изражено. Обавезна рочишта су ретка, а ниједно од њих нема онај значај које има рочиште за главну расправу у парничном поступку.

За разлику од Закона о извршењу и обезбеђењу из 1930. године, важећи закон није искључио *јавности* у извршном поступку, па сходно важе правила ЗПП.

Да ли је потребно редефинисати начела извршног јосиуика?

Редефиниција начела је неопходна, како у погледу самих основних правила, тако и у погледу појединих института који служе реализацији начела.

Најпре потребно је **изричито дефинисање принципа који су прећутани** у важећем тексту:

- принцип строгог формалног легалитета;
- принцип евентуалности (евентуална максима), тј. обавезивање свих учесника у поступку да изнесу све што им је познато приликом предузимања одређене радње, нарочито приликом подношења приговора дужника, под претњом губитка права на приговор;
- принцип строгог поштовања рокова од стране суда.

Поред увођења нових начела, неопходно је одустати од наопако схваћеног начела заштите дужника које овог ставља у положај процесно јаче странке.

Правни лекови

Систем правних лекова у извршном поступку битно се разликује од оног у парничном. Прво, за општи појам радњи странака и других учесника у извршном поступку којима се побијају одлуке, правилније би било користити израз „правна средства”, него правни лекови. Јер, у току поступка по неким од правних лекова, могло је доћи до упућивања на парницу, па се парница јављала као допунски метод стављања ван снаге неправилних и незаконитих одлука суда у извршном поступку. Поред тога, странке су овлашћене да извршном судији поднесу захтев за отклањање неправилности у спровођењу извршења, чиме оне редовно не побијају никакве одлуке, већ исказују своје противљење поступању службеног лица. Друго, разлика између система правних лекова у парничном и извршном поступку постојала је, по тексту Закона о извршењу и обезбеђењу из 1934. године, као и по ЗИП-у из 1978. године (али не и по ЗИП-у из 2000. године) и зато што су најважнији правни лекови у извршном поступку приговори, дакле ремонстративни (ретракциони), а не деволутивни правни лекови. Треће, ванредни правни лекови су битно редуковани у односу на парнични поступак, тиме што су ревизија и предлог за понављање поступка изричито искључени законом.

За разлику од Закона о извршењу и обезбеђењу 1930., према коме су се, против решења о извршењу, углавном непосредно подносе тужбе парничном суду, ЗИП из 1978. године, тежиште одлучивања преноси са парничног на извршни суд. О приговору дужника против решења о извршењу поступа и одлучује извршни суд, али, у одређеним случајевима, он је морао дужника упутити на парницу, јер су чињенична питања од којих зависи одлука о приговору, постала спорна у току поступка пред тим судом. Упућивање на парницу је изостало из текста ЗИП-а из 2000. године.

Приговор се може поднети из сваког разлога који спречава извршење (чл. 51. ЗИП). Закон није ближе дефинисао разлог, али је, примера ради навео најзначајније разлоге за побијање решења о извршењу. Ти набројани разлози се, према свом правном значају, могу поделити у три групе: процесноправне разлоге; материјалноправне разлоге и чињеничне разлоге.

а) *Процесноправни разлози* због којих дужник може изјавити приговор, нарочито постоје: ако суд који је донео решење о извршењу није био надлежан; ако акт на основу кога је дозвољено извршење нема својство извршне или веродостојне исправе; ако одлука на основу које је донесено решење о извршењу није извршена; ако је одлука на основу које је донесено решење о извршењу укинута, поништена или преиначена; ако је поравнање на основу кога је донесено решење о извршењу стављено ван снаге; ако није протекао рок за намирење потраживања или ако није наступио услов одређен поравнањем; ако је извршење одређено на стварима и правима који су изузети од извршења, односно на којима је могућност извршења ограничена; ако је протекао рок у коме се по закону мора предложити извршење и ако претходно није покушано извршење на предмету за који је одређено првенствено намирење.

б) *Материјалноправни разлози* за подношење приговора, изричито наведени у закону, постоје: ако је поверилац одложио испуњење обавезе за време које још није истекло; ако је наступила застарелост потраживања о коме је одлучено извршном исправом и ако потраживање није прешло на извршног повериоца, односно ако обавеза није прешла на извршног дужника (недостатак стварне легитимације).

в) *Чињенични разлози* за приговор дужника нарочито постоје ако је потраживање престало на основу чињенице која је наступила после извршности одлуке, или пре тога, али у време када дужник ову чињеницу више није могао истаћи у поступку из кога потиче извршна исправа, односно ако је потраживање престало на основу чињенице која је наступила после закључења поравнања. Навођење чињеничних разлога за приговор има значајне редакцијске недостатке. *Прво*, поставља се питање времена наступања чињенице која гаси потраживање. По закону, та чињеница треба да наступи „после извршности одлуке” или „у време кад дужник то није могао истаћи у поступку из кога потиче извршна

исправа”. Време наступања чињенице треба схватити у смислу правила о временским границама правоснажности. Само ако је чињеница која гаси потраживање, наступила после закључења главне расправе, дужник је може истаћи приговором (у том смислу, одлука ВССрб. Рев 1937/95 од 10. 05. 1995. ИСП 11/95). У случају да се као извршна исправа појављује одлука која није донесена на основу главне расправе (на пример, пресуда због изостанка), чињеница која гаси потраживање узима се у обзир ако је наступила после закључења припремног рочишта. За пресуду на основу признања и на основу одрицања, кад се оне појављују као извршне исправе, као одлучан, треба узети тренутак доношења пресуде, ако је изјава о признању односно о одрицању дата поднеском, или тренутак закључења рочишта на коме је изјава дата. Само ако чињеница која гаси потраживање наступи после ових тренутака, може се истаћи приговором. Чињенице које су настале пре не могу се истицати приговором, али се против парничних одлука може поднети ванредни правни лек – предлог за понављање поступка. Изузетно од овог правила, приговор дужника се може засновати и на чињеници насталој раније, пре одређених временских тренутака, само ако се та чињеница више није могла истицати у поступку из кога потиче извршна исправа. На пример, у току првостепеног поступка непосредно пред закључење главне расправе, доспело је противпотраживање дужника које испуњава услове за пребијање са потраживањем повериоца. Дужник до закључења главне расправе не стави приговор ради пребијања. У жалби се овај приговор не може истицати. Али, дужник може у приговору против решења о извршењу, истаћи да има противпотраживање према повериоцу и тражити од извршног суда пребијање. Такође, он може извршити пребијање једностраном изјавом воље ван поступка и приговором истаћи чињеницу да је извршио пребијање. (У том смислу, *Блајојевић, Систем*, стр. 287; *Горшић, Тумач, стп. 11*; *Машијевић-Чулиновић III*, стр. 1108; *Fasching III*, стр. 587; *Ракић*, стр. 174; С. Трива, В. Белајец, М. Дика: *Судско извршно право*, стр. 263, 264; тако и у одлуци Вишег суда у Н. Саду Гж 582/83 од 28. 03. 1983. СП 1985/6.) *Друго*, закон овлашћује дужника да приговор поднесе само због настанка чињенице која доводи до престанка, дакле, до трајног гашења потраживања. То може бити свака чињеница услед које, по материјалном праву, потраживање престаје да постоји: испуњење обавезе, отпуштање дуга, немогућност испуњења, конфузија, пребијање. Оваквом формулацијом, међутим, нису обухваћене чињенице које привремено одлажу испуњење обавезе. (Ранијим Законом о извршењу и обезбеђењу, приговор се могао ставити и из ових разлога.) Треба узети да је могуће ставити и приговоре који одлажу испуњење обавезе, јер набрајање разлога, као што је речено, није таксативно. *Треће*, за разлику од Закона о извршењу и обезбеђењу, ЗИП није прописао *начело евенуалности* по коме дужник све чињенице које гасе потраживање мора

истаћи одједном, уз последицу губитка права на приговор у случају пропуштања. Ипак, има судских одлука у којима се подношење новог приговора заснованог на разлозима чињеничне природе, допушта само ако су чињенице наступиле после раније поднесеног приговора (тако одл. ВСХ Гж 97/84 од 15. 01. 1985. СП 1986/4).

Оцена система правних лекова установљених ЗИП-ом никад није била позитивна. Промене ЗИП-а из 2000. године дају још више основа за негативну оцену. По ЗИП-у из 2000. помешани су жалба и приговор. Упућивање на парницу је у целости изостало, што извршни поступак доводи у стање парнице у оквиру извршења – једне од најпогубнијих ситуација за извршни поступак.

Да ли је потребно изменили систем правних лекова у извршном поступку?

Овде је потребна потпуна ревизија система. Претходно би се ваљало вратити на проучавање ефеката система по закону из 1934. године, који је предвиђао опозициони и опугначиони приговор и одговарајуће тужбе. У сваком случају ни приговори ни тужбе не би смели да заустављају започето извршење, већ је неопходно извршење окончати, а потом прибегавати противизвршењу, чију улогу треба проширити. Тек тако би се поверилац и дружник довели у стварно равноправан положај.

Спровођење извршења

Спровођење извршења је стадијум извршног поступка који се одвија после доношења решења о извршењу, а састоји се у предузимању извршних радњи на одређеном предмету извршења у циљу намирења повериоца. Извршне радње предузимају суд и његови помоћни органи. Те радње могу бити правне (на пример: доношење решења о забрани; упис решења о продаји непокретности у земљишну књигу; попис ствари, итд.) и фактичке (на пример, одузимање ствари, предаја ствари, испражњење непокретности). Правне радње производе материјалноправна дејства одређена законом. Фактичке радње имају за циљ усклађење фактичког стања са правном последицом одређеном у извршној исправи. Које ће радње спровођења извршења предузети суд и његови помоћни органи, зависи од конкретних околности, а највише од тога да ли се ради о средству извршења ради намирења новчаног или ради намирења неновчаног потраживања, као и од тога које средство извршења је одређено решењем о извршењу. Због разлика између средстава извршења, број заједничких правила Закона о извршном поступку која се односе на спровођење извршења, је мали.

Као што је речено, суд, иако га не почиње, спроводи извршење по службеној дужности. Само изузетно странке својим радњама могу утицати на спровођење извршења. На пример: ако је поверилац поднео предлог за извршење на покретним стварима, не назначујући место где се оне налазе, донесено

решење о извршењу он може поднети сваком стварно надлежном суду на чијем подручју се налазе дужникове ствари, па у том случају, спровођење извршења почиње на предлог повериоца, а не по службеној дужности; једном отпочет стадијум извршења одвија се по службеној дужности, али ако се при поновном попису не нађу ствари које могу бити предмет извршења, суд ће још једном покушати попис само на предлог повериоца; изузетно од правила да извршне радње предузима суд и његови помоћни органи, суд може овластити повериоца да сам предузме извршне радње у случају да треба извршити замењиву радњу.

Границе спровођења извршења. Време у које се извршење спрово-ди. Извршење се спроводи у границама које су одређене решењем о извршењу.

Правило је да се извршење спроводи радним даном, и то дању, а у остале дане или ноћу, само ако прети опасност због одлагања. О спровођењу извршења у нерадне дане и ноћу, извршни судија одлучује посебним закључком.

Спровођење извршења пре правоснажности решења о извршењу. Правило је да се извршење спроводи пре него што решење о извршењу постане правоснажно, ако за поједине извршне радње није другачије одређено (чл. 41. ст. 1 ЗИП). Али, то не значи да се извршење може окончати, тј. да се поверилац може намирити пре правоснажности решења о извршењу. Напротив, правило је да се поверилац може намирити тек пошто је ово решење постало правоснажно. Само изузетно намирење повериоца допуштено је и пре правоснажности у случају извршења на новчаним средствима дужника која се воде код службе за платни промет. Овај изузетак не важи у случају извршења на основу веродостојне исправе, јер се пренос средстава са рачуна може извршити тек пошто решење о извршењу на основу веродостојне исправе постане правоснажно.

Већина средстава извршења састоји се од више извршних радњи. Почетне извршне радње се могу предузети одмах по доношењу решења о извршењу, јер није потребно да оно постане правоснажно. Последња извршна радња која се, на пример, састоји од уновчења ствари и исплате повериоца, може се предузети тек пошто решење о извршењу постане правноснажно. Али, проблем настаје онда кад се извршење састоји од једне извршне радње (на пример, одузимање ствари од дужника). Преовлађује гледиште да, ако прва (и једина) извршна радња значи уједно и намирење повериоца, она се не може предузети пре него што решење о извршењу постане правоснажно (у том смислу и С. Трива, В. Белајец, М. Дика: *Судско извршно право*, стр. 195).

Поступање службеној лица. Начин спровођења извршних радњи које се предузимају у стану или пословним просторијама дужника, уређен је тако да буде у складу са начелом заштите дужника.

Приликом претреса стана или одеће дужника, службено лице мора да поступа са дужним обзирима према личности дужника и чланова његовог домаћинства.

Кад се предузимају извршне радње у стану дужника, а дужник или његов законски заступник, или пуномоћник или одрасли члан породичног домаћинства нису присутни, морају бити присутна најмање два пунолетна грађанина.

Извршење у пословним просторијама дужника-правног лица спроводи се пошто се о томе претходно обавести његов орган управљања, у присуству лица које тај орган одреди. А, ако се ни на поновни захтев суда лице које треба да присуствује извршним радњама не одреди, радње ће се спровести без његовог присуства.

Службено лице је овлашћено да удаљи лице које омета спровођење извршења. Према околностима случаја, службено лице ће затражити помоћ полиције.

Да ли је потребно променити одредбе о спровођењу извршења?

Одредбе важећег ЗИП о спровођењу извршења су изузетно оскудне. Реч је не о концепцијским, већ о техничким одредбама. Показало се у досадашњој пракси да управо однос између извршног судије и судског извршитеља мора бити подробније уређен. Добра правила о спровођењу извршења могу битно да допринесу бржем и ефикаснијем одвијању поступка.

Средства извршења

Врсте средстава извршења ради намирења **новчаног** потраживања таксативно су набројане у закону, што значи да суд није овлашћен да одређује нека друга. Та средства извршења су:

- 1) продаја покретних ствари;
- 2) продаја непокретности;
- 3) пренос новчаног потраживања;
- 4) пренос потраживања на предају ствари;
- 5) уновчење других имовинских права и
- 6) пренос средстава која се воде на рачуну код службе овлашћене за послове платног промета.

Наведена средства извршења добила су законске називе према извршној радњи коју законодавац сматра најважнијом. Иначе, сва она се састоје од по неколико извршних радњи.

Уопштено гледано, може се рећи да спровођење извршења ради наплате новчаних потраживања пролази кроз три стадијума. У првом, поверилац стиче право на намирење из ствари или права које представљају предмет извршења. Тренутак стицања права на намирење меродаван је за одређивање редоследа намирења поверилаца у извршном поступку. Право на намирење стиче се на различите начине у зависности од средства извршења: пописом покретних ствари, уписом у земљишну књигу, забраном на потраживању, итд. У другом стадијуму поступка се ствари продају, или се права уновчавају, или

се права преносе на повериоца. У трећем стадијуму се поверилац намирује.

Продаја покретне ствари састоје се од следећих извршних радњи: пописа, процене, продаје и намирења повериоца. За извршење продајом непокретности важе исте основне радње, само што се уместо пописа врши забележба решења о продаји у земљишну књигу.

У случају да се извршење спроводи на *новчаном* потраживању дужника према трећем лицу, основне радње су забрана, пренос и намирење. Ако је потраживање пренесено на повериоца ради наплате, он се сматра намиреним тек наплатом од дужниковог дужника, а ако је пренесено уместо исплате, поверилац се сматра намиреним већ самим преносом. Извршење на *неновчаном* потраживању дужника према трећем лицу спроводи се следећим основним извршним радњама: забраном, преносом потраживања на повериоца, продајом ствари и намирењем.

Извршење на патенту, техничком унапређењу, плодоуживању или неком сличном дужниковом праву, спроводи се забраном располагања тим правом, уновчењем права и намирењем повериоца.

Неновчано је свако потраживање повериоца које нема за предмет плаћање одређене суме новца. За разлику од дела закона који садржи одредбе о средствима извршења ради намирења новчаних потраживања, према којима средство извршења зависи од предмета извршења, у делу који се односи на остварење неновчаних потраживања, начин спровођења извршења је уређен у зависности од садржине потраживања које треба остварити. Изричито је уређено спровођење извршења ради остварења следећих потраживања:

- 1) предаје и испоруке покретних ствари;
- 2) испражњења и предаје непокретности;
- 3) обавезе на радњу, трпљење или пропуштање;
- 4) враћања радника на рад;
- 5) уписа права у јавну књигу;
- 6) деобе ствари и
- 7) давања изјаве воље.

Поред ове основне разлике између намирења новчаних и неновчаних потраживања, из Закона произлази још једна. У делу који се односи на остварење неновчаних потраживања, законодавац не прописује посебна правила која би важила само за дужнике-правна лица. Сва правила се подједнако примењују на све дужнике, независно од тога да ли су они правна или физичка лица.

Једно од средстава које треба да олакшају остварење неновчаних потраживања јесу судски пенали, уређени у Закону о облигационим односима (чл. 294.). Ако је дужник правоснажном одлуком осуђен на испуњење неновчане обавезе, па је не испуни у парижском року, суд може, на предлог повериоца, одредити дужнику накнадни примерени рок за испуњење и истовремено

изрећи условну новчану казну. Суд, наиме, обавезује дужника да плати одређену суму новца уколико у накнадном року не изврши своју обавезу. Новчана сума се одређује за сваки дан закашњења или за другу временску јединицу. Судски пенали се могу тражити и изрицати све док поверилац не покрене извршни поступак. На основу правоснажног решења о плаћању пенала суд, на предлог повериоца, доноси решење о извршењу тј. о принудној наплати новчаног износа одређеног решењем суда. Решење о судским пеналима доноси суд који је надлежан за доношење решења о извршењу, и то судија појединац (види Закључке са саветовања у Савезном суду, Београд, 1981.). Судски пенали се морају разликовати од новчаних казни које се изричу у току извршног поступка. На плаћање судских пенала дужник може бити обавезан само ако до дана подношења предлога није предложено извршење (Виши суд Сомбор, Гж 763/83 од 7. 09. 1983. Право – теорија и пракса, 1984/3).

Да ли је потребно изменити постојећа средства извршења?

Већ је горе назначено да постоји оваква потреба. Прво, ваља анализирати адекватност поделе средстава извршења на две групе: ради намирења новчаних и ради намирења неновчаних потраживања. Поред тога, ваља одустати од *numerus clausus*-а приликом набрајања средстава извршења. Радње у оквиру сваког средства ваља учинити мање формалним. Поред тога, будући да ће нови Закон о извршном поступку бити републички, потребно је утврдити да ли принудно извршење неновчаних обавеза које проистиче из одлука донесених у брачним и породичним стварима, треба уредити Законом о браку и породици или Законом о извршном поступку.

Обезбеђење

Извршење се може одредити и спровести тек пошто се прибави извршна или веродостојна исправа. Догод се поступак не оконча извршном одлуком, извршењу нема места. Међутим, у време трајања поступка који претходи извршењу могу наступити околности које ће касније намирење повериоца учинити немогућим или отежаним. Те околности могу бити проузроковане радњама дужника, али могу и произићи из догађаја који нису резултат радњи странака. Штавише, и после покретања извршног поступка, намирење повериоца може бити угрожено због оваквих околности. Поступак обезбеђења има за циљ да спречи наступање штетних последица које угрожавају или спречавају намирење повериоца, чак и онда кад повериочево право још није извесно. О овоме нема спорова у теорији.

Али, поставља се питање правног карактера овог поступка: да ли он представља једну посебну врсту извршног поступка или је поступак обезбеђења по својој суштини парнични поступак. Питање нема само теоријски него и практични значај. Ако се

стане на становиште да је поступак обезбеђења посебна врста извршног поступка, против решења којим се одређује мера обезбеђења могу се изјавити правни лекови које одређује Закон о извршном поступку. У супротном, решење о извршењу може се побијати правним лековима које одређује Закон о парничном поступку. У прилог становишту да поступак обезбеђења по својој природи представља извршни поступак, истиче се да је обезбеђење функционално везано за судско извршење и да се спроводи по правилима извршног поступка (*Блајојевић, Систем, стр. 16 и 17*). Такође, оба поступка – обезбеђење и извршење имају за циљ намирење повериоца (*Б. Старовић: Коментар Закона о извршном поступку, стр. 597*). За изрицање мера обезбеђења по правилу је довољна вероватноћа (није потребна извесност) у погледу постојања опасности да се повериочево потраживање неће моћи намирити, што поступак обезбеђења чини ближи извршном, него парничном поступку (у том смислу, *С. Трива, В. Белајец, М. Дика: Судско извршно право, стр. 319, 320*). Ваља подвући и околност да је поступак обезбеђења уређен Законом о извршном поступку. Са друге стране, у прилог схватању да поступак обезбеђења има карактеристике парничног поступка, ваља истаћи следеће: у поступку обезбеђења суд мериторно одлучује о томе да ли су испуњени услови за изрицање мера обезбеђења и обавезује дужника на одређено понашање; привремене мере које су најчешће и најзначајније мере обезбеђења по правилу изриче парнични суд; обезбеђење има превентивно дејство јер се њиме спречава немогућност намирења у извршном поступку и у том смислу претходи извршењу; околност да је поступак обезбеђења уређен у Закону о извршном поступку не прејудицира природу тог поступка. Питање природе поступка обезбеђења је разматрано и у пракси. Према закључку Грађанског одељења ВСС од 19. 02. 1996. (*Билт. суд. праксе ВСС 1966/1, стр. 25*), решење о одређивању привремене мере представља решење о извршењу. Тиме је Врховни суд стао на становиште да обезбеђење има преовлађујуће карактеристике извршног, а не парничног поступка.

Закон о извршном поступку не даје поуздан одговор на питање о карактеру поступка обезбеђења, посебно привремених мера. Он уређује процесне и материјалноправне услове за њихово изрицање, поступак надлежног суда приликом одлучивања о тим мерама и дејство изречених мера обезбеђења. О начину побијања решења о изреченим мерама и о њиховом спровођењу, закон не садржи посебна правила. Из начина на који су уређени услови за изрицање привремених мера пре би се могло закључити да одлука о привременој мери представља извршну исправу, а не решење о извршењу.

Закон је таксативно набројао средства обезбеђења: заложно право на непокретности, заснивање заложног права на непокретним и покретним стварима на основу споразума странака, претходне мере и привремене мере. Заложно право на непокретности

и заснивање заложног права на покретним и непокретним стварима немају за претпоставку постојање опасности да ће намирење повериоачевог потраживања бити осујећено или угрожено, па се може поставити питање да ли ова два средства служе обезбеђењу касније наплате. С обзиром да оба ова средства имају превентивни карактер, као и с обзиром на то да се њима конституише заложно право које служи обезбеђењу одређеног потраживања, може се тврдити да служе истом циљу као и остала средства обезбеђења предвиђена законом. Али, од привремених и претходних мера битно их разликује то што за њихово одређивање није потребно учинити вероватном опасност да ће намирење бити осујећено или отежано.

Обезбеђење није дозвољено на стварима и на правима која су изузета од извршења.

Правила прописана за извршење примењују се у поступку обезбеђења, осим ако за ово што друго није прописано. То значи да се сходно могу примењивати и правила парничног поступка.

Да ли је потребна промена правила о обезбеђењу?

Потпуна ревизија ових правила је неопходна, већ и због тога што су у међувремену донесени материјалноправни закони о различитим средствима обезбеђења. Поред тога, очекује се доношење новог стечајног закона који ће изменити правила о обезбеђеним потраживањима (разлучним правима). Читав материјалноправни систем мора бити праћен одговарајућим, сасвим новим процесним инструментаријумом. Има места претходној анализи потребе различитог права обезбеђења у односу на правна лица (трговачка друштва). Доказивање услова за изрицање мера обезбеђења треба поједноставити.

УЧИНАК ПОСЛЕДЊИХ НОВЕЛА ЗИП

Достављање

Већ дуго се у стручној јавности води разговор о процесним одредбама о достављању и практичним проблемима које га прате. Оно што је константа јесте недостатак страначке дисциплине и релативно либерално постављена правила о поступку достављања. Редактори најновијих измена и допуна ЗИП ограничили су лично достављање по ЗПП само на два решења, а за **сва остала достављања, без обзира да ли се врше физичком или правном лицу**, прописали достављање преко огласне табле суда (члан 7). По правилима о личном достављању из Закона о парничном поступку доставља се само решење по предлогу за извршење и решење по приговору на решење о извршењу. Сва остала достављања врше се преко огласне табле суда. Достављања из става 1 овог члана на подручју суда врше се преко лица запосленог у суду.

Овакво решење не садржи никакав одговор на бројна питања, а овде ће бити постављена само нека:

- по члану 40. ст. 4 ЗИП, решење о извршењу на покретним стварима доставља се дужнику приликом предузимања прве извршне радње, ако тим законом није друкчије одређено; да ли се и ово решење доставља на огласну таблу суда?
- по чл. 52. ст. 1 поверилац има право да одговори на приговор, а за приговор није прописано обавезно лично достављање; како поверилац сазнаје да је приговор изјављен – са огласне табле суда?
- по чл. 52. ст. 3 поводом изјављеног приговора, суд може закати рочиште чији значај данас, када нема упућивања на парницу, постаје изузетно велики; позив на ово рочиште се упућује такође преко огласне табле суда; итд.

Дакле, уместо да правила о достављању буду детаљно ревидирани и промењена, лично достављање је замењено достављањем преко огласне табле, на начин којим се нека права (одговор на приговор) чине само формалним, или на начин који елиминише вршење неких процесних овлашћења и спровођење начела поступка (позивање на рочиште поводом приговора за расправљање о спорним чињеничним питањима само преко огласне табле) или на начин који је сам себи противречан.

Уместо ефикасности извршног поступка, као резултат је добијено **репресивно убрзање** које уопште не води рачуна о заштити темељних процесних права странака. Није јасно зашто се у извршном поступку захтева појачана дилигенција странака (свакодневно прегледање судске огласне табле), кад се то не тражи у поступцима у којима се одлучује о правима. Не може се чаробном формулом огласне табле суда заменити атмосфера страначке и судске недисциплине која није само ствар овог закона, нити се само на овај начин може променити пракса. Напротив, начин је одличан само за један циљ: чињење бројних процесних овлашћења странака само формалним, само декоративним. Овакав строги режим достављања има смисла и оправдања само кад је реч о правним лицима. Искуства примене Овршног закона Хрватске су се могла успешно искористити. Али нису.

Приговор дужника

Систем правних лекова у ЗИП је потпуно преиначен: жалба није допуштена; једини правни лек је приговор; против решења донесеног поводом приговора нема жалбе; странке се не могу упућивати на парницу као на корективни начин расправљања о спорним питањима поводом извршења.

Чланови 8. и 49. ЗИП су јасни:

Против решења донесеног у првом степену може се изјавити приговор, осим ако у овом закону није одређено да приговор није дозвољен.

Приговор се може изјавити у року од три дана од дана достављања решења.

Приговор не одлаже извршење, ако овим законом није друкчије одређено.

Одлука донесена по приговору правоснажна је.

О приговору суд је дужан да одлучи у року од 15 дана од дана подношења приговора.

О приговору одлучује суд који је донео решење о извршењу.

Приговор из члана 49. ст. 2 и 3 може се поднети због битне повреде одредаба поступка, погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Решењем донесеним по приговору, приговор се усваја или добија или се одбацује као неблаговремен, непотпун или недозвољен.

Ако усвоји приговор ненадлежности, суд ће ставити ван снаге своје решење, укинуће спроведене радње и уступиће предлог надлежном суду.

Ако усвоји неки други приговор, суд ће, према околностима случаја, обуставити извршење у целини или делимично и укинути спроведене радње.

Они, иако садржински јасни, уопште не одговарају на незаобилазна питања извршења:

- 1) Да ли се могу уопште поднети опозиционе и опугнационе тужбе? Наиме, по мишљењима у југословенској теорији и досадашњој судској пракси, ове тужбе спадају у категорију конститутивних тужби, чије подношење мора бити прописано изричито законом. Шта ће се догодити ако нека чињеница која гаси повериочево потраживање (нпр. отпуст дуга) наступи после протекла преклузивног рока од 3 дана за изјављивање приговора? Приговор се више не може поднети, а опозициона тужба више није предвиђена законом (нема упућивања на парницу, а нема ни претпоставки за ову тужбу, без упућивања на парницу).
- 2) Ако се не могу подносити опозиционе и опугнационе тужбе (како сада изгледа), на који начин ће се дужник борити против извршења ако је потраживање престало да постоји после истека рока за приговор?
- 3) Да ли овлашћење извршног суда да утврђује спорне чињенице (нема упућивања на парницу, а извршни суд према околностима случаја одлучује хоће ли заказати рочиште) одиста чини ефикасним **извршење** у односу на садашње стање? Наиме, овлашћење извршног суда да сам утврђује чињенице отвара парницу у парници. У тој парници се мора одлучити за 15 дана, колико износи инструктивни рок за одлучивање о приговору. И то у парници у којој се утврђивање чињеничног стања

своди само на један степен суђења (нема жалбе на одлуку о приговору засновану на оваквом чињеничном стању), па се поставља питање уставности овакве једне одредбе, односно колико је у складу са уставним правом странке на жалбу. Ефикасност и негирање права странака одиста нису једно исто. Овде се може говорити само о ауторитарном убрзању.

- 4) Ако је идеја у томе да се дужник обесхрабри да истакне приговор, али му се ипак признаје право на некакве тужбе (где? у ком законском тексту? са којом аргументацијом?), то значи враћање на режим по Закону из 1934. године који је деценијама у нашој литератури био критикован као изразито неефикасан управо због таквог решења: странка одмах иде на парницу, не чекајући да је упути извршни суд иако није извесно да уопште има спора између повериоца и дужника.

Листа питања се овим никако не исцрпљује. Они су ту само да илуструју начин олаког „преламања” суптилних питања ефикасности судског извршног поступка.

Приговор трећег лица

О приговору трећег лица више нема ни речи, тако да се и треће лице у најновијој законодавној обради може сматрати „лошим момком”. Тај изостанак се може тумачити на најмање два начина: (а) приговор трећег лица уопште није допуштен, што значи да оно може само да поднесе тужбу у парници, што је екстремно неправично решење; (б) да је приговор (у смислу чл. 49. ст. 3 ЗИП: „На решење донесено у спровођењу извршења може се уложити приговор, ако овим законом није одређено да приговор није дозвољен.”) ипак допуштен, али поступак није уређен, што обесхрабрује свако разумно треће лице да се обрати извршном суду ради излучења.

Решење под (а) би се могло бранити само да је излучна тужба изричито предвиђена у новом ЗИП-у, јер је и она, попут опугнационих и опозиционих тужби, такође, конститутивна и мора се изрично предвидети законом. Закон о облигацијама, као и за опозиционе и опугнационе приговоре ту није довољан и не представља решење, јер у њему прописане конститутивне тужбе немају процесно дејство, тј. као последица њиховог усвајања није предвиђено проглашење извршења недопуштеним. А проглашење извршења недопуштеним – иако нема начина да се до њега дође – задржано је (да ли само по инерцији?) у бројним одредбама иновираног ЗИП. Решење под (б) би се, горе наведеним тумачењем чл. 49. ст. 3 могло пре бранити, али будући да нема ни речи о поступку поводом једног оваквог приговора, ако је и допуштен, он је само једно козметичко средство без ефикасног дејства. А положај трећег лица у односу на ранија правила ЗИП, у свим осталим аспектима, није промењен.

Инструктивни рокови

Измене и допуне ЗИП довеле су до прописивања неких нових рокова за суд: на пример, у чл. 10. одређено је да је о предлогу за извршење суд дужан да одлучи у року од три дана од дана подношења предлога. Такође о приговору, суд мора одлучити у року од 15 дана. Проблем остаје исти као код свих инструктивних рокова: отворено је питање последица пропуштања.

Трошкови извршења

Нови члан 33. ЗИП гласи: Трошкове извршења сноси дужник, осим у случају неоснованог предлога за извршење и повлачења предлога за извршење које није проузроковано испуњењем обавезе дужника, када трошкове сноси поверилац.

О претходном сношењу трошкова извршног поступка – где се могло добити на ефикасности за случај да се износ благовремено не предујми – нема ни једне једине речи. Аналогiji са парничним поступком, међутим, нема места.

Асистенција полиције

У случају непоступања органа унутрашњих послова по захтеву суда за пружање помоћи у спровођењу извршења, суд је дужан да одмах о томе обавести надлежног министра унутрашњих послова, Владу или надлежно скупштинско тело.

Сличног правила у нас одиста није било, ваљда зато што и није било случајева изричитог одбијања асистенције полиције. Одредба је само признање суровог фактичког стања ствари.

Дужнички затвор?

Члан 204. иновираниог ЗИП:

Ако је по извршној исправи дужник дужан да учини одређену радњу коју уместо њега не може да учини друго лице, суд ће решењем о извршењу оставити дужнику примерен рок за испуњење обавезе.

Решењем о извршењу суд ће, истовремено, ако дужник у одређеном року не испуни обавезу, изрећи новчану казну, и то физичком лицу до 5.000 нових динара, а правном лицу до 20.000 нових динара.

Ако дужник у том року не испуни обавезу, суд ће по службеној дужности спровести извршење решења о изреченој новчаној казни.

У случају из става 3 овог члана, суд ће истовремено донети ново решење, којим ће оставити дужнику нови рок за испуњење обавезе и изрећи нову новчану казну, у већем износу него претходним решењем, ако ни у том року не испуни обавезу.

Против дужника који и поред те казне не испуни своју обавезу, суд ће и даље поступити на начин одређен у ст. 2, 3 и 4 овог члана, све док укупан збир новчаних казни по појединим решењима не достигне десетоструки износ прве изречене казне.

Ако се новчана казна изречена дужнику – физичком лицу није могла наплатити ни принудним путем, новчана казна, односно њен преостали део који није плаћен, замениће се затвором.

При замењивању новчане казне затвором, рачунају се сваких започетих 100 нових динара као један дан затвора, с тим да затвор не може трајати дуже од 60 дана.

При одмеравању висине новчане казне у прописаним границама, суд ће водити рачуна о значају радње коју је дужник био дужан да изврши, као и о другим околностима случаја.

Мора се поставити питање како се нове одредбе о могућности затвора односе према чл. 23. ст. 2 Устава СРЈ, као и према Међународном пакту о грађанским и политичким правима. Озбиљнија елаборација овог питања биће остављена за другу прилику.

Али, није јасно зашто редактори нису покушали да сугеришу нову инкриминацију: неизвршење правоснажне и извршне судске одлуке.

Шта није промењено, а могло је бити

Редактори нису увели нека нова средства извршења која би одговарала савременом правном промету и организацији привредних правних лица. На пример:

- није предвиђено средство извршења на деоници (акцији), које је иначе веома ефикасно;
- није предвиђено прече право куповине повериоца на непокретности дужника која је предмет извршења, што је, такође, ефикасан институт;
- нису прописана посебна овлашћења извршног суда за случај промене законске камате или вредности националне валуте у току извршног поступка, а у „југословенском случају” такве промене уопште нису реткост;
- није, као специфично и делотворно средство обезбеђења, прописано претходно извршење – већ добро познато као део југословенске традиције по Закону из 1934. године;
- нису прописане подстицајне мере за коришћење ефикасних института, као што је, на пример, заснивање заложног права, и даље предвиђеног у ЗИП.

ПРАВНА ПРАКСА И НЕОПХОДНОСТ РЕВИЗИЈЕ ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА

Када се претходна критика и постављена питања суоче са извршном праксом, могуће је изнети правно – политичке закључке, који су, чини се, *communis opinio*.

Постојећи закон, начин на који га је прочитала, применила, употребила па и злоупотребила пракса **није основ за ефикасно извршење**, и то показује и судска статистика. Бројке које се односе на извршење, да би се добила права слика треба довести у везу са бројкама које се односе на број приватноправних предмета, пре свега парничних, дакле имовинских грађанских, трговинских, породичних. Ево неких бројки:

Извештај о раду судова опште надлежности⁸ на територији Републике Србије у 2002. години приказан је у следећој табели:

Врста суда	Примљено предмета у 2002.	Пренето предмета из 2001.	Укупно предмета у раду	Решено предмета	Остало нерешених предмета
Општински	987.843 (за 17.544* више него у 2001.)	455.827	1.551.789	1.099.972 или 71% (што је за 60.076 више него у 2001.)	451.817 (за 3.649 мање него у 2001.)
Окружни	87.512 (за 11.773 више него у 2001.)				
Врховни суд	20.607 (за 1.431 више него у 2001.)				

* У овај број нису урачунати предмети за извршење правоснажних судских одлука у грађанским стварима.

Повећање је, међутим, у највећој мери изражено код предмета у извршном поступку.

Извршни поступак – општински судови, 2002. година

Нови предмети 351.436

Повећање у односу на претходну годину 44.709

Укупно у раду, са пренетим предметима 516.219

Решено 352.394 (68.3%)

Повећање броја решених предмета 43.078

Вреди упоредити бројке. Број извршних предмета у раду прелази једну трећину укупног броја предмета у раду, а оба броја расту. Често се дакле иде у парницу, а правоснажна судска одлука при

⁸ Извештај је сачињен на основу података добијених од Врховног суда Републике Србије.

томе није довољна да се спорни однос разреши: следи и поступак принудног извршења. (Слика се нешто мења ако се има у виду значајан број извршних предмета који се базирају на извршној исправи).

Пропорционално посматрано, ситуација је слична и у трговинским стварима.

За илустрацију могу да послуже бројке које се односе на Трговински суд у Београду:

Број и структура предмета, Трговински суд у Београду, 2002. година:

1. Спорови: 15.710
2. Захтеви за упис у регистар: 19.946
3. Стечајни поступци: 12.243 (у 2001. год. 11.104)
4. Ликвидације: 780 (у 2001. год. 1.160)
5. *Принудна извршења*: 3.024
6. Ванпарнични поступци: 2.405
7. Привредни преступи: 2.638

Најзад, последња релевантна илустрација у овом прегледу је трајање поступка.

Просечно време решавања предмета, судови опште надлежности, 2002. године:

- првостепени грађански предмети: за око 9,7 месеци (у 2001. години око 10,2);
- оставински предмети: за око 2,8 месеца (у 2001. години око 3,2);
- другостепени грађански предмети: за око 1,6 месеци (у 2001. години око 1,1);
- *предмети извршења (грађански)*: за око 5,6 месеци (у 2001. години око 6,4).

Пола године за поступак извршења можда и не би било страшно ако се не узме у обзир споменута чињеница о великом броју предмета у извршном поступку на основу веродостојне исправе комуналних предузећа, који се у великом броју случајева окончавају релативно брзо, доношењем решења о извршењу или евентуално пописом дужникових покретних ствари. Тада следи добровољно извршење. Просечно трајање „редовних” предмета је отуда знатно дуже. Како било да било, просечан грађански предмет, ако нема ревизије, а има жалбе и принудног извршења траје изнад 19 месеци.

Било би интересантно да постоје бројке које говоре о издашности појединих предмета извршења. Како их нема, остаје да се на основу утиска и разговора са извршним судијама спомену, као рђави примери, извршење на непокретностима па и покретним стварима.

Јасне су озбиљне последице неефикасног извршења. Од бројних, ваља подвући оне које се појављују на средокраћи између права и економије.

Најкраће, и без инфлације, ствара се привилегован положај за дужника, тиме смањују и уговорна дисциплина и поштовање својине. Ланчано, последица је и скупљи новац, отежано и скупо добијање кредита, а то даље поскупљује производњу и услуге, смањује конкурентност домаће привреде...

Наравно да сам ЗИП, односно његов текст не решава на апсолутни начин питање ефикасности извршења, као што ни ефикасно извршење није довољно ако парница није ефикасна. Ако елиминишемо ванзаконске разлоге, почев од стања у правосуђу до стања у полицији која даје асистенцију, итекако је важна корелација са другим процесним и материјалним законима.

У том погледу овај пројектни тим је унеколико морао да смањи своје амбиције, на пример, када се ради о односу стечаја и извршења, када се ради о извршењу у породичним стварима и сл. Није могуће увести нова правила извршења без претходних измена закона у овим областима.

Извесну потешкоћу ове врсте имали смо и у настојању да се ваљано имплементирају и неке институције које су предвиђене другим законима, а које тек треба формирати (на пример, *Рејистар бездржавинске zaloге*), које су у трансформацији односно пред формирањем (на пример, *Организација за принудну најлашу и оштраживања*), или тек сада озбиљно почињу да раде (*Централни рејистар харџија од вредности*).

Пошло се, дакле, од постојећег права. Тиме је и имплицитно дат одговор на вечито питање у правима у транзицији: да ли треба (парцијално) реформисати део правног система, или чекати да се реформише цео агрегат. Прихваћена је прва солуција.

II Нов Закон о извршном поступку или темељна ревизија постојећег

ДА ЛИ ПРИПРЕМИТИ ЦЕЛОВИТ НОВ ЗАКОН?

Ово питање је могло бити постављено као прво у низу питања на која је неопходно дати начелне одговоре или дефинисати дилеме и опције пре конкретног рада на нацрту закона. Определили смо се, међутим, да оно буде изложено након дела који представља *Position paper*, у неку руку као последње у овом низу, следећи идеју да одговор у многоне зависи од „инвентара” и виђења напред уочених питања.

У прилог идеје да је неопходан дисконтинуитет закона могу се, између осталих, навести следећи разлози:

- а) У четврт века примене важећи Закон о извршеном поступку доживео је више „радикалних” промена, поред осталог на начин да поједини аналитичари и практичари уочавају синусоидно кретање у односу на нека питања која су процењивана као кључна, на пример у заштити дужника (или, код оних који су ту видели главни разлог неефикасности, могућности дужника да одлаже окончање поступка) коришћењем правних лекова у извршном поступку. Показало се, међутим, да амбициозни пројекти измена и допуна закона нису донели очекивани прогрес, последње измене нарочито. Узроци несумњиво не леже само у базичном тексту важећег закона, па ни изменама, нарочито не у оном његовом (њиховом) делу који регулише рад извршног судије у поступку. Но, као што (сви) узроци неефикасног и скупог извршења не леже у правилима овог закона, лако је претпоставити да његово даље „подешавање” неће дати потребан бенефит.
- б) Важећи закон, мада је био замишљен и као кодификација извршно – судске праксе настале у примени правних правила из Закона о извршењу и обезбеђењу из 1930. године, настао је као закон „самоуправног привређивања” унутар одговарајућег правног миљеа. Инвентар нових правних и економских института на које извршни закон мора реферисати је сувише велики, да би се могли обухватити изменама и допунама закона на задовољавајући начин. За илустрацију могу да послуже, свесно изабране, промене које нису „револуционарне”, на

пример прелазак платног промета на пословне банке, нов систем обрачуна зарада, и сл.

- в) Нова решења у извршном поступку могу захтевати другачији однос према другим законима или претпоставити иницијативу за промене у другим законима (на пример, стечају, заложном праву, увођење судске полиције...). Увођење нових института у ЗИП, наслоњено на промене у другим законима, нарочито ако је „фазно”, правно технички је једноставније ако се ради о новом закону.

Упоредно искуство, међутим, не иде тако једнострано ка закључку да је потребан односно неопходан нов закон; адаптација ранијих решења, нарочито у државама која баштине аустријску концепцију извршног поступка, укључујући и бивши југословенски простор, претежу. Такође, несумњиво је да и важећи ЗИП садржи низ правнотехничких решења којима је тешко нешто битно одузети или додати.

Ипак, претежу аргументи да формалан приступ пројекту треба да буде израда новог закона. У противном, унапред би били дати одговори на нека у овом *Position paper*-у, када је реч о садржини (обухвату) и систематизацији овог закона.

ИЗВРШЕЊЕ ПРЕМА (КОМЕРЦИЈАЛНИМ) ПРАВНИМ ЛИЦИМА – СПЕЦИЈАЛНИ ПОСТУПАК ИЛИ ОДСТУПАЊА ОД ОПШТИХ ПРАВИЛА

Несумњив циљ реформе извршног права је ефикаснији, бржи и јевтинији извршни поступак. За хипотезу да су брзина и једноставност нарочито важни у привредним односима има довољно начелних и општепознатих аргумената, у мери да их у овом тексту не треба посебно наводити. Ова хипотеза пак природно генерише идеју да су неопходна (и нека) посебна правила када је учесник у извршном поступку (комерцијално) правно лице.

Ефикасност и брзина извршног поступка за контратезу најчешће имају опасност од угрожавања заштите дужника. Његова могућност да на одређени начин оспори основаност извршења (извршну исправу), као и изабрани предмет или средство извршења су тековина извршног права.

Када се сучеле начело ефикасности и начело заштите дужника, уочава се простор за обликовање посебних правила о извршењу када су учесници у поступку правна лица, нарочито ако се извршење спроводи против дужника комерцијалног правног лица. Између осталих, могуће је навести следеће аргументе, који су од потенцијалног утицаја и на карактер тих правила:

- У савременом праву када је странка у приватноправном односу *професионалац*, а то је увек комерцијално правно лице када се креће у оквирима делатности, важи претпоставка о њеном потпуном знању, обавештености о свим релевантним

правним и фактичким питањима, као и захтев за посебном пажњом. На тој основи настала су бројна правила модерног уговорног и одштетног права, па и нове гране права и нове установе, на пример потрошачко право или произвођачка одговорност. Концепт мора наћи своје место и у извршном праву, нарочито у транзиционом када се идеја о уговорној дисциплини и поштовању права својине реуспостављају. У најмању руку, од оваквог дужника се може очекивати да сам штити своје интересе и то се може одразити у низу правила, од достављања до, на пример, начина продаје заплених ствари;

- За (комерцијална) правна лица везује се низ предмета и средстава извршења који не могу постојати код физичких лица или специфичних поступака, на пример код извршења на пословном рачуну, на специфичан начин се може поставити питање приоритета у намирењу односно привилегованих потраживања, само у односу на правна лица се поставља питање регулисања посебних система сложених односа правила о стечају и правила о извршењу;
- За спорове који претходе оваквом извршењу у ЗПП је предвиђен посебан поступак (са циљем да буде ефикаснији), извршење по правилу спроводе специјализовани (трговински) судови.
- Известан број правила извршном поступку у коме су учесници правна лица традиционално, али и данас, постоје у нашем извршном праву. Она су међутим стипулисана као одступања од основних решења. Ако су претходне тезе тачне, оваква систематизација није добра; разлике би требало да постоје већ у томе како се поимају и примењу начела поступка.

С друге стране, логика извршења у имовинским стварима је увек, ипак, иста. Отуда би било претерано сасвим издвојити правила о извршењу у привредним стварима у посебан закон.

Отуда се најцелисходнијим чини решење по коме ће извршење у привредним стварима, односно извршење када је извршеник (комерцијално) правно лице (прецизирање тек треба да буде предмет разраде) бити посебан део Закона о извршном поступку.

ИЗВРШЕЊЕ У РОДИТЕЉСКИМ, БРАЧНИМ И ПОРОДИЧНИМ СТВАРИМА

Извршење у значајном броју породичних (родитељских) односа битно се разликује чак и од оних случајева извршења која за предмет имају радњу коју може да изврши само дужник: битно су другачије интересне позиције, пре свега с обзиром на примаран интерес детета.

Постоје такође и специјална правила поступка, учешће специјалних несудских органа, затим измењивост одлука, укратко бројни разлози који отварају питање да ли је извршење у родитељским,

брачним и породичним стварима (а) уопште могуће и целисходно обухватити Законом о извршном поступку, а ако је одговор потврдан да ли је (б) то могуће учинити у оквиру (одступања од) општих правила, или пак (в) тако што би се за ова извршења резервисао посебан део закона.

Аргументи који иду у прилог да су посебност и повезаност са материјалноправним правилима такви да извршење у родитељским, брачним и породичним стварима треба да буде део кодификације ове гране права, а не део Закона о извршном поступку. Тако су делом и поступили и приређивачи нацрта будућег Закона о породици Републике Србије.

На другој страни истиче се да регулисање правила о извршењу може стварати проблеме пракси, као и увек када треба решавати однос општег и посебног у условима када посебно није ни изблиза потпуно.

Приређивачи овог нацрта су закључили да не постоје услови за коначан одговор на ово питање. Будућа породична кодификација, мада је нацрт урађен, није на видику. Немогуће је пројектовати извршење, па ни одговорити на постављено питање, без нових материјално-правних решења, а наговештено је нацртом да ће заиста бити нова,

Имајући ово у виду определили смо се да задржимо правила о извршењу у брачним и породичним стварима у овом нацрту, задржавајући мере које познаје позитивно материјално породично законодавство, и уносећи само неопходна побољшања.

III Најважније новине у нацрту Закона о извршном поступку

ПРЕГЛЕД НОВИНА

Сумарно посматрано, најважније новине које нацрт садржи, у односу на важећи Закон о извршном поступку, могле би се, уз све резерве које произлазе из чињенице да је свака измена битна, и да ће тек пракса потврдити њихов значај, поделити у три групе:

1. Нови институти у нацрту ЗИП-а су:

- Нов систем правила о **обезбеђењу** (мада глобално познат из прописа који су важили пре Другог светског рата), укључив и нове врсте привремених мера, нарочито у трговинским стварима (имају за циљ да дестимулишу дужника за вођење узалудне парнице и избегавање извршења и учврсте положај повериоца).
- **Скраћени извршни поступак у трговинским стварима** (на основу појединих врста исправа, домаћих и страних, на пример акредитива, гаранција, фактура, дозвољено је извршење без парнице уз могућност приговора само из разлога који се односе на исправност саме исправе), али и **посебно регулисање извршења у трговинским стварима**.

2. Битно је промењен систем:

- **правних лекова** (увођењем жалбе и њеним разграничењем од приговора, уз прецизно дефинисање разлоге за оба правна лека и кратке рокове у којима се о њима мора одлучити)
- увођењем могућности **одлагања извршења**, али као уског изузетка који је могућ само из дефинисаних разлога
- увођење **нових средстава и предмета** извршења (извршење на акцијама, уделима у друштву са ограниченом одговорношћу)

3. Значајно су измењена постојећа решења, нарочито код:

- **извршења** ради намирења новчаних потраживања **на покретним и непокретним стварима** (заложно право, право прече куповине, право преузимања ствари од стране извршног повериоца ако не успе јавна продаја, смањење броја предмета на којима је извршење изузето или ограничено...)
- уређења улоге **орјанизације за принудну наплату**
- уређења улоге **јавних регистара** (непокретности, заложног права на покретним стварима, хартија од вредности...)

- правила о *досијављању* и судским *инструктивним роковима*
- јаснијег уређења положаја и одговорности *судских извршитеља*, што представља основ да се конституишу у посебну правосудну професију.

Неке од ових новина биће овде сумарно приказане, редоследом којим су заступљене у закону.

ПРАВНИ ЛЕКОВИ⁹

Нацрт уводи (враћа) *жалбу* као основни правни лек против решења о извршењу, у корист дужника, када се решењем извршење дозвољава, односно повериоца, када се решењем извршење одбија.

На први поглед овим се не доприноси ефикасности извршења; дужнику је дата могућност да из правних разлога оспори решење о извршењу. Пракса, међутим, у режиму у коме нема жалбе показује да се дужници користе различитим средствима како би тај недостатак надоместили. Због тога је дата могућност правне контроле решења о извршењу, а ефикасности треба да допринесу јасно постављени разлози, прецизно утврђена правила поступка по жалби и чврсти кратки рокови.

Истовремено, задржан је и приговор, који се може уложити само због чињеница које се односе на само потраживање.

Нацрт уређује однос између жалбе и приговора, како би се избегло да *falsa nominatio* доводи до одуговлачења поступка.

Рокови су кратки и постављени су чврсто, не само за странке (кратки преклузивни рокови за улагање правних лекова), већ и за суд, и то и за доношење одлуке и за достављања, укључив међусобну комуникацију првостепеног и другостепеног рока.

Пропуштање рока од стране суда – бољка која је честа у нашем праву у односу на инструктивне рокове – сматра се одуговлачењем поступка од стране судије, па према томе представља основ за одговорност судије.

Опасност да „враћање” жалбе води одуговлачењу извршног поступка умањена је и тиме што жалба по правилу не одлаже извршење. Нацрт, међутим, као уски изузетак предвиђа могућност одлагања извршења на предлог дужника, ако му (неоправданим) извршењем прети ненадокнадива или тешко надокнадива штета (чл. 60), ако суд тако наложи уз полагање јемства. Ову могућност може користити и дужник који уложи жалбу против решења о извршењу. (У односу на ову одредбу дата је и алтернатива).

Нацрт је утврдио и могућност трећег, на пример онога ко претендује да је власник ствари на којој треба спровести извршењем, да приговором оспорава решење о извршењу. Ради се о нужном

9 Када је о *начелима* извршног поступка реч, вреди истаћи да је сходно ставу заузетом у *Position Paper*-у, чланом 7. Закона усвојено начело *формалној леталици*.

средству. Његово непостојање доводило је не само до непотребних парница, већ и до злоупотребе парница да би се исходовао прекид извршног поступка.

У случају извршења на основу веродостојне исправе, задржан је систем у коме приговор враћа предмет у парницу.

ИЗВРШЕЊЕ СА СТРАНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

Стране извршне исправе морају претходно бити признате да би могле бити извршене на домаћој територији. Дакле, као претходни услов њиховог извршења намеће се њихово изједначавање у дејствима са домаћим одлукама. Ова материја регулисана је Законом о решавању сукоба закона са прописима других земаља (ЗРСЗ Сл. лист СФРЈ 43-1982, Сл. лист СРЈ 48-96), који у члановима 86-101. регулише услове, односно сметње, за признање и извршење страних судских одлука, страних арбитражних одлука, као и одлука других страних органа које у земљи порекла имају статус једнак судском.

Један начин издејствовања признања стране одлуке јесте најпре подношење захтева за признање (у ванпарничном поступку) на основу кога се може добити решење о признању. Тако призната страна одлука подноси се на извршење. Решење о признању има дејство *erga omnes* и на њега се може уложити деволутивна жалба у року од 15 дана.

Други начин издејствовања извршења стране одлуке јесте онај који се у пракси показао много популарнијим, барем када су у питању одлуке којима се налаже испуњење неке новчане обавезе. Пошто члан 101. став 5 ЗРСЗ предвиђа да сваки суд о признању може решавати као о претходном питању, страна извршна исправа се може, без покретања претходног поступка признања, поднети извршном суду са предлогом за извршење. О признању стране судске одлуке би се тада одлучивало као о претходном питању, и одлука о томе не улази у изреку решења о извршењу и није обухваћена правном снагом.

Новим Законом о извршном поступку се не би требало упустати у интервенције на делу ЗРСЗ који се бави критеријумима признања страних одлука. Мада су на условима, односно сметњама признању замисливе пожељне интервенције, ЗИП би у том случају регулисао материју која чак и у најширем тумачењу не спада у његов оквир, а новелирање ЗРСЗ ипак треба оставити за тренутак у коме би то новелирање обухватило и друге његове делове. Оно што ЗИП може донети, међутим, јесте прецизна и јасна кодификација постојеће праксе извршења страних извршних исправа. Стога нови ЗИП треба јасно да предвиди могућност извршења већ признате стране одлуке али и могућност третирања њеног признања као претходног питања у извршном поступку. По таквом предлогу за извршење суд ће разматрати само оне

сметње признању које разматра *ex officio*, а остале сметње се могу истицати у правном леку против решења о извршењу.

Остаје питање евентуалног признања, односно извршења стране привремене мере. Чини се да, барем за сада, преовлађују разлози против прихватања овакве могућности у новом ЗИП-у. Најпре, као предуслов признања страних одлука ЗРСЗ предвиђа у члану 87. њену правоснажност. То значи да би се, као отклањање сметње признању страних привремених мера морао новелирати члан 87 ЗРСЗ или у новом ЗИП-у створити посебан систем признања страних привремених мера. Уколико се у новом ЗИП-у ствара специјални режим, он би морао да садржи и сметње признању стране привремене мере. Као минимум сметњи намећу се јавни поредак, реципроцитет и немогућност одбране. Ово последње, а сасвим у складу са јединим упоредноправним узором, Бриселском Конвенцијом (Регулацијом) да се не би могле признавати оне најубојитије и потенцијално најефикасније, *ex parte* привремене мере. У сваком случају, надлежност за одређивање привремене мере и за поступање у главној ствари је одвојена (тако и према Бриселској Конвенцији – члан 24, односно Регулацији – члан 31) те евентуална искључива међународна надлежност страног суда у главној ствари не представља препреку надлежности нашег суда да одреди привремену меру. Такође је проблематична и ситуација у којој би се тражило признање стране привремене мере коју наше право не познаје и код које уподобљавање не би било могуће. Коначно, поставља се и питање економичности поступка признања страних привремених мера. Наиме, за претпоставити је да је за предлагача мере далеко једноставније и експедитивније да издејствује привремену меру пред нашим судом уместо да отпочне поступак њеног признања који би засигурно дуже трајао. Стога правоснажност као услов не треба преиспитивати.

СПРОВОЂЕЊЕ ИЗВРШЕЊА

Две новине треба истаћи када је у питању спровођење извршења: одредбе које се односе на поступање судских извршилаца и одредбе о новчаној казни.

а) „**Судски извршилац** означава запосленог у суду који непосредно предузима поједине радње извршења или обезбеђења” је наоко сувишна одредба члана 24, став 1, тачка 7 нацрта. Њен циљ је, међутим, да омогући да судски извршиоци постану посебна професија унутар правосуђа. Било би корисно када би она у будућности била уређена законом (на пример, посебно поменута у Закону о судијама, а детаљније уређена подзаконским актом, који би предвидео посебно образовање односно обуку, начин именовања, заклетву, итд).

У бројним одредбама уређено је шта и како судски извршиоци раде. Оно што треба истаћи, као најважније, је да су они под стал-

ним надзором извршног судије. Овај је дужан да, на приговор странке, укине сваку радњу судског извршиоца која је незаконита или неправилна; то је, наравно, и основ за одговорност извршиоца.

Онолико колико је то могуће у важећем правном окружењу уређено је и питање поступања полиције (органа унутрашњих послова) при спровођењу појединих извршних радњи, као и узајамна комуникација надлежних министарстава. Ипак, једнодушно је мишљење аутора нацрта да је будућност овог питања у формирању судске полиције, која ће, поред осталог асистирати у извршном поступку.

б) Чланом 41. нацрта уређено је и изрицање и наплата **новчаних казни** у извршном поступку.

Има их две врсте, (и ниједна не може, из разлога који су описани, бити замењена затвором):

- Новчана казна може бити **средство извршења**, када се ради, на пример, о радњи која није заменљива (члан 196. нацрта Закона). Суд тада изриче новчану казну, ако дужник добровољно не поступи по налогу за радњу или пропуштање, а ако то не учини ни по изрицање казне, уз закључак о наплати прве, изриче се друга, у повећаном износу... (Замислимо би било да се казном запрети већ у решењу којим се извршење дозвољава и дужнику налаже радња или пропуштање).
- Други случај је када се дужнику или другом учеснику у поступку (дужниковом дужнику, лицу код кога се дужникова ствар налази, банци, организацији за принудну наплату...) наложи каква радња или пропуштање. (Даље поступање је исто као у првом случају).

ИЗВРШЕЊЕ РАДИ НАПЛАТЕ НОВЧАНОГ ПОТРАЖИВАЊА

Извршење на непокретностима

Извршење ради наплате новчаног потраживања продајом дужникове непокретности уређено је главом II закона. По „класификацији” новина које нацрт доноси, ова глава садржи побољшање текста и нова решења, дакле измене којима се значајно мења важећи закон. Основни циљ који су при томе редактори следили био је побољшање положаја извршног повериоца, а за то је било неопходно, низом на око ситних измена, цео поступак извршења продајом непокретности учинити ефикаснијим.

Положај извршног повериоца.

а) *Право прече куповине (чл.107. и 108.)*. Установљава се право прече куповине извршног повериоца, чиме се шири круг лица која могу да користе ово право, у поступку извршења продајом непокретности.

Нема начелне сметње за установљење права прече куповине у корист извршног повериоца, јер Закон о извршном поступку не садржи искључиво одредбе процесног карактера, већ и више материјалноправних одредаба (као што је, на пример, стицање заложних права у извршном поступку).

Приликом уређења права прече куповине повериоца водило се рачуна да се обезбеди нужан склад и баланс са законским и уговорним правом прече куповине на истој непокретности, и то:

- редослед остваривања права,
- одређивања момента стицања права прече куповине извршног повериоца и
- услова за остваривање овог права.

Тако, извршни поверилац стиче ово право забележбом решења о извршењу на непокретности, а користи га условно (супсидијарно), онда и ако на непокретности не постоји ни законско ни уговорно право прече куповине, раније стечено, или постоји, али имаоци овог права неће да га користе. Суд ће позвати титулара законског права прече куповине и титулара уговорног права прече куповине, уписаног у земљишну књигу, као и извршног повериоца, да се на записник изјасне да ли ће да користе то право.

Ово право извршни поверилац користи као предност пред најбољим понуђачем.

Када ово право користи поверилац не полаже јемство, а остварује то право и када се непокретност продаје непосредном погодбом.

б) *Намирење досуђењем ствари извршном повериоцу у својину или на коришћење.* Намирење досуђењем непокретности извршном повериоцу у својину представља једну од значајнијих новима у овом блоку. Могуће је под условом да непокретност није могла да се прода ни на другом рочишту за јавно надметање или непосредном погодбом, у року који је одредио суд. Ово намирење се врши на предлог извршног повериоца, непокретност му се досуђује у својину, и он се сматра намиреним у висини која одговара 2/3 процењене вредности непокретности (дакле, минималној цени по којој је могла бити продата на јавној продаји), о чему суд одлучује закључком. На закључак дужник може да изјави приговор, ако постоји очигледна несразмера између процењене вредности и вредности ствари у којој се извршни поверилац сматра намиреним. (Ова закаснела реакција на процену је могућа, због евентуалне промене цена на тржишту). Понуђене су и три алтернативе основном решењу.

Поверилац може да тражи у року од 15 дана од дана обуставе извршења, да му се непокретност преда на коришћење, ако прва и друга јавна продаја нису успеле, а поверилац није користио право да се њему досуди непокретност и да се на тај начин намири. Решењем којим се предаје непокретност на коришћење извршном повериоцу одређује се и накнада, из чега произлази да је у питању својеврстан принудни закуп непокретности. На то решење извршни дужник може да изјави приговор.

Ова два нова института треба да ублаже последице чињенице да неретко непокретност не може да се прода ни за 2/3 процењене вредности, па је ово решење у корист извршног повериоца с једне стране, а и притисак на извршног дужника да испуни обавезу и тако ослободи непокретност принудног закупа, закупа с друге стране, односно избегне губитак својине под неповољним условима.

Правни положај сувласника непокретности која је предмет извршења

Правни положај сувласника непокретности која је предмет извршења мења се и побољшава, а да то није на штету извршног повериоца, увођењем права сувласника непокретности да захтева да се непокретност, која је у сусвојини извршног дужника, изузме од извршења и уступи другом сувласнику у искључиву својину, под условом да положи износ који одговара процењеној вредности дужниковог сувласничког удела. Ово право може да користи и један од више преосталих сувласника или више њих споразумно (ред првенства остваривања овог права није прописан).

У основном решењу је прописано да ово право може да се користи само под одређеним условима које се тиче величине сувласничког удела сувласника који захтева да се непокретност која је у сусвојини изузме од извршења и да му се уступи у искључиву својину, као и сувласничког удела извршног дужника. Сувласнички удео у сусвојини на непокретности која је предмет извршења не износи више од половине вредности те ствари и не може да захтева изузимање од извршења, али му се процењена вредност његовог удела исплаћује из износа добијеног продајом ствари, пре намирења свих извршних поверилаца и пре накнаде трошкова извршног поступка. (Тиме се не дира у право прече куповине сувласника, ако оно постоји на основу закона, или је установљено уговором).

Дата је и алтернатива овом решењу, тако што сувласник може да захтева да се непокретност која је у сусвојини изузме од извршења и уступи му се у искључиву својину, без обзира на величину сувласничких удела њега и извршног дужника, под условом да положи износ који одговара вредности дужниковог удела.

Као што је речено, овом одредбом не дира се у право прече куповине сувласника ако оно постоји на основу закона или уговора. Ради се о два различита права и о различитим начинима остваривања тог права – када се на основу цитиране одредбе непокретност која је у сусвојини изузима од извршења, не обавља се јавна дражба односно непосредна продаја, већ сувласник полаже износ који одговара процењеној вредности дужниковог удела, а уколико је у питању право прече куповине непокретност иде на јавну дражбу, утврђује се на јавној дражби цена непокретности, али предност пре свих понуђача има лице које има право прече куповине непокретности односно извршни поверилац. Они имају

право првенства пред најповољнијим понуђачем, ако одмах по закључењу надметања изјаве да непокретност купују под истим условима. Дакле, овде се извршење јавним надметањем спроводи и титулар права прече куповине има предност, а када сувласник изјави да купује непокретност пре дражбе, она се изузима из јавне продаје и обуставља извршење. Када је сувласник истовремени титулар права прече куповине, он кумулира оба ова овлашћења и сам бира које ће да користи.

Поступак јавне продаје непокретности

Упрошћен је и убрзан сам поступак јавне продаје непокретности надметањем. Ради се о збиру ситних побољшања, од којих су најзначајнија:

а) За полагање цене постигнуте на јавном надметању уведен је законски рок од тридесет дана (уместо постојећег судског рока).

б) Ако понуђач са најбољом понудом не положи продајну цену у том року, суд не одређује нову продају већ проглашава продају том понуђачу неваљаном и одређује да је непокретност продата другом по реду понуђачу. Уколико и он у року од тридесет дана не положи цену, суд ово правило примењује и на трећег понуђача. Тек кад ни он не плати цену у року од тридесет дана, суд продају оглашава неважећом и одређује нову, која ће се одржати у року од тридесет дана.

в) Уместо давања понуда од стране учесника надметања, уводи се руководиоца надметања, који по утврђеним правилима подиже цену док се не добије најбоља (прихваћен је систем који важи за аукцијске продаје у поступку приватизације).

„Продужени” поступак намирења продајом непокретности

Овим одредбама се обезбеђује ефикасност поступка, и детаљније уређује поступање после достављања решења о досуђивању непокретности купцу (под условом да законом или споразумом са купцем није другачије одређено). Обухватају:

а) Исељење извршног дужника из продате непокретности:

- на захтев купца (предлог);
- суд о предлогу решава закључком;
- налаже се испражњење и предаја непокретности купцу;
- спроводи се тај закључак применом одредаба Закона о извршном поступку о извршењу испражњењем и предајом непокретности;
- купац – предлагач има статус извршног повериоца.

б) У овом продуженом поступку се обезбеђује и исељење других лица из непокретности:

- на захтев купца (предлог),

- суд закључком налаже другим лицима која се налазе у непокретности испражњење и предају непокретности извршном повериоцу,
- извршење закључка се спроводи применом одредаба Закона о извршном поступку о извршењу предајом непокретности и
- купац – предлагач има статус извршног повериоца.

Доказ о својини

Радни текст потпуније уређује и питање извршења на непокретности у погледу потребног *квалиитета* доказа о својини извршног дужника на непокретности, која је предмет извршења. Као и у неким другим случајевима, имала се у виду реална ситуације, недостаци у евиденцији непокретности, избегавања уписа, али и чињеница да ванкњижна својина у нашем праву може бити предмет извршења, на пример, у пореским стварима.

При томе, нацрт закона разликује три ситуације:

- када је уписана својина дужника на непокретности у својинској евиденцији,
- када постоји својинска евиденција а није уписан извршни дужник и
- када не постоји на подручју где је непокретност својинска евиденција (није устројен регистар).

Ако је непокретност укњижена, уз предлог за извршење извршни поверилац је дужан да поднесе извод из јавне књиге као доказ да је непокретност у својини извршног дужника. Ако је, у овој хипотези, друго лице уписано као власник, поверилац који сматра да је прави власник извршни дужник, дужан је да поднесе извршну исправу која је подобна за упис права извршног дужника. Тада упис права дужника врши суд по службеној дужности.

За хипотезу да се непокретност налази на подручју где не постоји јавна евиденција права на непокретностима већ само катастар или се примењује тапијски систем, предвиђена су посебна правила за извршење углавном слична постојећим (члан 170 ЗИП), дакле сходна примена правних правила која на том подручју важе о исправама које се уз предлог за извршење подносе као доказ о праву својине на непокретности, као и правила о томе у које ће се књиге или на други начин извршити упис решења о извршењу. Као доказ о својини служи извод из катастра земљишта, односно тапија, а ако таквих доказа нема нити их је могуће наћи, извршни поверилац је дужан да у предлогу за извршење назначи место на коме се непокретност налази, назив, границе и површине. Суд ће извршити попис те непокретности на рочишту на које ће позвати извршног повериоца, извршног дужника и суседе. Записник о попису има значај уписа извршења.

Док важећи ЗИП слична правила предвиђа и за ситуацију када евиденција иначе постоји, али дужникова непокретност у њу ни-

је уписана, члан 141. нацрта закона детаљно уређује и овакву ситуацију:

- Извршни суд ће по пријему предлога за извршење исправа исте доставити надлежном органу за упис права и застати са поступком док се упис не изврши;
- Ако нема услова за упис, јер не постоје одговарајуће исправе, на пример зграда или део зграде су предмет извршења, а нема употребне дозволе за извршење, довољна је и само грађевинска дозвола која гласи на име извршног дужника, ако ни грађевинска дозвола не гласи на име извршног дужника, довољне су и исправе о правним пословима који воде стицању својине на страни извршног дужника.

ПОСТУПАК У ТРГОВИНСКИМ СТВАРИМА

Циљ реформе извршног поступка је ефикаснији, бржи и јефтинији поступак. Овај циљ је нарочито било могуће имати у виду код извршења у трговинским стварима, у којима је дужник професионалац, који је и дужан и кадар да води рачуна о својим интересима.

Због тога су за извршење у трговинским стварима предвиђена нека посебна правила, издвојена у посебну главу нацрта закона. Ево најважнијих од тих правила:

1. *Лица на која се примењује глава која се односи на извршење у трговинским стварима.* Извршење у трговинским стварима односи се на правна лица, али и на предузетнике, физичка лица која обављају делатност ради стицања добити и имају отворен рачун у складу са прописима о платном промету. Одредбе извршења у трговинским стварима примењују се када се као средство и предмет извршења појављује трговинско друштво.
2. *Садржина предлога за извршење.* Садржина предлога за извршење је усаглашена са Законом о платном промету тако да предлог мора да садржи матични број дужника, порески број дужника, бројеве рачуна код пословне банке. Међутим, не значи да ће, уколико извршни поверилац не наведе горње податке због тога бити одбачен предлог, јер суд не може одбацивати предлог уколико извршни поверилац достави доказ да је од надлежних органа тражио наведене податке. У оваквим ситуацијама суд је дужан да сам тражи наведене податке од надлежних организација, а надлежне организације су дужне да поступе по захтеву суда.
3. *Достављање.* Поједностављено је достављање тако што се достава врши по ЗПП, а ако таква достава није успешна онда се достава врши на адресу седишта дужника које је уписано у регистар, односно на адресу овлашћеног лица која је евидентирана у регистру. Уколико ни таква достава не буде успешна

онда се сматра да је достава извршена 8 дана након истицања на огласну таблу суда.

Поступак извршења је веома дуго трајао због немогућности достављања. На овај начин се поступак чини ефикаснијим.

4. *Извршење на рачунима и на акцијама и уделима.* Ова средства извршења су детаљно регулисана у складу са Законом о платном промету, као и у складу са новим Законом о хартијама од вредности. При томе су уведена и регулисана нова средства извршења (акције, удели у друштву са ограниченом одговорношћу), а јасно је постављена улога институција које учествују у извршном поступку, а нису суд (Организација за принудну наплату и банке, Регистар хартија од вредности, орган код кога се региструју трговинска друштва, када то више не буде суд).

5. *Скраћени извршни поступак.* У овом делу направљен је покушај да се у неким трговинским стварима смањи број парничних предмета кроз једноставан, ефикасан, јефтин документарни извршни поступак.

Када се ради о таквој врсти веродостојних исправа, онда нема потребе упућивати повериоце на парницу уколико дужник не поседује одређене врсте исправа које имају исту или јачу правну снагу него постоји могућност да се дужничко поверилачки однос заврши у скраћеном извршном поступку.

Када поверилац располаже са једном или више веродостојних исправа које су таксативно набројане у члану 244. и када у предлогу изричито наведе да захтева спровођење скраћеног извршног поступка, онда ће суд дозволити такво извршење по скраћеном поступку.

Против решења о извршењу по скраћеном поступку, дужник може изјавити приговор само из разлога који су таксативно набројани. Само навођење разлога није довољно да дужник онемогући спровођење извршења, него је потребно да дужник уз приговор поднесе доказе који су таксативно набројани.

Одлучивање о приговору је у надлежности већа које је састављено од троје судија суда који је донео решење. Уколико веће утврди да је приговор основан, решење се укида и предмет се решава по поступку предвиђеном за веродостојне исправе. Међутим, ако веће утврди да приговор није основан онда се доноси решење о спровођењу извршења. На ово решење дужник има право жалбе, али жалба нема суспензивно дејство.

ОБЕЗБЕЂЕЊЕ

Поступак обезбеђења, као и мере које суд може изрећи ради обезбеђења потраживања су постављене на битно другачије основе у односу на важећи текст ЗИП у овој области. Нове опште битне карактеристике судског обезбеђења јесу:

1. Поступак у коме се одлучује о томе да ли ће се изрећи мере обезбеђења има карактер когниционог поступка у којем преовлађују карактеристике општег парничног поступка. Начела тог поступка су, најпре, диспозиција – јер поверилац који тражи обезбеђење поступак покреће својим предлогом који може повући под условима којима се повлачи иницијална радња у парничном поступку. Одлука суда о изрицању мере обезбеђења има карактер *titulus executionis*, а извршењу се приступа одмах, по скраћеној процедури одлучивања. Овакво решење у поступак обезбеђења уноси, пре свега, извесност које нема у важећем решењу. Поред тога, нису помешане категорије одлучивања о мери обезбеђења и извршења те мере, као што је то данас према важећим правилима.
2. За разлику од важећег текста редигована су јасна правила о посебним карактеристикама поступка обезбеђења, а нарочито одступање од принципа обостраног саслушања, као и степен доказаности чињеница од којих зависи доношење одлуке о мери обезбеђења. Иако се и даље тражи вероватноћа наступања опасности да потраживање неће моћи бити намирено кад дође време за извршење (или да ће то бити могуће са посебним тешкоћама), доказивање опасности је знатно ублажено прописивањем законских презумпција о томе кад опасност постоји (што ослобађа повериоца терета доказивања, тј. преваљује терет доказивања одсуства опасности на противну странку – дужника), као и тиме што је јасно одређено да се чињенице од којих зависи утврђивање опасности доводе само до вероватноће, а не до уверења суда.
3. Број мера (средстава) обезбеђења је битно повећан у односу на важеће решење. Уместо претходних мера по актуелном ЗИП-у, овај текст поново уводи **извршење ради претходног испуњења** и **извршење ради обезбеђења** којима се заправо спроводи извршење и пре правоснажности одлуке, а ако се покаже да је оно било неосновано, дужник може добити реституцију путем противизвршења. На овај начин, појачан је материјалноправни и процесноправни положај повериоца и побољшана је његова правна сигурност. Обезбеђење путем установљавања судског заложног права битно је проширено, као законска могућност, у односу на важећи текст. Наиме, суд може одредити заложно право ради обезбеђења потраживања предлагача на свим покретним и непокретним стварима које су у својини противника, као и на свим преносивим имовинским правима противника. По важећем тексту, таква могућност је прописана само за ствари, а не и за права. При овоме, јасно су разграничена заложна права на стварима и правима о којима се воде јавни регистри од других, а успостављен је однос и између судског заложног права као средства обезбеђења и регистроване бездржавинске залоге. Материјалноправне чињенице везане за настанак залоге,

њено трајање и престанак – овим нацртом су јасно фиксиране, за разлику од важећег решења.

Питање правног лека које је још од првог текста ЗИП 1978. године, нарочито спорно, решено је у овом тексту тако што је одређена жалба са строгим роковима.

У погледу појединачних карактеристика, овај текст консекуентно развија напред наведене опште битне одлике. Питања надлежности, посебне процедуре и правног лека уређена су заједнички за сва средства обезбеђења. То се исто односи и на време у којем се средства могу изрећи. Укупан број средстава обезбеђења је повећан, а то се нарочито тиче различитих врста и начина установљивања заложног права као судског обезбеђења. Као што је већ наглашено, уместо претходних мера, уведени су снажнији модалитети обезбеђења који се састоје у претходном извршењу. Најмање промена је извршено у погледу **йривремених мера**, али су оне јасније дефинисане и одређене су бројније врсте тих мера у односу на важеће стање. Извршење свих средстава обезбеђења спроводи се на основу јединственог акта који у себи обухвата *titulus executionis* и решење о извршењу. Радње спровођења извршења су радње из дела Закона о извршењу, као и конституисање заложних права. У овом последњем случају извршење, а тиме и обезбеђење је спроведено већ конститутивним актом суда о установљењу заложног права. Могућности да поверилац постигне ефикасно обезбеђење су битно проширене у односу на важеће стање. Ако ова решења буду усвојена као закон треба очекивати повећање броја поступака обезбеђења пре или уз парнични поступак, у односу на данашње стање ствари.

НАЦРТ ЗАКОНА
О ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ

ДЕО ПРВИ

Основне одредбе

Садржина закона

Члан 1.

(1) Овим Законом уређује се поступак по коме судови спроводе принудно остварење потраживања на основу извршне или веродостојне исправе (у даљем тексту: извршни поступак) и спроводе обезбеђење потраживања (поступак обезбеђења), ако посебним законом није другачије одређено.

(2) Овим законом уређује се и поступак по коме судови спроводе принудно остваривање приватноправних потраживања на основу стране извршне исправе.

Покретање поступка

Члан 2.

(1) Поступак извршења и поступак обезбеђења покрећу се по предлогу извршног повериоца.

(2) Поступци из става 1 овог члана покрећу се по службеној дужности када је то законом одређено, као и по предлогу лица и органа када је то законом изричито одређено и тада ова лица и органи у поступку имају положај извршног повериоца.

(3) Поступак се покреће и по предлогу овлашћених лица и органа, када је обавеза покретања поступка одређена законом.

Надлежност

Члан 3.

(1) Извршење и обезбеђење одређује и спроводи суд.

(2) Извршење и обезбеђење спроводи суд на чијем подручју извршни дужник има пребивалиште, односно седиште, ако овим законом није другачије одређено.

Састав суда

Члан 4.

(1) Извршни поступак у првом степену води и одлуке доноси судија појединац.

(2) Стручном сараднику се, по овлашћењу судије, може поверити предузимање одређених радњи, ако законом није другачије одређено.

Хитност у поступању

Члан 5.

(1) У поступку извршења и обезбеђења суд је дужан да поступа хитно.

(2) По предлогу за извршење или обезбеђење суд је дужан да одлучи у року од три дана од дана подношења предлога. Ако се предлог за извршење заснива на страниј извршној исправи која није претходно призната од стране домаћег суда, суд је дужан да одлучи о предлогу за извршење у року од 15 дана од дана његовог подношења.

(3) Рокови које одређује суд за предузимање одређених радњи не могу бити дужи од три дана, осим ако овим законом није другачије предвиђено.

(4) Странка која неоправдано није предузела радњу у року који је одређен законом или који је одредио суд, губи право на предузимање те радње.

(5) Поступање противно одредбама ставова 1, 2, и 3 овог члана сматра се одуговлачењем поступка од стране судије.

Редослед поступања и редослед намирeња

Члан 6.

(1) Суд је дужан да предмете узима у рад редом како их је примио, осим ако природа потраживања или посебне околности захтевају да се поступи другачије.

(2) Више извршних поверилаца који остварују своја новчана потраживања према истом извршном дужнику и на истом предмету извршења, намирују се оним редом којим су стекли право да се из тог предмета намире, осим у случајевима у којима је законом другачије одређено.

(3) Ако се у случају из става 2 овог члана истовремено води извршни поступак и пред другим државним органом на основу прописа о предности извршења пред одређеним органом суд ће застати са извршним поступком, а ако таквих прописа нема, извршни поступак ће се наставити пред судом.

Алтернатива:

Став 3 се мења и гласи:

(3) Ако се у случају из става 2 овог члана истовремено води извршни поступак и пред другим државним органом, суд ће, на основу прописа о предности извршења пред одређеним органом, застати са извршним поступком, а ако таквих прописа нема, суд ће у року од три дана од пријема обавештења о другом покренутом поступку

одлучити да ли да застане са постојућом или да изврши постојућак не настави.

Начело формалног легалитета

Члан 7.

Кад су испуњени услови за доношење решења о извршењу и за спровођење извршења, суд је дужан донети решење о извршењу и предузети радње спровођења извршења, изузев ако је потраживање одређено у извршној или веродостојној исправи супротно изричитим принудним прописима садржаним у уставу или закону или ако је супротно моралу.

Обим извршења и обезбеђења

Члан 8.

(1) Суд одређује извршење односно обезбеђење оним средством и на оним предметима који су наведени у извршном предлогу, односно предлогу за обезбеђење.

(2) Ако је предложено више средстава или више предмета извршења односно обезбеђења, суд може, по службеној дужности или на предлог странке, ограничити извршење односно обезбеђење, само на неке од тих средстава, односно предмета, ако су довољни за намирење или обезбеђење потраживања.

(3) Суд може, на предлог извршног повериоца односно извршног дужника, у складу са овим законом, одредити друго средство извршења, односно обезбеђења, уместо онога које је предложено.

(4) Извршење ради намирења новчаног потраживања или ради обезбеђења таквог потраживања, одредиће се и спровести у облику који је потребан за намирење односно обезбеђење тог потраживања.

(5) Предлог из става 2 овог члана странке могу ставити у року од три дана од дана пријема решења о извршењу, а предлоге из става 3 овог члана, до отпочињања спровођења извршења.

Одлуке

Члан 9.

(1) Одлуке у извршном поступку суд доноси у облику решења или закључака.

(2) Закључком се издаје налог судском извршиоцу, другом запосленом у суду или другом лицу за спровођење појединих радњи и одлучује о питањима управљања поступком.

Достављање

Члан 10.

(1) На достављање у извршном поступку сходно се примењују одредбе Закона о парничном поступку, ако овим законом није другачије одређено.

(2) Ако је достављање по одредбама Закона о парничном поступку било неуспешно, достављање се врши истицањем на огласну таблу суда, а сматраће се извршеним протеком рока од 8 (осам) дана од дана истицања на огласну таблу.

Алтернатива:

Брисаши став 2.

Правни лекови

Члан 11.

(1) Правни лекови у извршном поступку су жалба и приговор.

(2) Против правоснажног решења донесеног у поступку извршења и обезбеђења није дозвољена ревизија нити понављање поступка.

Жалба

Члан 12.

(1) Извршни дужник може поднети жалбу против решења о извршењу у року од 8 дана од дана пријема решења, ако нису испуњени услови за подношење приговора у смислу овог закона.

(2) Извршни поверилац може поднети жалбу против решења којим се одбија предлог за доношење решења о извршењу, у року од 8 дана од пријема решења.

(3) Против решења о трошковима извршног поступка жалбу могу изјавити обе странке.

(4) Против решења о приговору може се поднети жалба.

(5) Жалба против осталих решења у извршном поступку дозвољена је само кад је то овим законом одређено.

Поступак по жалби

Члан 13.

(1) О жалби одлучује суд другог степена, у већу састављеном од троје судија.

(2) Жалба задржава извршење решења само када је то овим законом одређено.

(3) Првостепени суд је дужан списе предмета доставити другостепеном суду у року од три дана од дана пријема жалбе.

(4) Другостепени суд је дужан да одлучи о жалби у року од 15 дана од дана достављања списка и да списе врати првостепеном суду у року од 8 дана.

(5) Поступање противно ставовима 3 и 4 овог члана сматра се одуговлачењем поступка од стране судије.

Алтернатива:

Став 2 се мења и гласи:

(2) Жалба не задржава извршење решења, изузев ако суд не усвоји предлоз за одлагање из разлога предвиђених у чл. 60. овог закона.

Приговор

Члан 14.

(1) Извршни дужник може изјавити приговор против решења о извршењу суду који је донео решење о извршењу у року од три дана од дана пријема решења.

(2) Приговор се може изјавити само због чињенице која утиче на потраживање, а нарочито:

- 1) ако је потраживање престало на основу чињенице која је наступила после извршности одлуке која представља извршну исправу, или пре тога, али у време када извршни дужник то није могао да истакне у поступку из ког потиче извршна исправа, односно ако је потраживање престало на основу чињенице која је наступила после закључења поравнања;
- 2) ако није протекао рок за намирење потраживања или ако није наступио услов који је одређен у извршној исправи;
- 3) ако је извршни поверилац одложио испуњење обавезе за време које још није истекло;
- 4) ако у предлогу за извршење извршни поверилац није поднео доказ да је потраживање прешло на извршног повериоца, односно да је обавеза прешла на извршног дужника, односно ако тај доказ није правилно оцењен у поступку доношења решења о извршењу;
- 5) ако је наступила застарелост потраживања о којем је одлучено извршном исправом.

Однос између приговора и жалбе

Члан 15.

(1) Ако је изјављена жалба само због чињенице која утиче на потраживање, она ће се сматрати приговором.

(2) Ако је приговор изјављен и због других разлога, поред чињеница од којих зависи потраживање, он ће се сматрати жалбом.

(3) О томе по ком правном леку ће се поступати у зависности од његовог разлога, одлучује првостепени суд.

(4) Против закључка о томе по ком правном леку се поступка, није дозвољена жалба.

Поступак по приговору

Члан 16.

(1) О приговору суд одлучује у року од 15 дана од пријема приговора, односно у року од 15 дана од дана када је суд, у смислу чл. 15. ст. 3, закључио да треба поступати по приговору.

(2) О приговору одлучује судија који је донео решење о извршењу.

(3) До доношења одлуке о приговору суд ће застати са извршењем.

(4) Извршни дужник је дужан да све разлоге изнесе у приговору и све доказе на којима се приговор заснива приложи уз приговор. Ако то не учини, доцнији приговор ће бити одбачен.

(5) У зависности од разлога на којима је приговор заснован, суд ће одлучити да ли ће заказати рочиште ради расправљања о приговору.

(6) Против решења о приговору, странке могу изјавити жалбу због погрешног или непотпуно утврђеног чињеничног стања и због погрешне употребе или оцене доказа.

(7) О жалби одлучује другостепени суд.

(8) Жалба из става 7 овог члана не задржава извршење решења.

(9) Поступање противно одредби става 2 овог члана сматра се одуговлачењем поступка од стране судије.

Упућивање на парницу или други поступак

Члан 17.

(1) Ако поверилац оспори чињенице наведене у приговору из члана 13. овог закона, а оне се не могу доказати исправама или саслушањем сведока у року од 15 дана од дана пријема приговора, суд ће решењем упутити на парницу или други поступак ону странку чије су тврдње мање вероватне.

(2) Против решења о упућивању на парницу допуштена је жалба само због погрешне одлуке суда да на парницу упутити одређену странку.

(3) Ако странка упућена на парницу или други поступак, не покрене поступак у року од 15 дана од дана пријема решења о упућивању на парницу или други поступак, суд ће наставити извршни поступак на основу чињеница које се могу утврдити јавним или по закону овереним исправама.

(4) Околност да је странка упућена на парницу или други поступак не спречава спровођење извршења, ако овим законом није другачије одређено.

(5) Странка упућена на парницу или други поступак може захтевати да се извршење прогласи недопуштеним или да се извршење настави.

(6) У тужби или у другој радњи којом покреће парницу или други поступак, странка је дужна навести све чињенице и разлоге који су од значаја за допуштеност извршења.

Приговор трећег лица

Члан 18.

(1) Треће лице може изјавити приговор против решења о извршењу у року од 3 дана од дана сазнања за доношење решења о извршењу, ако су решењем обухваћене ствари или права на којима оно има јаче право од извршног дужника.

(2) Суд који је донео решење о извршењу ће одлучити о приговору само ако треће лице докаже своје право јавном или по закону овереном исправом.

(3) Ако се право трећег лица не може доказати на начин одређен у ст. 2 овог члана, суд ће треће лице упутити на парницу или други поступак.

(4) Треће лице може покренути парницу или други поступак, уместо подношења приговора, али је о томе дужан обавестити суд који је донео решење о извршењу у року од три дана од дана подношења тужбе односно покретања другог поступка.

(5) У случају подношења пруговора или подношења тужбе односно покретања другог поступка, суд може, пошто саслуша странке, одредити други предмет или друго средство извршења, а ако то није могуће, спровешће извршење.

Приговор против решења о извршењу на основу

веродостојне исправе

Члан 19.

(1) Против решења о извршењу донетог на основу веродостојне исправе може се изјавити приговор и то у року од три дана од дана пријема решења.

(2) Ако у решењу о извршењу донетом на основу веродостојне исправе извршни дужник није одредио у ком делу побија то решење, сматраће се да решење побија у целисти.

(3) Ако се решење о извршењу на основу веродостојне исправе побија у целини или само у делу којим је извршни дужник обавезан да намири потраживање, суд коме је приговор поднесен ставиће ван снаге решење о извршењу у делу којим је одређено извршење и укинути спроведене радње, а поступак ће наставити као поводом приговора против платног налога, а ако за то није месно надлежан, доставиће предмет месно надлежном суду.

(4) Ако се решење о извршењу побија само у делу у коме је одређено извршење, даљи поступак наставиће се као поступак по

приговору против решења о извршењу донесеном на основу извршне исправе.

(5) Ако се приговор из става 3 овог члана усвоји, део решења о извршењу којим је извршни дужник обавезан да намири потраживање има својство извршне исправе на основу које се може поново тражити извршење.

(6) Приговор против решења о извршењу мора бити образложен.

Повраћај у пређашње стање

Члан 20.

Повраћај у пређашње стање у извршном поступку дозвољен је само због пропуштања рока за приговор против решења о извршењу, односно због пропуштања рока за жалбу.

Извршење стране извршне исправе

Члан 21.

(1) Ако неки други суд није месно надлежан по овом закону за извршење стране извршне исправе, месно надлежан је суд на чијој територији се налази барем један од предмета извршења које је извршни поверилац навео у предлогу за извршење.

(2) Ако извршни поверилац предлог за извршење заснива на страни извршној исправи, мора је приложити у оригиналу или овереном препису, преведену на језик који је у службеној употреби у суду, заједно са доказом о њеној правоснажности, односно извршности, по праву земље чија је извршна исправа у питању.

(3) Страна извршна исправа која је претходно призната пред домаћим судом у складу са законом, извршава се на и исти начин и у истом поступку као и домаћа извршна исправа.

(4) Извршни поверилац може покренути поступак извршења пред надлежним судом у Републици Србији и на основу стране извршне исправе која није претходно призната пред домаћим судом. Ако је предлог за извршење поднет на основу стране извршне исправе која није призната, о признању те исправе суд одлучује као о претходном питању.

(5) У поступку одлучивања о извршењу на основу стране извршне исправе која није претходно призната пред домаћим судом, суд који спроводи извршење разматра оне законске сметње за признање о којима се води рачуна по службеној дужности.

(6) У правном леку против решења о извршењу које је донето у поступку за извршење стране извршне исправе која није претходно призната од стране домаћег суда могу се истицати и други законом прописани разлози за непризнавање стране извршне исправе.

Извршење на имовини стране државе

Члан 22.

На имовини стране државе и међународних организација која се налази на територији Републике Србије, не може се одредити извршење односно обезбеђење без претходне писмене сагласности Министарства правде, осим ако је страна држава или међународна организација изричито пристала на извршење односно обезбеђење.

Примена одредаба Закона о парничном поступку

Члан 23.

У поступку извршења и обезбеђења сходно се примењују одредбе Закона о парничном поступку, ако овим или другим законом није другачије одређено.

Значење појединих речи и израза

Члан 24.

Речи и изрази употребљени у овом закону имају следеће значење:

- 1) „потраживање” означава право извршног повериоца на наплату новчаног износа или на неко друго давање, чињење или нечињење;
- 2) „извршни поверилац” означава лице чије се потраживање остварује или обезбеђује у извршном поступку или у поступку обезбеђења;
- 3) „извршни дужник” означава лице према коме се остварује или обезбеђује потраживање у извршном поступку или у поступку обезбеђења;
- 4) „странка” означава извршног повериоца односно извршног дужника;
- 5) „учесник” означава лице које у поступку извршења или обезбеђења остварује неко своје право или правни интерес, а није странка у поступку;
- 6) „решење о извршењу” означава решење којим је у целини или делимично усвојен предлог за извршење;
- 7) „судски извршилац” означава запосленог у суду који непосредно предузима поједине радње извршења или обезбеђења;
- 8) „предмет извршења” је ствар или право чијим се преносом, уновчењем или употребом на други начин намирује потраживање;
- 9) „средство извршења” је скуп радњи и одлука суда и судског извршитеља, одређених овим законом којима се спроводи извршење или обезбеђење;
- 10) „земљорадник” означава лице коме је пољопривредна производња претежни извор прихода;

- 11) „јавна књига” означава катастар непокретности или друге јавне књиге односно регистар одређен законом за евиденцију или упис права на непокретностима, акцијама и другим средствима извршења;
- 12) „предбележба” означава врсту уписа у јавне књиге којима се условно стичу, преносе или престају права на непокретностима или на другим предметима извршења;
- 13) „хартија од вредности” означава писмено или електронски запис на коме постоји право или у коме је садржано право на коме се спроводи извршење или обезбеђење;
- 14) „акција” је хартија од вредности која је уписана у Регистар хартија од вредности на којој се спроводи извршење односно обезбеђење.

ДЕО ДРУГИ
Заједничке одредбе
о поступку извршења

Глава прва: УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

**Основе за одређивање извршења
Члан 25.**

Суд одређује извршење само на основу извршне или веродостојне исправе, ако овим законом није другачије одређено.

**Извршне исправе
Члан 26.**

Извршне исправе су:

- 1) извршна одлука суда и извршно судско поравнање,
- 2) извршна одлука донесена у управном поступку и поравнање закључено у управном поступку, ако гласе на испуњење новчане обавезе, и ако посебним законом није другачије одређено,
- 3) друга исправа која је законом одређена као извршна исправа.

**Одлука и поравнање
Члан 27.**

(1) Судском одлуком, у смислу овог закона, сматра се пресуда, решење, као и друга одлука донесена у поступку пред судом или арбитражом, а судским поравнањем сматра се поравнање закључено пред судом или арбитражом.

(2) Одлуком у управном поступку, у смислу овог закона, сматра се решење или закључак који су у управном поступку донели органи, службе или правна лица која врше јавна овлашћења, а управним поравнањем сматра се поравнање закључено у управном поступку.

Извршност одлуке

Члан 28.

(1) Судска одлука којом је наложено испуњење потраживања на неко давање или чињење извршна је ако је постала правоснажна и ако је протекао рок за добровољно испуњење. Рок за добровољно испуњење тече од дана достављања одлуке извршном дужнику, а завршава се протеком последњег дана рока одређеног судском одлуком, ако законом није другачије одређено.

(2) Судска одлука којом је наложено трпљење или нечињење извршна је кад постане правоснажна, осим ако је у извршној исправи одређен рок за усклађивања понашања извршног дужника с том обавезом.

(3) Одлука донесена у управном поступку извршна је ако је постала извршна по правилима којима се уређује тај поступак.

(4) На основу одлуке која је у једном делу постала извршна извршење се може одредити само у односу на тај део.

(5) Извршење ће се одредити и на основу судске одлуке која није постала правоснажна или одлуке донесене у управном поступку која није постала коначна, ако је законом прописано да жалба не задржава извршење.

Извршност поравнања

Члан 29.

(1) Судско поравнање и поравнање закључено у управном поступку извршно је ако је потраживање, сагласно одредбама поравнања доспело.

(2) Доспелост потраживања доказује се записником о поравнању, јавном исправом или по закону овереном исправом.

(3) Доспелост која се не може доказати на начин одређен ставом 2 овог члана доказује се правоснажном односно коначном одлуком донесеном у парничном поступку или у управном поступку којом се утврђује доспелост.

(4) На основу поравнања које је постало извршно у једном делу, извршење се може одредити само у том делу.

Подобност извршне исправе за извршење

Члан 30.

(1) Извршна исправа је подобна за извршење ако су у њој назначени извршни поверилац и извршни дужник, као и предмет, врста, обим и време испуњења обавезе.

(2) Ако у одлуци као извршној исправи није одређен рок за добровољно испуњење обавезе, тај рок се одређује решењем о извршењу.

Одређивање и наплата затезне камате

Члан 31.

(1) Ако је после настанка извршне исправе дошло до промене у висини стопе затезне камате, суд ће, на предлог извршног повериоца или извршног дужника, решењем о извршењу одредити наплату затезне камате по измењеној стопи.

(2) Ако су у извршној исправи одређени трошкови поступка суд ће на предлог извршног повериоца решењем одредити наплату затезне камате на износ досуђених трошкова по прописаној стопи, од дана доношења извршне исправе до дана наплате.

Веродостојна исправа

Члан 32.

(1) Извршење ради остваривања новчаног потраживања одређује се и на основу веродостојне исправе.

(2) Веродостојна исправа у смислу овог закона је:

- 1) меница и чек са протестом и повратним рачуном, ако је то потребно за заснивање потраживања;
- 2) обвезница и друга хартија од вредности издата у серији које имаоцу дају право на исплату номиналне вредности,
- 3) (фактура) рачун,
- 4) изводи из пословних књига за цену комуналних услуга, испоруку воде, топлотне енергије, одвоз смећа и остале сличне услуге,
- 5) јавна исправа која конституише извршиву новчану обавезу, осим страних јавних исправа,
- 6) банкарска гаранција,
- 7) акредитив,
- 8) оверена изјава дужника којом овлашћује повериоца на пренос новчаних средстава.

(3) Фактуром (рачуном) се сматра и обрачун камате.

(4) Веродостојна исправа је подобна за извршење ако су у њој назначени извршни поверилац и извршни дужник, предмет, врста, обим и време испуњења обавезе.

(5) Кад се из веродостојне исправе не види доспелост потраживања, извршење се одређује ако је извршни поверилац поднео писмену изјаву да је потраживање доспело и означио дан доспелост.

(6) Када веродостојна исправа представља и средство плаћања, на захтев повериоца спровешће се скраћени поступак извршења.

Пренос потраживања и обавезе

Члан 33.

(1) Извршење се одређује и на предлог и у корист лица које у извршној исправи није означено као извршни поверилац, ако

оно јавном или по закону овереном исправом докаже да је потраживање на њега пренесено или да је на њега на други начин прешло, а ако то није могуће, пренос или прелаз потраживања доказује се правоснажном односно коначном одлуком донесеном у парничном, односно управном поступку.

(2) Извршење се одређује и против трећег лица које у извршној исправи није означено као извршни дужник, ако извршни поверилац јавном или по закону овереном исправом докаже да је то лице на законит начин преузело дуг из извршне исправе или је тај дуг по закону обавезан да измири. Ако се обавеза трећег лица на испуњење дуга оспори, суд ће страну чије право сматра мање вероватним упутити на парницу односно на управни поступак.

Условна и узајамна обавеза

Члан 34.

(1) Извршење које зависи од претходног испуњења неке обавезе извршног повериоца или од наступања неког услова, одређује се ако извршни поверилац јавном или по закону овереном исправом докаже да је обавезу испунио односно да је услов наступио.

(2) Испуњење обавезе односно наступање услова доказује се правоснажном, односно коначном одлуком донесеном у парничном, односно управном поступку, ако извршни поверилац није у могућности да то докаже на начин одређен у ставу 1 овог члана.

(3) Ако је извршни дужник по извршној исправи дужан да испуни обавезу уз услов да се истовремено испуни обавеза према њему, суд ће одредити извршење ако извршни поверилац поднесе доказ да је обезбедио испуњење своје обавезе.

(4) Сматра се да је извршни поверилац обезбедио испуњење своје обавезе у смислу става 3 овог члана ако је предмет обавезе положио код суда или у истом циљу поступио на други погодан начин.

(5) Извршни поверилац који тврди да је своју обавезу већ испунио треба то да докаже на начин предвиђен ставом 1 и 2 овог члана.

Алтернативна обавеза по избору извршног дужника

Члан 35.

(1) Ако извршни дужник по извршној исправи има право да бира између више предмета своје обавезе, извршни поверилац је дужан да у предлогу за извршење назначи предмет којим обавезе треба да буду испуњене.

(2) Извршни дужник има право избора све док извршни поверилац не прими потпуно или делимично предмет који је у предлогу захтевао.

Факултативна овлашћења извршног дужника

Члан 36.

Извршни дужник према коме је изречена неновчана обавеза, уз право да се од испуњења те обавезе може ослободити плаћањем одређеног новчаног износа одређеног у извршној исправи, може тај износ да плати све док извршни поверилац није ни делимично примио испуњење обавезе.

Поднесци и рочишта

Члан 37.

(1) У извршном поступку суд поступа на основу поднесака и других писмена.

(2) Суд одржава рочиште када је то овим законом одређено и ако сматра да је одржавање рочишта целисходно.

(3) Суд ће ван рочишта саслушати странку и учесника у поступку ако је то предвиђено овим законом или налази да је то потребно за разјашњења појединих питања или изјашњења о неком предлогу странке.

(4) Изостанак једне или обеју странака као и учесника са рочишта или њихово неодазивање позиву суда ради саслушања не спречава суд да даље поступа.

Средства и предмети извршења

Члан 38.

(1) Средства извршења су извршне радње или систем таквих радњи којим се по закону потраживање принудно остварује.

(2) Предмети извршења су ствари и права на којима се по закону може спровести извршење ради остваривања потраживања.

(3) Извршне радње могу се непосредно спровести против извршног дужника и других лица у складу са овим законом.

(4) Предмети извршења не могу бити ствари изван промета, као ни друге ствари за које је то посебно законом одређено.

(5) Предмети извршења не могу бити тражбине по основу пореза и других јавних обавеза.

(6) Предмети извршења не могу бити објекти, оружје и опрема намењени одбрани.

(7) Може ли нека ствар или неко право бити предмет извршења, односно да ли је извршење на некој ствари или на праву ограничено, оцењује се с обзиром на околности у време подношења предлога за извршење, ако овим законом није другачије изричито одређено.

Трошкови поступка

Члан 39.

(1) Трошкове поступка у вези са одређивањем и спровођењем извршења претходно сноси извршни поверилац.

(2) Извршни поверилац је дужан да предујми трошкове извршења у року који му одреди суд, а који не може бити краћи од 30 (тридесет) дана ни дужи од 60 дана. Суд ће обуставити извршење ако трошкови не буду предујмљени у остављеном року, а без њих се извршење не може спровести.

(3) Трошкове поступка који је покренут по службеној дужности претходно подмирује суд из својих средстава.

(4) Извршни дужник је дужан да извршном повериоцу на његов захтев надокнади трошкове који су били потребни за извршење.

(5) Извршни поверилац је дужан да извршном дужнику на његов захтев надокнади трошкове извршења које му је неосновано проузроковао.

(6) Захтев за накнаду трошкова може се поднети најдоцније у року од 30 (тридесет) дана од дана окончања поступка.

(7) О трошковима поступка одлучује суд у извршном поступку и у том поступку одређује, на предлог странке, извршење ради њиховог остварења.

Јемство

Члан 40.

(1) Јемство по овом закону се по правилу полаже у готовом новцу или девизама.

(2) Изузетно суд може одобрити давање јемства у облику банкарске гаранције, хартија од вредности, те драгоцености чију је вредност лако утврдити на тржишту и које се могу брзо и једноставно уновчити.

(3) На положеном јемству противна страна стиче законско заложно право.

(4) Ако суд у извршном поступку одлучи о праву противне стране на накнаду штете или трошкова поступка у вези са радњом за коју је јемство дато, на њен ће предлог истим решењем одлучити и о наплати утврђене тражбине из тог обезбеђења.

Одељак 1. Новчане казне

Новчане казне у извршном поступку

Члан 41.

(1) Када је овим законом новчана казна предвиђена као средство извршења, може се изрећи физичким лицима у распону од 3.000 динара до 150.000 динара, а правним лицима у распону од 30.000 динара до 1,500.000 динара.

(2) Новчана казна у распону од 5.000 динара до 150.000 динара може се изрећи и одговорном лицу у правном лицу.

(3) Новчана казна из ст. 1 и 2 овога члана ће се поновно изрећи, у повећаном износу, уз закључак о спровођењу извршења претходне, ако извршни дужник не поступи по поновљеном налогу суда или настави да поступа противно забрани. Поновно изрицање и извршење казне ће се понављати све док лице на које се односи не поступи у складу са одлукама суда.

(4) Пре изрицања новчане казне суд ће омогућити извршном дужнику да се изјасни, а по потреби одржаће и рочиште ради извођења доказа.

(5) Новчану казну изриче судија решењем, водећи рачуна, при одмеравању висине казне, о економској снази односно материјалним приликама извршног дужника, значају радње коју је морао обавити, као и о другим околностима случаја. Решењем се одређује и рок плаћања.

(6) Лице коме је изречена новчана казна може изјавити приговор против решења о изрицању казне у року од три дана од пријема решења.

(7) Лице коме је казна изречена односно извршена сноси све трошкове настале изрицањем односно извршењем казне.

(8) Новчану казну наплаћује суд по службеној дужности, ако је извршни дужник не плати добровољно. Трошкови принудног извршења новчане казне принудно ће се наплатити истовремено са принудним извршењем казне.

(9) Новчана казна, по одредбама овога члана, може се изрећи и извршити и према извршном дужнику, дужниковом дужнику, банци и другим физичким и правним лицима, као и одговорним лицима у правном лицу у случају да не поступе по налогу или забрани изреченим у извршном поступку, када је то овим законом предвиђено.

(10) Новчана казна изречена по одредбама ст. од 1 до 9 овога члана не може се претварати у казну затвора.

Поступак доношења одлуке

Члан 42.

(1) О захтеву извршног повериоца да суд обавезе извршног дужника неновчане обавезе утврђене правоснажном судском одлуком на плаћање судских пенала предвиђених правилима облигационог права, одлучује суд у извршном поступку.

(2) Захтев за плаћање судских пенала може се поднети суду надлежном за извршење судске одлуке којом је утврђена неновчана обавеза пре подношења предлога за извршење.

(3) На поступак о захтеву за плаћање судских пенала примењују се правила о хитности извршног поступка. О захтеву за плаћање судских пенала суд по правилу одлучује без одржавања рочишта.

(4) Ако нађе да је захтев за плаћање судских пенала основан, суд ће решењем обавезати дужника да судске пенале плати за период од подношења захтева за плаћање пенала до подношења предлога за принудно извршење.

(5) Против решења којим се захтев за плаћање судских пенала усваја или одбија дозвољена је жалба.

(6) По пријему предлога за извршење одлуке којом је дужник обавезан на испуњење неновчане обавезе, суд ће за решењем укинути обавезу плаћања пенала за убудуће.

(7) Дужник који након доношења решења о обавези плаћања судских пенала а пре подношења предлога за принудно извршење добровољно изврши обавезу може поднети захтев за смањење досуђених судских пенала, у складу са правилима облигационог права.

(8) О захтеву за смањење износа судских пенала одлучује решењем суд који је донео одлуку о њиховом плаћању. Против решења којим се прихвата или одбија захтев за смањење пенала дозвољена је жалба.

Принудно извршење

Члан 43.

Решење о обавези плаћања судских пенала принудно се извршава по правилима овог закона за извршење новчаних обавеза.

Глава трећа: ПРЕДЛОГ ЗА ИЗВРШЕЊЕ

Стварна надлежност

Члан 44.

За одлучивање о предлогу за извршење стварно је надлежан суд одређен законом.

Садржина предлога и прилози

Члан 45.

(1) У предлогу за извршење морају бити назначени: извршни поверилац и извршни дужник, извршна или веродостојна исправа, обавезе извршног дужника, средства и предмети извршења, као и други подаци који су потребни за спровођење извршења.

(2) Уз предлог за извршење, извршни поверилац је дужан да приложи извршну или веродостојну исправу у оригиналу или овереној копији и друге исправе када је то овим законом предвиђено.

Потврда извршности

Члан 46.

(1) Ако се предлог за извршење подноси суду који о потраживању није одлучивао у првом степену, уз предлог се подноси извршна исправа у изворнику или овереном препису на који је стављена потврда о извршности, односно подноси се веродостојна исправа.

(2) Потврду о извршности даје суд, односно орган који је одлучивао о потраживању у првом степену.

(3) Неосновану потврду о извршности укинуће решењем исти суд, односно орган, на предлог или по службеној дужности.

Повлачење предлога

Члан 47.

Поступак извршења ће се обуставити ако извршни поверилац повуче предлог за извршење у целини или делимично.

Решење о предлогу

Члан 48.

(1) У решењу о извршењу морају бити наведени: извршни поверилац и извршни дужник, извршна односно веродостојна исправа о потраживању, потраживање извршног повериоца, средства и предмет извршења, као и други подаци потребни за спровођење извршења одређени овим законом.

(2) Решење којим се предлог за извршење потпуно или делимично одбија мора бити образложено.

Достављање решења о извршењу

Члан 49.

(1) Решење о извршењу доставља се извршном повериоцу и извршном дужнику, а решење којим се одбија предлог за извршење доставља се само извршном повериоцу.

(2) Уз решење о извршењу извршном дужнику се доставља и предлог за извршење.

(3) Решење о извршењу на новчаном потраживању доставља се и дужнику извршног дужника, а решење о извршењу над средствима на рачуну извршног дужника доставља се и организацији за принудну наплату.

(4) Решење о извршењу на покретним стварима доставља се извршном дужнику непосредно пре предузимања прве извршне радње, ако овим законом није другачије одређено.

Глава четврта: СПРОВОЂЕЊЕ ИЗВРШЕЊА

Извршење на основу правоснажног решења о извршењу Члан 50.

Извршење се спроводи пре правоснажности решења о извршењу, ако овим законом није другачије одређено, али суд не може у целисти нити у претежном делу окончати извршни поступак намирењем повериоца пре правоснажности решења о извршењу.

Време извршења Члан 51.

Извршење се спроводи радним даном и то дању, а у нерадне дане или ноћу извршење се може спровести само ако постоји опасност услед одлагања, о чему одлучује суд закључком.

Поступање судског извршиоца Члан 52.

(1) Судски извршилац је дужан да приликом претраживања стана извршног дужника или одеће које он носи на себи и предузимања других извршних радњи поступа с дужним обзирима према личности извршног дужника и члановима његовог домаћинства.

(2) Извршним радњама у стану извршног дужника којима не присуствује извршни дужник, његов законски заступник, пуномоћник, или одрасли члан његовог домаћинства, морају присуствовати два пунолетна грађанина.

(3) Кад извршне радње треба спровести у просторији која је закључана, а извршни дужник није присутан или не пристаје да просторију отвори, судски извршилац отвориће просторију у присуству два пунолетна грађанина.

Ометање судског извршиоца у раду

Члан 53.

(1) Судски извршилац је овлашћен да удаљи лице које омета спровођење извршења.

(2) У току поступка извршења, полиција је дужна да пружи судском извршиоцу сву помоћ неопходну за спровођење извршења. Судски извршилац може по потреби наложити употребу силе према лицу које омета извршење.

(3) При поступању полиције по налогу судског извршиоца на одговарајући се начин примењују прописи о унутрашњим пословима односно судској полицији.

(4) Приликом спровођења принудних радњи предвиђених овим законом, те радње морају бити нужне у поступку извршења а употребљена сила или принуда пропорционална околностима случаја.

(5) У случају непоступања полиције по захтеву судског извршиоца за пружање помоћи у спровођењу извршења, суд је дужан да о томе обавести Министарство унутрашњих послова Републике Србије путем Министарства правде.

Неправилности при спровођењу извршења

Члан 54.

(1) Странка и учесник могу поднеском тражити од суда да отклони неправилности које је судски извршилац учинио у спровођењу извршења.

(2) Суд може закључком укинути незаконите и неправилне радње судског извршиоца.

Глава пета: ПРОТИВИЗВРШЕЊЕ

Разлози за противизвршење

Члан 55.

(1) Пошто је извршење већ спроведено, извршни дужник може суду поднети предлог за противизвршење, захтевајући да му поверилац врати оно што је извршењем добио, ако је:

- 1) извршна исправа укинута, преиначена, поништена или на други начин стављена ван снаге;
- 2) дужник у току извршеног поступка добровољно измирио повериочево потраживање;
- 3) решење о извршењу правоснажно укинито или преиначено;
- 4) правоснажном судском одлуком извршење проглашено за недопуштено.

(2) Предлог за противизвршење из разлога одређених у тачки 1, 3 и 4 става 1 овог члана може се поднети у року од 30 дана од дана достављања одлуке дужнику, а из разлога из тачке 2 става 1 овог члана у року од 15 дана од дана измирења, а најдоцније до дана окончања извршног поступка.

(3) Кад суд одреди противизвршење из разлога одређеног у тачки 1 став 1 овог члана, на захтев повериоца ће најмање једну десетину вредности чинидбе својим решењем депоновати у судски депозит. Ако се чинидба не састоји у новцу, пре доношења решења о противизвршењу на захтев повериоца ће обавезати дужника да у судски депозит положи најмање једну десетину вредности чинидбе у новцу.

(4) Дужник не може пре истека рокова одређених овим чланом своје потраживање остваривати у парничном поступку.

Поступак по предлогу за противизвршење **Члан 56.**

(1) Предлог за противизвршење суд ће доставити извршном повериоцу и наложити му да се у року од три дана од дана достављања изјасни о том предлогу.

(2) Ако у остављеном року извршни поверилац оспори предлог, суд ће донети одлуку, уз могућност одржавања рочишта.

(3) Решењем којим усваја предлог суд ће наложити извршном повериоцу да у року од 15 дана врати извршном дужнику оно што је извршењем добио.

(4) Ако је извршење спроведено ради наплате новчаног потраживања, суд ће на предлог извршног дужника одредити наплату затезне камате по прописаној стопи на износ новчаних средстава на којима је извршење спроведено од дана спровођења извршења до дана повраћаја средстава, изузев ако је противизвршење одређено из разлога у члану 51. став 1 тачка 1.

Решење о противизвршењу **Члан 57.**

(1) На основу правоснажног и извршног решења којим је извршном повериоцу наложено да извршном дужнику врати оно што је извршењем добио, суд ће на предлог извршног дужника донети решење о противизвршењу.

(2) Противизвршење се спроводи по одредбама овог закона о извршењу.

Немогућност противизвршења

Члан 58.

(1) Предлог за противизвршење неће се усвојити ако се тражи повраћај предмета у погледу кога су наступиле такве стварне или правне промене да повраћај више није могућ.

(2) У том случају дужник може своје право остваривати у парничном поступку и пре истека рока за подношење предлога за противизвршење.

Глава шеста: ОДЛАГАЊЕ И ОБУСТАВА ИЗВРШЕЊА

Одлагање извршења на предлог извршног повериоца

Члан 59.

(1) На предлог извршног повериоца суд ће потпуно или делимично одложити извршење ако спровођење извршења није отпочело.

(2) Ако је спровођење извршења отпочело, а извршни дужник се у року који му је суд одредио изјаснио против одлагања, суд ће одбити предлог за одлагање.

(3) Ако је законом предвиђено да се извршење има тражити у одређеном року, извршни поверилац може поднети предлог за одлагање у том року.

Одлагање извршења на предлог извршног дужника

Члан 60.

(1) На предлог извршног дужника суд ће, ако дужник учини вероватним да би спровођењем извршења претрпео ненадокнадиву или тешко надокнадиву штету, у потпуности или делимично одложити извршење ако је:

- 1) по захтеву извршног дужника за стављање ван снаге извршне исправе донесена првостепена одлука којом је захтев усвојен;
- 2) по захтеву извршног дужника за поништај пресуде арбитражног суда на основу које је одређено извршење донесена првостепена одлука којом се захтев усваја;
- 3) поводом захтева извршног дужника за укидање потврде извршности донесена првостепена одлука којом је захтев усвојен;
- 4) извршење зависило од истовременог испуњења обавезе извршног повериоца а извршни дужник је ускратио испуњење своје обавезе зато што извршни поверилац није испунио своју обавезу нити је показао спремност да је испуни.

(2) Суд може на предлог извршног дужника, ако извршни дужник учини вероватним да би спровођењем извршења претрпео

ненадокнадиву или тешко надокнадиву штету, у потпуности или делимично одложити извршење и у другим случајевима у којима за то постоје нарочито оправдани разлози а извршни дужник те разлоге доказује јавном или по закону овереном исправом. О овом предлогу суд одлучује након одржаног рочишта. Трошкове одржавања овог рочишта предујмљује извршни дужник.

(3) Суд може према околностима случаја одлагање извршења условити полагањем јемства.

(4) Подношење предлога за одлагање извршења од стране извршног дужника као и подношење жалбе против решења којим је тај предлог одбијен не спречава даље спровођење извршења.

(5) Треће лице може поднети предлог за одлагање извршења под условима предвиђеним ставом 2 овог члана.

Време за које се извршење одлаже

Члан 61.

(1) Ако је извршење одложено на предлог извршног повериоца, суд ће одложити извршење за време које је извршни поверилац одредио.

(2) Ако је извршни поверилац поднео предлог за одлагање извршења у случају у коме је законом предвиђено да се извршење има тражити у одређеном року, извршење се не може одложити за време дуже од тог рока.

(3) Ако се извршење одлаже на предлог извршног дужника из члана 60. став 1 тачка 1 и 3, извршење се одлаже до окончања парничног или другог поступка.

(4) Ако се извршење одлаже на предлог извршног дужника из члана 60. став 2, извршење се може одложити само једном за време које не може бити дуже од 90 дана.

(5) Ако се извршење одлаже на предлог трећег лица, на време одлагања примењује се рок из става 3 овог члана.

Настављање одложеног извршења

Члан 62.

(1) Одложено извршење наставља се по службеној дужности по истеку времена за које је одложено.

(2) На предлог повериоца суд може наставити извршење и пре истека рока за који је одложено, под условом да учини вероватним да су престали разлози за одлагање или ако положи јемство.

Обустава извршења

Члан 63.

(1) Поред других случајева предвиђених у овом закону, извршење ће се обуставити по службеној дужности када је извршна исправа правоснажно, односно коначно, укинута, преиначена,

поништена или стављена ван снаге, као и када је потврда о извршности укинута.

(2) Суд ће по службеној дужности обуставити извршење ако се у току извршног поступка, све док извршење не буде спроведено, утврди да је потраживање престало услед пропасти предмета извршења, престанка странка које немају правног следбеника, пребијања потраживања и слично.

(3) Решењем о обустави извршења укинуће се све спроведене извршне радње, ако се тиме не дира у стечена права трећих лица.

ДЕО ТРЕЋИ
Извршење ради наплате
новчаног потраживања

Глава прва: ИЗВРШЕЊЕ НА ПОКРЕТНИМ СТВАРИМА

Одељак 1. Опште одредбе

Месна надлежност

Члан 64.

(1) За одлучивање о предлогу за извршење на покретним стварима и за спровођење тог извршења месно је надлежан суд на чијем се подручју налазе те ствари.

(2) Ако у предлогу није назначено место где се ствари налазе, за одлучивање о том предлогу месно је надлежан суд на чијем се подручју налази пребивалиште или боравиште односно седиште извршног дужника.

Изузимање од извршења

Члан 65.

Не могу бити предмет извршења:

- 1) одећа, обућа, рубље и други предмети личне употребе, постељне ствари, посуђе, део намештаја који је неопходан извршном дужнику и члановима његовог домаћинства, штедњак и хладњак;
- 2) храна и огрев за потребе извршног дужника и чланове његовог домаћинства, за три месеца;
- 3) готов новац извршног дужника који има стална месечна примања, до месечног износа који је по закону изузет од извршења, сразмерно времену, до следећег примања;
- 4) ордени, медаље, ратне споменице и други знаци одликовања и признања, лична писма, рукописи и други лични списи извршног дужника као и породичне слике;
- 5) помагала која су инвалиду или другом лицу са телесним недостацима неопходна за обављање његових животних функција;
- 6) поштанска пошиљка или поштанска новчана дознака упућена извршном дужнику не може бити предмет извршења пре него што му се уручи.

Извршне радње

Члан 66.

(1) Извршење на покретним стварима спроводи се пописом и проценом ствари, продајом ствари и намирењем извршног повериоца од износа добијеног продајом.

(2) Предлогом за извршење може се захтевати да се спроведу само попис и процена, али у том случају извршни поверилац може да у року од 3 (три) месеца од дана извршног пописа, односно процене, поднесе предлог за продају.

(3) Ако извршни поверилац у том року не поднесе предлог за продају, извршење ће се обуставити.

Одељак 2. Попис и процена покретних ствари

Обавештење о попису

Члан 67.

(1) Судски извршилац ће, непосредно пре него што приступи попису, предати извршном дужнику решење о извршењу и позваће га да плати износ за који је одређено извршење заједно са каматом и трошковима.

(2) Ако извршном дужнику решење о извршењу није могло да се преда приликом пописа, доставиће му се накнадно, по општим правилима о достави.

(3) О времену и месту пописа обавестиће се извршни поверилац, ако је то тражио.

(4) Одсуство странака не спречава да се приступи попису.

(5) О извршеном попису обавестиће се странка која није присуствовала попису.

Предмет пописа

Члан 68.

(1) Пописују се ствари које се налазе у државини извршног дужника, као и његове ствари у државини извршног повериоца.

(2) Ствари извршног дужника у државини трећег лица пописују се само на пристанак тог лица.

(3) Ако треће лице пристане на попис, суд ће закључком на извршног повериоца, а на његов предлог, пренети право извршног дужника на предају ствари, ради спровођења извршења по правилима о преносу ради наплате.

(4) Ако треће лице не обавести суд о својим правима на покретној ствари у поседу извршног дужника, која је предмет извршења, нити докаже своја права на њој, сматра се да таква права трећих не постоје и да је извршни дужник власник ствари која се налази у његовом поседу.

(5) За потребе пописа, сматра се да су брачни или ванбрачни супружници заједничари на једнаким деловима свих покретних ствари које се затекну у њиховој кући, стану, пословној просторији или другој непокретности.

Обим пописа

Члан 69.

(1) Пописаће се онолико ствари колико је потребно за намирење потраживања извршног повериоца и трошкова извршења.

(2) Првенствено се пописују ствари за које није стављена примедба о постојању права које би спречавало извршење и ствари које се најлакше могу уновчити, при чему ће се о томе узети у обзир и изјаве присутних странака и трећих лица.

(3) Суд може накнадно одредити извршење на другој ствари, а не на оној која је на предлог извршног повериоца пописана, ако постоји знатна несразмера између вредности те ствари и износа потраживања.

Дејство пописа

Члан 70.

(1) На пописаним стварима извршни поверилац стиче судско заложно право у моменту када судски извршилац потпише записник о попису. Судски извршилац је, поред свог потписа, дужан да јасно назначи дан и час када је на записник о попису ставио свој потпис.

(2) Странке могу у року од три дана од дана извршеног пописа тражити од судије да изврши измену пописа. Судија одлучује о измени пописа у року од три дана од дана пријема каснијег захтева.

(3) На стварима које су закључком извршног судије унете у попис заложно право се стиче моментом доношења закључка, а на стварима које се из пописа бришу ово право престаје.

(4) Кад је попис извршен у корист више извршних поверилаца, ред првенства у стицању заложног права одређује се према дану кад је предлог за извршење примљен у суд, а ако су предлози за извршење примљени истог дана, њихова заложна права имају исти ред првенства.

(5) Ако је предлог за извршење упућен преко поште препорученом пошљицом, дан предаје пошти сматра се као дан пријема у суд.

Регистрација и публицитет судског заложног права

Члан 71.

(1) Извршни суд без одлагања доставља копију записника о попису односно закључка о измени пописа организацији која је

законом овлашћења да региструје бездржавинску залогу на покретним стварима. Организација региструје судско заложно право по правилима посебног Закона о регистрацији. Ред првенства регистрованог судског заложног права, у односу на регистровано заложно право на истој ствари других поверилаца, рачуна се од часа стицања судског заложног права, пописом односно закључком, а од момента регистрације трећа лица се не могу позивати да за ово право нису знала.

(2) Копија записника о попису односно закључак суда о измени пописа доставља се извршном повериоцу. Извршни поверилац је овлашћен да затражи регистрацију ако извршни суд то није претходно учинио.

(3) Копију записника о попису односно закључка судски извршилац ће истаћи на видном месту у просторији у којој се ствар налази у моменту пописа, а на пописаним стварима које се остављају извршном дужнику на чување видно ће се назначити да су узете у попис.

(4) Лице које уклони копију записника односно ознаку да су ствари пописане казниће се у складу са чл. 41. овог закона.

Чување пописаних ствари

Члан 72.

(1) Пописане ствари се по правилу остављају на чување извршном дужнику.

(2) На предлог извршног повериоца, суд ће ствари предати на чување њему или трећем лицу ако учини вероватним да прети опасност да буду оштећене, отуђене или да им вредност буде умањена на други начин. Трошкове чувања ствари сноси дужник, као и ризик пропасти или оштећења ствари изузев ако се пропаст односно оштећење може приписати у кривицу повериоцу односно лицу коме је ствар поверена на чување.

(3) На предлог извршног повериоца суд може пописане ствари предати на чување њему или трећем лицу које извршни поверилац предложи. Трошкове чувања ствари сноси извршни поверилац, а извршни дужник је обавезан да учествује у трошковима у висини трошкова које би имао да се ствар налазила код њега. Ризик пропасти или оштећења ствари датих на чување извршном повериоцу или трећем сноси извршни поверилац, осим ако је пропаст или оштећење последица више силе.

(4) Готов новац, хартије од вредности и драгоцености предаће се на чување у судски депозит.

(5) У судски депозит предаће се и друге ствари веће вредности ако су подесне за такав начин чувања.

Забрана располагања пописаним стварима

Члан 73.

Свим лицима која поседују или имају контролу над пописаним стварима забрањује се да располажу тим стварима без судског налога.

Безуспешан покушај пописа

Члан 74.

(1) Ако се приликом пописа не нађу ствари које могу бити предмет извршења, суд ће о томе обавестити извршног повериоца који није присуствовао попису.

(2) На предлог извршног повериоца који учини вероватним да дужник зна где се налазе ствари које нису пронађене, суд ће позвати извршног дужника да у року од три дана да обавештење о месту налажења ствари. На извршење дужникове обавезе да пружи обавештење промениће се правила која важе за принудно извршење обавезе коју може извршити само дужник лично.

(3) Извршни поверилац може у року од три месеца од дана пријема обавештења о безуспешном покушају пописа односно од дана безуспешног пописа коме је присуствовао предложити да се поново спроведе попис.

(4) Ако извршни поверилац у том року не предложи да се попис поново спроведе или ако се ни приликом поновног пописа не нађу ствари које могу бити предмет извршења, суд ће обуставити извршење.

Процена

Члан 75.

(1) Истовремено са пописом ствари извршиће се њихова процена. Процену врши судски извршилац, а ако је то потребно стручно лице или вештак кога одреди суд. Процена се врши на основу тржишне цене такве ствари у месту пописа. Суд може одлучити и да се процена изврши на основу прибављених извештаја о цени од одговарајућих организација и институција.

(2) Извршни поверилац и извршни дужник могу споразумно утврдити вредност ствари.

(3) Странка може предложити да процену обави вештак иако то суд није одредио. Ако суд прихвати тај предлог, трошкове вештачења дужан је да предујми предлагач у року који суд одреди. Ако предујам не буде плаћен у року сматраће се да је предлагач одустао од свог предлога.

(4) О предлогу из претходног става овог члана суд одлучује закључком.

(5) Трошкове вештачења из става 3 овог члана сноси предлагач, без обзира на исход извршног поступка.

(6) Странка може у року од три дана од дана извршене процене предложити суду да утврди нижу односно вишу вредност пописаних ствари од процењене или да одреди нову процену, изузев ако је процену обавио вештак. О предлогу суд одлучује закључком.

Записник о попису и процени

Члан 76.

(1) О попису и процени саставља се записник.

(2) У записнику се поред осталог посебно назначују појединачне пописане ствари са њиховом процењеном вредношћу и уносе изјаве странака и учесника у поступку као и изјаве трећих лица о постојању права која спречавају извршење.

(3) Ако суд одреди да се процена врши након пописа, вештачењем или прибављањем података од организације или институције, о процени се сачињава посебан записник.

(4) Записник о попису извршни поверилац може о свом трошку објавити у средствима јавног информисања.

Забележба уместо пописа

Члан 77.

(1) Ако се после пописа одреди извршење над пописаним стварима за наплату другог потраживања истог извршног повериоца или за наплату потраживања другог извршног повериоца, неће се вршити поновни попис и процена тих ствари него ће се у наставку записника само забележити подаци из доцнијег решења о извршењу.

(2) Извршни повериоци у чију је корист извршена забележба стичу заложно право на пописаној ствари, са редом првенства који одговара редоследу забележби.

(3) О забележби ће без одлагања бити обавештена организација која води регистар заложних права на покретним стварима, која је дужна да у регистар упише овако стечена заложна права.

Одељак 3. Продаја ствари

Време продаје

Члан 78.

(1) Продаја пописаних ствари спроводи се по правоснажности решења о извршењу, осим ако извршни дужник предложи или на предлог извршног повериоца пристане да се продаја изврши раније, или ако су у питању ствари које су подложне брзом кварењу, или ако постоји опасност од знатног пада цене пописаних ствари.

(2) Између дана пописа и дана продаје мора протећи најмање 15 (петнаест) дана.

(3) Продаја се може спровести и пре истека рока из става 2 овог члана ако извршни дужник пристаје да се продаја обави пре тога или ако су у питању ствари које су подложне брзом кварењу или ако постоји опасност од знатног пада њихове цене или ако извршни поверилац да обезбеђење за штету коју би био дужан надокнадити извршном дужнику у случају да решење о извршењу не постане правоснажно.

Начин продаје **Члан 79.**

(1) Продаја ствари се врши путем усменог јавног надметања или непосредном погодбом. Начин продаје одређује закључком суд, пазећи на то да се постигне најповољније уновчење ствари.

(2) Продаја путем надметања одредиће се нарочито ако су у питању ствари веће вредности, а може се очекивати да ће се ствари продати по цени већој од процењене вредности.

(3) Уговор о продаји непосредном погодбом закључује се између купца с једне стране и судског извршиоца или лица које обавља комисионе послове, с друге стране.

(4) Судски извршилац покретне ствари продаје у име и за рачун извршног повериоца, а лице које обавља комисионе послове у своје име а за рачун извршног повериоца.

(5) Продаја ствари објавиће се најкасније 15 (петнаест) дана пре дана одржавања рочишта за јавну продају на судској табли, а може се објавити и на начин предвиђен за објављивање продаје непокретности.

(6) Извршног повериоца и извршног дужника суд ће обавестити о месту, дану и часу продаје.

Продајна цена **Члан 80.**

(1) Пописане ствари не могу се продати за износ испод процењене вредности на првом надметању, односно у року који је суд одредио за продају непосредном погодбом.

(2) Ако на првом надметању није постигнута цена у висини процењене вредности, суд ће на предлог странке одредити ново надметање на коме ће почетна цена бити једнака једној половини процењене вредности.

(3) Одредбе става 2 овог члана сходно се примењују и кад се пописане ствари нису могле продати у висини процењене вредности путем непосредне погодбе, у року који је одредио суд, нити на неком доцнијем рочишту за продају.

(4) Предлог за друго надметање или за продају путем непосредне погодбе странка може поднети у року од 30 дана од дана првог надметања, односно од дана истека рока који је суд одредио за продају путем непосредне погодбе.

Рочиште за јавну продају

Члан 81.

На продају покретних ствари сходно се примењују одредбе овог закона о продајној цени и рочишту за надметање и продају прописане за извршења на непокретности.

Обавезе и права купца

Члан 82.

(1) Понуђач са највећом понудом ће платити цену за покретну ствар одмах након објављивања резултата, ако суд закључком не одлучи другачије. Ако понуђач не плати одмах по позиву суда, други понуђач ће бити проглашен купцем и платити ону цену коју је он понудио, и тако редом.

(2) У случају да ни један од понуђача са одговарајућом понудом не уплати цену одмах по позиву суда, суд ће на захтев једне од странака огласити да прво рочиште није успело. Захтев суду за заказивање новог рочишта странка може поднети у року од 8 дана од одржавања неуспелог рочишта.

(4) Купац преузима ствар од судског извршитеља по исплати цене.

(5) Судски извршилац предаће ствари купцу и ако није положио цену, ако на то на свој ризик пристане извршни поверилац и учесници који имају право првенства у намирењу, у границама износа који би им припали из постигнуте цене.

(6) Ако купац не положи цену у року који му је одређен, лица из става 5 овог члана могу затражити од суда да у истом поступку наложи купцу да плати цену, те након правоснажности и извршности тог решења против њега предложити извршење.

Одељак 4. Намирење извршној повериоца

Намирење када је један извршни поверилац

Члан 83.

Ако се из продајне цене намирује само један извршни поверилац, суд ће, без одржавања рочишта, решењем одредити да се из износа добијеног продајом ствари, одузетог новца намире редом: трошкови извршног поступка, трошкови одређени у извршној исправи, камата до дана уновчења ствари и главно потраживање. Вишак продајне цене који остане по намирењу предаће се извршном дужнику.

Намирење када има више извршних поверилаца

Члан 84.

(1) Ако се у извршном поступку намирује више извршних поверилаца, односно ако се поред извршних поверилаца намирују лица чија права престају предајом ствари, они се уз сходну примену одредаба о првенству намирења у вези са продајом непокретности из продајне цене намирују оним редом којим су стекли заложно или друго право које продајом престаје, ако законом за одређена потраживања није другачије прописано. Извршни повериоци истог реда који се из продајне цене не могу потпуно намирити, намирују се сразмерно износима својих потраживања.

(2) При доношењу решења о намирењу, суд ће узети у обзир само она потраживања за која је решење о извршењу постало извршно до дана доношења решења о намирењу.

(3) Вишак продајне цене који остане при намирењу предаће се извршном дужнику ако за то нема сметњи.

Намирење досуђењем ствари извршном повериоцу

Члан 85.

(1) Ако се ствар није могла продати на другом рочишту за јавно надметање или непосредном погодбом у року који је одредио суд, суд ће, на предлог повериоца досудити ствар повериоцу и доделити му је у својину.

(2) У случају из става 1 овог члана сматра се да је поверилац намирен у висини која одговара једној половини процењене вредности ствари.

(3) Дужник може изјавити приговор против закључка о досуђивању ствари повериоцу у року од три дана од достављања закључка, ако постоји очигледна несразмера између процењене вредности ствари и вредности у којој се извршни поверилац сматра намиреним. Суд ће о овом приговору одлучити решењем којим ће дужнику оставити рок од 15 дана да намири своје потраживање, а ако овај то не учини, потврдиће закључак о досуђивању ствари.

(4) Против решења из става 3 овог члана није допуштена жалба.

Алтернативе:

а) Став 2 се мења и гласи:

(2) У случају из става 1 овог члана сматра се да је поверилац намирен у висини процењене ствари.

б) Став 3 се брише.

Примена одредаба о извршењу на непокретностима

Члан 86.

Одредбе овог закона о извршењу на непокретностима које се односе на питање ко не може бити купац, оспоравање потраживања, упућивање на парницу и решење о намирењу, сходно се примењују и у погледу извршења над покретним стварима ради намирења новчаног потраживања, ако одредбама ове главе није другачије одређено.

Глава друга: ИЗВРШЕЊЕ НА НЕПОКРЕТНОСТИ

Одељак 1. Опште одредбе

Месна надлежност

Члан 87.

За одлучивање о предлогу за извршење на непокретности и за спровођење тог извршења месно је надлежан суд на чијем подручју се налази непокретност.

Извршне радње

Члан 88.

Извршење на непокретности спроводи се забележбом решења о извршењу у јавну књигу, утврђењем вредности непокретности, продајом непокретности и намирењем извршних поверилаца из износа добијеног продајом.

Доказ о својини извршног дужника

Члан 89.

(1) Уз предлог за извршење на непокретности потребно је да извршни поверилац поднесе извод из јавне књиге, као доказ о томе да је непокретност уписана као својина извршног дужника.

(2) Ако је право на непокретности из става 1 овог члана уписано у јавној књизи на друго лице а не на извршног дужника, извршни поверилац је дужан да поднесе исправу која је подобна за упис права својине извршног дужника.

(3) У случају из става 2 овог члана упис ће извршити по службеној дужности суд коме је поднесен предлог за извршење, односно по његовом захтеву орган који води јавну књигу за ту непокретност.

Непокретност у сусвојини извршног дужника

Члан 90.

(1) Суд ће дозволити извршење на непокретности на којој је извршни дужник сувласник.

(2) Други сувласник може захтевати да се непокретност која је у сусвојини изузме од извршења и да му се уступи у искључиву својину, ако је удео извршног повериоца већи од $\frac{1}{2}$ вредности те ствари, а удео извршног дужника знатно мањи од половине, ако положи износ који одговара вредности дужниковог удела. Ово право може да користи и један од више преосталих сувласника, или више њих споразумно, под истим условима.

3) Сувласник чији удео у сусвојини на непокретности која је предмет извршења не износи више од половине вредности исте, може да захтева да му се процењена вредност његовог удела исплати из износа добијеног продајом ствари, пре намирења свих извршних поверилаца и пре накнаде трошкова извршног поступка.

(4) Овим се не дира у право прече куповине сувласника.

(5) Сувласника из става 2 и 3 овог члана коме је оспорен удео у ствари која је предмет извршења суд ће упутити на парницу да тужбом против извршног повериоца утврди свој удео.

Алтернатива 1:

Став 2 се мења и гласи:

(2) Други сувласник може приговором захтевати да се непокретност која је у сусвојини изузме од извршења и да му се уступи у искључиву својину, ако положи износ који одговара вредности дужниковој удела.

(3) Сувласник који није захтевао изузимање од извршења, или није испунио услове за остварење тога права, има право да му се вредност његовој удела исплати из износа добијеној продајом ствари, пре намирења свих извршних поверилаца и пре накнаде трошкова извршној поступка.

Алтернатива 2:

Став 2 се мења и гласи:

(2) Други сувласник може приговором захтевати да се непокретност која је у сусвојини изузме од извршења и да му се уступи у искључиву својину, ако положи износ који одговара вредности дужниковој удела. Ово право може користити и један од више преосталих сувласника, или више њих споразумно.

Упис решења о извршењу (забележба извршења)

Члан 91.

(1) У јавној књизи извршиће се забележба решења о извршењу, односно други одговарајући упис предвиђен прописима о јавном регистру.

(2) Тим уписом извршни поверилац стиче право да своје потраживање намири из непокретности и у случају да треће лице касније стекне на истој непокретности право својине.

(3) Извршни поверилац који је предложио извршење, а није раније стекао заложно право, стиче уписом решења о извршењу право да се из непокретности намири пре лица које је доцније стекло на тој непокретности заложно право или право на намирење.

Приступање извршењу

Члан 92.

(1) После уписа решења о извршењу не може се за намирење другог потраживања истог или другог извршног повериоца спровести посебан поступак извршења на истој непокретности.

(2) Извршни поверилац за чије је потраживање касније одређено извршење на истој непокретности ступа у већ покренут извршни поступак.

(3) Покренутом извршном поступку може се приступити до правоснажности решења о досуђењу непокретности купцу, у случају продаје путем непосредне погодбе, односно до правоснажности решења о предаји непокретности у случају продаје јавним надметањем.

(4) О приступању поступку суд ће обавестити извршног повериоца у чију је корист раније извршен упис решења о извршењу.

Извршење на другој непокретности

Члан 93.

(1) Суд може одредити да се извршење спроведе на другој непокретности, а не на оној на којој је извршни поверилац предложио извршење, или другом средству извршења, ако постоји знатна несразмера између вредности непокретности и износа потраживања, а друга непокретност или средство извршења су довољни за остварење потраживања.

(2) Ако је одређено друго средство извршења, упис решења о извршењу на непокретности остаје на снази све до намирења потраживања извршног повериоца.

Намирење заложног повериоца

Члан 94.

У поступку извршења непокретности намирује се и заложни поверилац који није предложио извршење.

Престанак заложног права

Члан 95.

(1) Заложно право уписано на непокретности гаси се даном правоснажности решења о предаји непокретности и ако заложни повериоци нису потпуно намирени.

(2) Купац непокретности и заложни поверилац могу се споразумети да заложно право остане на непокретности после правоснажности решења о предаји непокретности, а да купац преузме дуг извршног дужника према заложном повериоцу, у износу који би му припао у извршном поступку. У том случају куповна цена се смањује за износ преузетог дуга.

Службености и стварни терети

Члан 96.

(1) Стварне службености на непокретности не гасе се продајом непокретности.

(2) Продајом непокретности не гасе се ни личне службености ни стварни терети који су у јавној књизи уписани пре права заложних поверилаца и права на намирење поверилаца на чији је предлог одређено извршење. Личне службености се могу угасити и на захтев повериоца, уз одговарајућу накнаду.

(3) Остале личне службености и стварни терети гасе се продајом непокретности.

Закуп непокретности

Члан 97.

(1) Продајом пословне зграде или пословне просторије не престаје закуп те зграде односно пословне просторије, ако је пре доношења решења о извршењу непокретност предата у државину закупцу.

(2) Купац ступа у права и обавезе закупадавца.

Закуп станова на неодређено време по основу Закона о становању

Члан 98.

Закуп стана на неодређено време стеченог пре стицања заложног права или права на намирење, ради чијег се остварења извршење тражи, не престаје продајом непокретности. Купац ступа на место закупадавца (даваоца стана) од тренутка стицања својине на непокретности.

Разгледање непокретности

Члан 99.

Суд ће лицу заинтересованом за куповину непокретности дати дозволу да у прикладно време разгледа непокретност.

Изузимање од извршења појединих непокретности

Члан 100.

(1) Не може бити предмет извршења пољопривредно земљиште земљораднику у површини до 10 ари.

(2) Одредбе из става 1 овог члана не односе се на извршење ради остварења новчаних потраживања обезбеђених уговорним заложним правом на непокретностима (хипотеком).

Одељак 2. Утврђивање вредности непокретности

Начин утврђивања вредности

Члан 101.

(1) Суд ће приступити утврђивању вредности непокретности по правоснажности решења о извршењу, а на захтев повериоца по доношењу решења о извршењу.

(2) Вредност непокретности утврђује се у висини тржишне цене на дан процене а на основу налаза и мишљења вештака, других чињеница или на други погодан начин.

Смањење и промена процењене вредности

Члан 102.

(1) Приликом утврђивања вредности непокретности водиће се рачуна и о томе колико непокретност мање вреди због тога што на непокретности остају одређена права и после продаје.

(2) Суд ће на предлог странке, који мора бити поднесен најдоцније осам дана пре рочишта за продају, на рочишту за продају закључком поново да утврди вредност непокретности, ако странка учини вероватним да се та вредност знатно изменила од дана претходног утврђивања вредности до дана продаје.

Решење о утврђивању вредности

Члан 103.

(1) Вредност непокретности утврђује суд решењем.

(2) Против решења из става 1 овог члана може се изјавити приговор.

Обустава извршења због недостатка покрића Члан 104.

(1) Свако лице које има право да се намири из продајне цене непокретности, ако по реду првенства долази испред извршног повериоца који је предложио извршење, може предложити да се извршење обустави ако утврђена вредност непокретности не покрива износ његовог потраживања.

(2) Предлог за обуставу извршења може се поднети у року од осам дана од дана достављања закључка о продаји.

Одељак 3. Продаја непокретности

Закључак о продаји Члан 105.

(1) По правоснажности решења о извршењу и решења о утврђивању вредности непокретности, суд доноси закључак о продаји непокретности којим се одређују начин и услови продаје, као и време и место продаје, ако се продаја врши путем јавног надметања.

(2) Закључак о продаји објављује се на судској табли и на други уобичајени начин.

(3) Странка може о свом трошку да објави закључак о продаји у средствима јавног информисања, односно да о закључку обавести лица која се баве посредовањем у продаји непокретности.

(4) Од објављивања закључка о продаји на судској огласној табли до дана продаје мора протећи најмање тридесет дана.

(5) Закључак о продаји доставља се странкама, заложним повериоцима, учесницима у поступку и лицима која имају уписано законско право прече куповине и надлежном органу пореске управе.

Право прече куповине Члан 106.

(1) Лице које има законско право прече куповине непокретности која је предмет извршења продајом има првенство пред најповољнијим понудиоцем, ако одмах по закључењу надметања изјави да непокретност купује под истим условима.

(2) Лице које има уговорно право прече куповине оствариће га под условима из става 1 овог члана, ако није постојало законско право, или га титулар тог права није користио.

Право прече куповине повериоца

Члан 107.

(1) Ако на непокретностима није постојало ни законско ни уговорно право прече куповине, односно ако имаоци ово право нису користили, право прече куповине има извршни поверилац.

(2) Извршни поверилац стиче право прече куповине непокретности забележбом решења о извршењу на непокретности.

(3) Ако лица која су стекла право прече куповине непокретности пре повериоца изјаве на записник пред судом да се неће користити тим правом, поверилац има предност пред најповољнијим понуђачем ако одмах по закључењу продаје изјави да непокретност купује под истим условима.

Изјашњавање носиоца права прече куповине

Члан 108.

Ако се непокретност продаје непосредном погодбом, суд ће позвати носиоца законског права прече куповине као и носиоца уговорног права прече куповине које је уписано у јавне књиге, као и извршног повериоца, да се у записнику код суда изјасни да ли то право хоће да користи.

Начин продаје

Члан 109.

(1) Продаја непокретности врши се путем усменог јавног надметања.

(2) Рочиште за продају непокретности одржава се у судској згради, ако суд није другачије одредио.

(3) Рочиште за продају одржава се пред судијом појединцем.

(4) Странке и заложни повериоци могу се у свако доба споразумети да се продаја непокретности изврши у одређеном року непосредном погодбом.

(5) Уговор о продаји непосредном погодбом закључује се у писменом облику и овај уговор производи дејство од дана правоснажности решења о досуђењу.

Услови продаје

Члан 110.

(1) Услови продаје, поред осталих података, садрже:

- 1) ближи опис непокретности са припадцима;
- 2) назначење права трећих лица која не престају продајом;
- 3) назначење службености и стварних терета које купац преузима;
- 4) процењену вредност непокретности утврђену решењем суда;

- 5) рок у коме је купац дужан да положи цену, који не може да буде дужи од 30 дана од дана продаје;
- 6) начин продаје, износ обезбеђења, рок у коме мора бити обезбеђење дато, код кога и како мора бити дато.

(2) На предлог извршног повериоца или извршног дужника, датум, место и услови продаје објавиће се у средствима јавног информисања, о трошку предлагача.

Полагање јемства

Члан 111.

(1) У јавном надметању могу учествовати само лица која су претходно положила јемство.

(2) Јемство износи 1/10 утврђене вредности непокретности.

(3) Од полагања јемства ослобођени су извршни поверилац по чијем је предлогу одређено извршење и заложни поверилац, ако њихова потраживања достижу износ јемства и ако би се, с обзиром на њихов ред првенства и утврђену вредност непокретности, тај износ могао намирити из куповне цене.

(4) Код продаје непосредном погодбом купац полаже јемство лицу са којим је закључио уговор и то непосредно пред закључење уговора.

(5) Понудиоцима чија понуда није прихваћена вратиће се јемство одмах по закључењу јавног надметања.

Један понудилац

Члан 112.

(1) Рочиште за продају непокретности одржаће се и кад присуствује само један понудилац.

(2) Суд може на предлог странака или заложног повериоца одредити, према околностима случаја, да се рочиште за продају одложи, ако је присутан само један понудилац.

Алтернатива:

Став 2. се брише.

Ко не може бити купац

Члан 113.

Купац не може бити ни на основу надметања ни на основу непосредне погодбе извршни дужник, судија или судски извршилац, као и лица која су учествовала у процени.

Продајна цена

Члан 114.

(1) На првом рочишту за продају непокретност се не може продати испод процењене вредности.

(2) Ако се непокретност није могла продати на првом рочишту, суд ће заказати друго рочиште на коме се непокретност може продати испод процењене вредности, али не испод $2/3$ те вредности. Од првог до другог рочишта мора протећи најмање тридесет дана.

(3) Странке и заложни повериоци могу се споразумети изјавом датом на записнику код суда пред којим извршни поступак тече, да се непокретност може продати путем надметања и за нижу цену од утврђене вредности односно нижу од $2/3$ те вредности.

(4) Одредбе овог члана сходно се примењују и за случај да се непокретност није могла продати непосредном погодбом за утврђену вредност, нити на неком доцнијем рочишту за продају.

Рочиште за продају и досуђење непокретности

Члан 115.

(1) На рочишту за продају суд објављује да се приступа надметању пошто утврди да су испуњени услови за одржавање рочишта.

(2) Суд одређује водитеља надметања.

(3) Водитељ почиње надметање објављивањем почетне цене. Ако најмање један учесник прихвати објављену цену, водитељ објављује следећу, која је виша, и то највише за 5% виша од претходне. Овај поступак се понавља све док последња понуђена цена не остане неприхваћена, а надметање се закључује тако што се за победника проглашава онај који је прихватио највишу понуђену цену.

(4) По закљученом надметању суд утврђује који је понудилац понудио највећу цену и објављује да се том понудиоцу досуђује непокретност.

(5) О досуђењу непокретности продате јавним надметањем суд доноси и посебно решење које се објављује на судској табли и доставља свим лицима којима се доставља закључак о продаји, као и свим учесницима у надметању.

(6) Решење о досуђењу не може се побијати посебном жалбом већ се разлози за жалбу на то решење могу износити у жалби на решење о предаји непокретности.

(7) О рочишту за продају води се записник.

Досуђење у случају продаје непосредном погодбом

Члан 116.

(1) Суд ће донети решење о досуђењу непокретности продате непосредном погодбом, пошто утврди да су испуњени услови за пуноважност продаје.

(2) Решење о досуђењу објављује се на судској табли и доставља свим лицима којима се доставља закључак о продаји, као и купцу.

Полагање цене

Члан 117.

(1) Купац је дужан да положи цену у року одређеном закључком о продаји, а који не може да буде дужи од тридесет дана од дана објављивања закључка на огласној табли суда.

(2) Ако је купац извршни поверилац чије потраживање не достиже износ постигнуте цене на јавном надметању и ако би се, с обзиром на његов ред првенства, могао намирити из цене дужан је да на име цене положи само разлику између потраживања и постигнуте цене.

(3) Ако понуђач са највећом понудом не положи продајну цену у предвиђеном року, суд ће закључком прогласити продају том понуђачу неваљаном и новим закључком одредити да је непокретност продата другом по реду понуђачу. Ако други понуђач не положи цену коју је понудио у року одређеном закључком, суд примењује ова правила и на трећег понуђача.

(4) У случају да сва три понуђача са највишом понудом не положе понуђену односно продајну цену у року, суд ће решењем продају огласити неважећом и одредити нову, која ће се одржати у року од 30 дана.

(5) Из положеног јемства тих понуђача измириће се трошкови нове продаје и надокнадити евентуална разлика између цене постигнуте на ранијој и новој продаји.

Предаја непокретности купцу

Члан 118.

(1) Након полагања цене у случају продаје непокретности јавним надметањем односно по полагању цене и правоснажности решења о досуђењу у случају продаје непосредном погодбом, суд ће донети решење да се непокретност преда купцу и да се по правоснажности тог решења у јавну књигу упише у његову корист право својине, те бришу права трећих за које је то решењем одређено.

(2) Решење о предаји непокретности доставља се свим лицима којима се доставља и закључак о продаји.

(3) Против решења о предаји непокретности дозвољен је посебан приговор.

(4) Решење о предаји непокретности објављује се на огласној табли и истеком трећег дана од дана истицања на огласну таблу сматра се да је решење достављено свим лицима којима се доставља закључак о продаји те свим учесницима у поступку.

Заштита права купца

Члан 119.

Укидање или преиначење решења о извршењу после правоснажности решења о предаји непокретности купцу нема утицаја на његово право стечено по решењу о предаји непокретности.

Намирење досуђењем ствари извршном повериоцу

Члан 120.

(1) Ако се непокретност није могла продати на другом рочишту за јавно надметање или непосредном погодбом у року који је одредио суд, суд ће, на предлог повериоца досудити ствар повериоцу и доделити му је у својину.

(2) У случају из става 1 овог члана сматра се да је извршни поверилац намирен у висини која одговара две трећине процењене вредности непокретности.

(3) Дужник може изјавити приговор против закључка о досуђивању ствари повериоцу у року од 3 три дана од достављања закључка, ако постоји очигледна несразмера између процењене вредности ствари и вредности у којој се извршни поверилац сматра намиреним. Суд ће о овом приговору одлучити решењем којим ће дужнику оставити рок од 15 дана да намири своје потраживање, а ако овај то не учини, потврдиће закључак о досуђивању ствари.

(4) Против решења из става 3 овог члана није допуштена жалба.

Алтернативе:

а) Став 2 се мења и гласи:

(2) У случају из става 1 овог члана сматра се да је поверилац намирен у висини процењене ствари.

б) Став 3 се брише.

в) Члан 120. се мења и гласи:

Ако се непокретност није могла продати на другом рочишту за јавно надметање или непосредном погодбом у року који је одредио суд, извршни поверилац стииче права из члана 85. овог закона, а с тим шио се сматра намиреним у висини која одговара 2/3 процењене вредности непокретности.

Обустава извршења

Члан 121.

(1) Ако се непокретност није могла продати на другом рочишту, нити се извршни поверилац користио правом из члана 120, суд ће наредна рочишта одредити само на предлог извршног повериоца.

(2) Предлог за одређивање новог рочишта за продају извршни поверилац не може ставити пре истека три месеца од дана претходног рочишта нити по истеку једне године од тог дана.

(3) Суд ће обуставити извршење ако извршни поверилац не стави предлог у року одређеном у ставу 2 овог члана.

(4) Ако се непокретност није могла продати путем непосредне погодбе у року одређеном споразумом странака и заложних поверилаца а извршни поверилац не предложи јавну продају у року из става 2 овог члана, суд ће обуставити извршење.

Предаја непокретности извршном повериоцу на коришћење Члан 122.

(1) Поверилац може у року од 15 дана од обуставе извршења поднети предлог којим ће тражити од суда да донесе решење да му се преда непокретност на коришћење уз накнаду.

(2) Решење о предаји непокретности извршном повериоцу на коришћење, извршни дужник може побијати жалбом, осим одлуке о трошковима.

(3) На ову жалбу примењују се одредбе чл.12. и 13. овог закона.

Одељак 4. Намирење поверилаца

Кад се приступа намирењу Члан 123.

Суд приступа намирењу по правоснажности решења о предаји непокретности.

Лица која се намирују Члан 124.

(1) Из продајне цене намирују се извршни поверилац по чијем је предлогу одређено извршење, заложни повериоци и кад нису пријавили своја потраживања и лица која имају право на накнаду за личне службености.

(2) Вишак продајне цене који преостане након намирења лица из става 1 овог члана предаће се извршном дужнику, ако за то нема сметњи.

Првенствено намирење Члан 125.

Из износа добијеног продајом намирују се првенствено, и то следећим редом:

- 1) трошкови извршног поступка,
- 2) потраживања по основу законског издржавања, ако се доказују извршном исправом и ако су пријављена

најдоцније на рочишту за продају и ако се доказују извршном исправом.

Ред намирења осталих потраживања **Члан 126.**

- (1) По намирењу потраживања из претходног члана, намирују се:
- 1) пореске и друге дажбине које оптерећују непокретност за последњих годину дана,
 - 2) потраживања по основу накнаде штете настале услед оштећења здравља или умањења односно губитка радне способности и због изгубљеног издржавања услед смрти даваоца издржавања; потраживања по основу радног односа запосленог код предузетника односно другог физичког лица које обавља делатност и потраживања доприноса за социјално осигурање која су доспела, и то без обзира да ли су та потраживања обезбеђена заложним правом на продатој непокретности,
 - 3) потраживања обезбеђена заложним правом,
 - 4) потраживања накнада за личне службености и стварне терете који се продајом гасе, ако су настали пре покретања извршног поступка,
 - 5) потраживања извршних поверилаца по чијем је предлогу одређено извршење.

(2) Заложни повериоци се намирују по реду стицања заложног права, а повериоци накнаде за личне службености и стварне терете по реду уписа у јавну књигу.

(3) Трошкови и камате за последње три године до доношења решења о предаји непокретности купцу, одређени извршном исправом, намирују се по истом реду као и главна потраживања.

(4) Потраживања из става 1, 2, 3 и 5 овог члана се намирују ако су пријављена најдоцније на рочиште за продају непокретности и ако се као доказ приложи извршна исправа.

Алтернатива:

Тачка 2 става 1 овог члана постоје тачка 4, а тачке 3 и 4 постоје тачке 2 и 3.

Висина накнаде за личне службености и стварне терете **Члан 127.**

(1) Ако се о висини накнаде за личне службености или стварне терете који се продајом гасе не постигне споразум између носилаца тих права и поверилаца који по реду за намирење долазе после њих, висину накнаде одређује суд, при чему узима у обзир нарочито време за које би службеност односно терет још трајао, њихову вредност и године живота носилаца тих права.

(2) Купац и носилац права личне службености или стварног терета могу се споразумети да купац преузме службеност односно стварни терет, а да се износ накнаде утврђен по ставу 1 овог члана одбије од куповне цене.

(3) потраживања која имају исти ред намирења намирују се сразмерно висини, ако износ добијен продајом није довољан за потпуно намирење.

Оспоравање потраживања

Члан 128.

(1) Поверилац или друго лице које се намирује из продајне цене може, ако је то од утицаја на његово намирење, другом оспорити постојање потраживања изузев потраживања утврђеног извршном исправом, његову висину и ред, по ком има право да се намири.

(2) Оспоравање се може учинити најдоцније на рочишту за деобу.

Упућивање на парницу

Члан 129.

(1) Суд ће лице које је оспорило потраживање упутити да у одређеном року, који не може бити дужи од петнаест дана, покрене парницу ако одлука зависи од спорних чињеница, осим ако своје оспоравање не доказује правоснажном пресудом, јавном или по закону овереном приватном исправом. Ако лице које оспорава потраживање то оспоравање поткрепљује правоснажном пресудом, јавном или по закону овереном приватном исправом, суд ће о оспоравању одлучити у извршном поступку.

(2) Ако лице које оспорава потраживање учини вероватним постојање разлоге за оспоравање, суд ће закључком упутити на парницу лице чије је потраживање оспорено, а доношење решења о намирењу лица чије је потраживање оспорено одложити до окончања парнице. Изузетно, суд може доношење решења о намирењу и намирење тог лица условити давањем обезбеђења.

(3) Износ који се односи на оспорено потраживање положиће се у судски депозит.

(4) Ако лице које је упућено на парницу у року који му је за то одређен не докаже да је парницу покренуло, сматра се да потраживање није оспорено.

(5) Пресуда донесена у парници о оспореном потраживању делује против извршног дужника и свих извршних поверилаца.

(6) Одредбом из става 4 овог члана не дира се у права лица које је упућено на парницу да и након завршетка извршног поступка покрене парницу против лица чије је потраживање оспорило, односно против лица које му је потраживање оспорило.

(7) На предлог лица чије је потраживање оспорено, суд може одлагање доношења решења о намирењу и намирење потраживања тог лица условити давањем обезбеђења за штету коју би

то лице могло претрпети због одлагања намирења. Ако лице које је оспорило потраживање не да одговарајуће обезбеђење у року који му је одређен, сматраће се да потраживање није оспорено. Лице чије је потраживање било оспорено има право на накнаду штете коју је претрпело због неоснованог оспоравања потраживања, ако је оно било учињено једино ради тога да му се штети или му смета у извршавању и остварењу његових права.

Одељак 5. Посебна правила за намирење појединих потраживања

Недоспело потраживање

Члан 130.

(1) Потраживање заложног повериоца које није доспело до дана доношења решења о намирењу, а за које није уговорена камата, исплатиће се по одбитку износа који одговара законској камати од дана доношења решења о намирењу до дана доспелости тог потраживања.

(2) Недоспело потраживање за које је уговорена камата, исплатиће се заједно са износом уговорене камате обрачунате само до дана доношења решења о намирењу.

Недоспело потраживање повремених примања

Члан 131.

(1) Потраживање повремених примања по основу накнаде штете настале услед оштећења здравља или умањења, односно губитка радне способности и због изгубљеног издржавања услед смрти даваоца издржавања која су обезбеђена залогом, а доспевају после дана доношења решења о намирењу, намирују се на изричит захтев повериоца.

(2) Потраживања из ст. 1 овог члана обрачунавају се сходно начину на који се обрачунава накнада за личну службеност или стварни терет.

Потраживање под условом

Члан 132.

(1) Износ потраживања које је обезбеђено заложним правом, а зависи од услова, издвојиће се и положити у судски депозит и исплатити кад одложни услов наступи или кад буде извесно да раскидни услов неће наступити.

(2) Ако одложни услов не наступи или раскидни услов наступи, издвојени износ служи за намирење поверилаца чија потраживања нису потпуно или нису уопште намирена, а ако таквих поверилаца нема, или цео износ није исцрпљен њиховим намирењем, тај износ односно остатак предаће се извршном дужнику.

Предбележба заложног права, забележба првенственог реда намирења и забележба покретања спора
Члан 133.

(1) Ако је у јавном књизи уписана предбележба заложног права, а лице у чију је корист предбележба уписана докаже да је у току поступак за њено оправдање, односно да још није протекао рок за покретање тог поступка, потраживање на које се предбележба односи намирује се на начин на који се намирују потраживања под одложним условом.

(2) Потраживања за која је у јавној књизи извршен упис о покретању спора ради брисања заложног права или забележба покретања спору намирује се на начин на који се намирује потраживање под раскидним условом.

Одељак 6. Рочиште за деобу, решење о намирењу и брисање права и шерења

Рочиште за деобу
Члан 134.

(1) По правосажности решења о предаји непокретности купцу суд одређује рочиште за деобу износа постигнутог продајом.

(2) На рочиште се позивају поред странака и лица која, према стању списка и према подацима из јавне књиге, полажу право да се намире из тог износа. У позиву ће се та лица упозорити да ће се потраживање повериоца који не дође на рочиште узети према стању које произлази из јавне књиге и списка, као и да најдоцније на рочишту за деобу може другом оспорити постојање потраживања, његову висину и ред по коме има право да се намири.

(3) На рочишту се расправља о намирењу поверилаца и других лица која постављају захтев за намирење.

Решење о намирењу
Члан 135.

(1) О намирењу поверилаца и других лица која полажу право на намирење суд одлучује решењем после одржаног рочишта, узимајући у обзир стање које произлази из списка, јавне књиге, као и стање утврђено на рочишту.

(2) Приликом доношења решења из става 1 овог члана узете се у обзир само она потраживања по којима је решење о извршењу постало правоснажно, најдоцније на дан рочишта за деобу.

(3) Ако има потраживања по којима решење о извршењу није правоснажно, на дан рочишта за деобу, та потраживања намириће се по правоснажности решења о извршења из преосталог износа продајне цене, ако га има, а остатак ће се вратити извршном дужнику.

(4) Против решења о намирењу може се изјавити жалба.

Брисање права и терета

Члан 136.

По правоснажности решења о намирењу суд ће решењем одредити да се у јавној књизи бришу уписана права и терети, осим оних који остају на непокретности и после предаје непокретности купцу или које је купац преузео.

Одељак 7. Правни положај извршних дужника и трећих лица након продаје непокретности

Губитак права на државину непокретности

Члан 137.

Продајом непокретности извршни дужник губи право поседа непокретности и дужан је да непокретност преда купцу одмах након достављања решења о досуђивању непокретности, ако законом или у споразуму с купцем није другачије одређено.

Исељење извршног дужника

Члан 138.

(1) Након што донесе решење о досуђивању непокретности, суд ће на захтев купца наложити извршном дужнику закључком да непокретност испразни и преда купцу.

(2) Извршење из става 1 овог члана спроводи се по правилима овог закона о извршењу испражњењем и предајом непокретности.

(3) У извршном поступку из става 2 овог члана купац стиче положај извршног повериоца подношењем предлога из става 2 овог члана.

Исељење других лица

Члан 139.

(1) Након што донесе решење о досуђивању непокретности суд ће на предлог купца закључком наложити испражњење и предају непокретности другим лицима која се у непокретности налазе.

(2) Суд ће приступити спровођењу извршења овог решења одмах по његовом доношењу. Извршење се спроводи по правилима овог закона о извршењу испражњењем и предајом непокретности.

Одељак 8. Посебна правила за извршење на непокретностима које нису уписане у јавни регистар

Извршење на непокретностима на подручјима где не постоји катастар непокретности ни земљишне књиге
Члан 140.

(1) На подручју за које није израђен катастар непокретности нити су установљене земљишне књиге, односно не постоји законом прописан регистар права на непокретностима, сходно ће се примењивати правна правила која на том подручју важе и исправама које се уз предлог за извршење подносе као доказ о праву својине на непокретности која је предмет извршења, као и правна правила о томе у које ће се јавне књиге или на други начин извршити упис решења о извршењу на непокретности.

(2) Ако није могућно, из било ког разлога, прибавити доказ о праву својине сагласно правним правилима која на том подручју важе, уместо доказа о својини извршни поверилац је дужан да у предлогу за извршење назначи место на коме се непокретност налази, њен назив, границе и површину.

(3) У случају из става 2 овог члана суд ће извршити попис непокретности за коју је предложено извршење и на рочиште за попис позвати извршног повериоца, извршног дужника и лица са чијим се непокретностима граничи та непокретност.

(4) Записник о попису има значај уписа извршења и објављује се на огласној табли.

Извршење на непокретности која није уписана у јавни регистар
Члан 141.

(1) Ако на територији на којој је установљен катастар непокретности, земљишна књига односно други законом прописан регистар непокретности, непокретност није уписана, извршни поверилац уз предлог за извршење мора поднети исправе на основу којих се може извршити упис.

(2) По пријему предлога за извршења и исправа, суд ће без одлагања исправе доставити суду, органу или организацији која води регистар ради уписа, и застати са поступком док поступак уписа не буде окончан.

(3) Ако извршни поверилац у предлогу за извршење као предмет извршења предложи зграду или део зграде који нису уписани у регистар непокретности, уз изјаву да се упис не може извршити у смислу ст. 1 и 2 овог члана, суд ће решењем дозволити извршење на непокретности у ванкњижној својини извршног дужника, ако извршни поверилац достави или означи, као доказ о ванкњижној својини, грађевинску дозволу која гласи на име извршног дужника или, ако грађевинска дозвола не гласи на име извршног дужника,

исправе о правним пословима које воде стицању својине извршног дужника.

(4) На предлог извршног повериоца суд ће обавезати извршног дужника или треће лице да доставе исправе из става 3 овог члана, под претњом новчане казне из члана 40. овог закона.

(5) На предлог извршног повериоца суд ће обавезати надлежни орган да достави исправе из става 3 овог члана.

(6) Када суд дозволи извршење на непокретности која се не може уписати у регистар, у складу са ст. 3 овог члана у условима за јавну продају биће посебно назначено да се ради о ванкњижној својини, а уместо забележбе биће извршен попис на начин предвиђен ст. 3 и 4 члана 140. овог закона.

Глава трећа: ИЗВРШЕЊЕ НА ПОТРАЖИВАЊУ ДУЖНИКА

Одељак 1. Заједничке одредбе

Месна надлежност

Члан 142.

(1) За одлучивање о предлогу за извршење на новчаном потраживању дужника и за спровођење тог извршења, ако се не може установити надлежност применом члана 3. став 2 овог закона, месно је надлежан суд на чијем се подручју налази боравиште извршног дужника, а ако дужник нема боравиште у Републици Србији, месно је надлежан суд на чијем се подручју налази пребивалиште дужниковог дужника, а ако овај нема пребивалиште у Републици Србији надлежан је суд на чијем се подручју налази боравиште дужниковог дужника.

(2) За одлучивање о предлогу за извршење на потраживању дужника на предају ствари и за спровођење тог извршења месно је надлежан суд где се ствари налазе.

(3) Одредбе ст. 1 овог члана које се односе на пребивалиште и боравиште, сходно се примењују и на седиште правног лица.

Изузимање од извршења

Члан 143.

Изузети су од извршења:

- 1) примање по основу законског издржавања, накнаде штете настале услед оштећења здравља или умањења, односно губитка радне способности и због изгубљеног издржавања услед смрти даваоца издржавања;
- 2) примање по основу накнаде због телесног оштећења по прописима о инвалидском осигурању;
- 3) примање по основу социјалне помоћи;
- 4) примање по основу привремене незапослености;

- 5) примање по основу додатка на децу;
- 6) примање по основу стипендије и помоћи ученицима и студентима;
- 7) примање војника и питомца војних школа;
- 8) накнада за рад осуђеном у казнено-поправном дому, осим за потраживања по основу законског издржавања, као и за потраживање накнаде штете проузроковане кривичним делом осуђеног;
- 9) друга потраживања чији је пренос забрањен законом или која су везана за личност повериоца.

Ограничење извршења

Члан 144.

(1) Извршење на заради и пензији, као и на накнади уместо зараде, може се спровести до износа гарантоване зараде, пензије или накнаде уместо зараде.

(2) Одредба става 1 овог члана примењује се и на плату официра, подофицира, војног службеника, као и на примања лица у резервном саставу за време војне службе.

(3) Извршење на примању ратних и мирнодопских војних инвалида по основу инвалиднине, ортопедског додатка и инвалидског додатка може се спровести само за потраживања по основу законског издржавања, накнаде штете настале услед оштећења здравља или умањења, односно губитка радне способности и због изгубљеног издржавања услед смрти даваоца издржавања, и то до износа од једне половине тог примања.

(4) Извршење на примању по основу накнаде штете у виду новчане ренте која се досуђује на основу правила облигационог права, уговора о доживотном издржавању, као и на примању по основу уговора о осигурању живота, може се спровести само на делу који прелази износ највише сталне социјалне помоћи која се исплаћује на подручју на коме дужник има пребивалиште.

Ограничење извршења код потраживања на предају ствари

Члан 145.

Ако потраживање дужника гласи на предају ствари, извршење је могуће у мери у којој би се могло спровести да је ствар у својини дужника и да се примењују правила о извршењу ради намирења новчаног потраживања на покретним стварима.

Извршне радње

Члан 146.

(1) Извршење на потраживању спроводи се запленом потраживања и преносом потраживања ради односно преносом уместо

намирења, ако овим законом за поједине случајеве није другачије одређено.

(2) Предлогом за извршење може се захтевати да се одреди само заплена потраживања, али у том случају, поверилац је дужан да у року од тридесет дана од дана кад му је достављено решење о заплени, односно од дана кад му је достављено обавештење о изјашњењу дужниковог дужника (члан 153, ст. 1 и 3 став), односно од дана када заплењено потраживање доспело, а ако у тренутку заплене није доспело, поднесе предлог за намирење или пренос потраживања.

(3) Ако поверилац у том року такав предлог не поднесе, извршење ће се обуставити.

Одељак 2. Заплена појтраживања

Забрана испуњења и располагања

Члан 147.

Решењем о извршењу на дужниковом потраживању суд забрањује дужниковом дужнику да то потраживање измири дужнику, а извршном дужнику да потраживање наплати или њиме располаже у корист трећих лица или дужниковог дужника (заплена потраживања).

Новчана казна

Члан 148.

За непоштовање забране из члана 147. овог закона суд изриче новчану казну из члана 40. овог закона.

Заложно право

Члан 149.

(1) Извршни поверилац стиче заложно право на потраживању достављањем решења о заплени потраживања извршном дужнику.

(2) Заложно право на потраживању односи се и на камату коју заплењено потраживање даје.

Споредна права

Члан 150.

(1) Ако је заплењено потраживање обезбеђено залогом или хипотеком, извршни поверилац запленом стиче положај подзаложног односно надхипотекарног повериоца.

(2) Заплена односно стицање заложног права на потраживању које је обезбеђено ручном залогом или хипотеком уписује се у одговарајући регистар, у коме су залога односно хипотека уписани.

(3) Извршни дужник ће предмет ручне залогe предати повериоцу, ако се са тим сагласи залогодавац.

(4) У случају из ст. 3 овог члана, ако извршни дужник одбије да преда предмет залогe повериоцу, пренос државине ће се остварити на начин на који се извршава обавеза на предају покретних ствари, по овом закону.

(5) Јемац заплeненог потраживања остаје гарант заплeненог потраживања обезбеђено јемством.

Дужност повериоца

Члан 151.

(1) Поверилац у чију је корист заплeнено потраживање је дужан да врши све правне и фактичке радње потребне за очување потраживања и споредних права.

(2) За савесно вршење ових радњи поверилац одговара дужнику.

Заплена у корист више поверилаца

Члан 152.

(1) Ако више поверилаца затражи извршење на истом дужниковом потраживању, ред првенства заложних права одређује се према дану пријема предлога за извршење у суду.

(2) Ако више предлога стигне суду истог дана, заложна права имају исти ред првенства а повериоци се, ако се из потраживања не могу намирити у целини, намирују сразмерно.

Изјашњавање дужниковог дужника

Члан 153.

(1) Суд ће, на предлог повериоца, затражити од дужниковог дужника да се у року који суд одреди изјасни о томе да ли и у ком обиму признаје заплeнено потраживање и да ли је вољан да га измири, као и да ли је његова обавеза да измири то потраживање условљена испуњењем неке друге обавезе.

(2) Предлог за изјашњење дужниковог дужника поверилац може спојити са предлогом за извршење или га дати посебним поднеском после тог предлога, а најдоцније до почетка намирења.

(3) Изјашњење дужниковог дужника доставиће се повериоцу без одлагања.

Одељак 3. Пренос и намирење из дужникової новчаної поітраживања

а) Заједничке одредбе

Решење о преносу

Члан 154.

(1) На предлог извршног повериоца, суд ће донети решење о преносу потраживања на извршног повериоца.

(2) Ако је претходно на предлог повериоца донето решење о заплени, решење о преносу потраживања може се донети тек пошто решење о заплени постане правоснажно.

(3) Ако је поверилац предложио да се дужников дужник изјасни о потраживању на коме се предлаже извршење, суд ће донети решење о предлогу за пренос по истеку три дана од дана кад је повериоцу достављено обавештење о изјашњењу дужниковог дужника.

Посебни услови за пренос потраживања делимично изузетог од извршења и заплењеног потраживања

Члан 155.

Потраживање које је делимично изузето од извршења или које је већ заплењено у корист других лица, преноси се пошто поверилац положи јемство да ће суду предати део који је изузет од извршења.

Посебни услови за пренос дељивог потраживања

Члан 156.

(1) Пренос новчаног потраживања може се одредити и спровести само у износу који је потребан за намирење повериоцегов потраживања.

(2) Ако више поверилаца тражи извршење на истом потраживању које је дељиво, пренос се одређују у одговарајућим износима, посебно у корист сваког повериоца.

Спровођење преноса

Члан 157.

Пренос потраживања је спроведен кад је решење којим се одређује пренос достављено дужниковом дужнику.

Обавезе дужника и повериоца

Члан 158.

(1) Дужник је дужан да у року који одреди суд, а на захтев повериоца на кога је пренесено потраживање, да објашњења која су повериоцу потребна ради остваривања тог потраживања и да му преда исправе које се на то потраживање односе.

(2) Поверилац на кога је пренесен део потраживања дужан је, ако дужник то захтева да, у року који одреди суд, положи јемство да по остварењу тог потраживања врати исправе које се односе на потраживање.

(3) Суд ће, на предлог повериоца, спровести извршење против дужника ради предаје исправа, ако их он сам не преда.

(4) Предају исправа које се налазе код трећег лица поверилац може захтевати тужбом, ако би то право имао дужник.

(5) На исправи која се предаје повериоцу суд ће забележити да је спроведен пренос потраживања за које је одређено извршење.

Полагање потраживања код суда

Члан 159.

(1) Ако у погледу пренесеног потраживања, поред повериоца, и друга лица истичу неко право, дужников дужник може у корист свих тих лица положити суду цео износ тог потраживања или само доспели износ.

(2) Поверилац на кога је пренесено потраживање у погледу којег и друга лица истичу неко право, може преко суда позвати дужниковог дужника да износ пренесеног потраживања положи код тог суда.

Врста преноса

Члан 160.

Заплењено потраживање преноси се на повериоца, према његовом предлогу, ради наплате или уместо исплате.

б) Пренос ради најлаше

Овлашћења повериоца

Члан 161.

(1) Преносом потраживања ради наплате, поверилац се овлашћује да тражи од дужниковог дужника исплату износа назначеног у решењу о преносу, ако је тај износ доспео, да врши све радње које су потребне ради очувања и остварења пренесеног потраживања и да користи права у вези са залогом која је дата за обезбеђење тог потраживања као и да се обрати јемцу дужниковог дужника на начин који одговара врсти јемства.

(2) Преносом потраживања ради наплате, поверилац није овлашћен да са дужниковим дужником закључи поравнање, да му опрости дуг или да пренесеним потраживањем иначе располаже, као ни да са дужниковим дужником уговори да одлуку о основности потраживања, ако је оно спорно, донесе арбитража.

(3) Повериоцу на кога је пренесено потраживање ради наплате дужников дужник може истаћи приговоре које би могао истаћи према дужнику, као и приговоре које има у односу на повериоца.

(4) Уступање пренесеног потраживања извршено од стране дужника, после преноса нема правно дејство на права која је поверилац стекао преносом.

Пренос ради наплате потраживања уписаног у јавној књизи Члан 162.

Пренос ради наплате потраживања уписаног у јавној књизи уписаће се по службеној дужности.

Условљеност обавезе дужниковог дужника предајом ствари Члан 163.

(1) Ако обавеза дужниковог дужника да исплати потраживање зависи од обавезе дужника да му преда одређену ствар, која се налази у државини дужника, а та је обавеза утврђена правоснажном пресудом, суд ће, на предлог повериоца на кога је пренесено потраживање ради наплате, одлучити да дужник преда ту ствар суду ради предаје дужниковом дужнику.

(2) На предлог повериоца, суд ће према дужнику, који није предао ствар у одређеном року, спровести извршење ради предаје ствари.

Обавештење дужника о тужби за наплату пренесеног потраживања Члан 164.

Поверилац који је поднео тужбу ради наплате пренесеног потраживања дужан је да без одлагања обавести дужника о покренутој парници, а у противном одговара дужнику за штету која му је тим пропустом нанесена.

Задоцњење у наплати пренесеног потраживања Члан 165.

(1) Поверилац који се не стара како треба за наплату пренесеног потраживања, одговара за штету која је тиме нанесена другом повериоцу ради чијег је потраживања дужниково потраживање забрањено или дужнику.

(2) У том случају, суд може, на предлог другог повериоца, укинути решење о преносу потраживања на неуредног повериоца и потраживање пренети на другог повериоца.

Намирење повериоца

Члан 166.

Поверилац на кога је пренесено потраживање ради наплате намирен је у висини у којој је то потраживање наплатио.

Наплата износа преко повериочевог потраживања

Члан 167.

(1) Поверилац који је од пренесеног потраживања наплатио више него што износи његово потраживање, дужан је да тај вишак положи суду.

(2) Суд ће тај вишак предати другим заложним повериоцима и дужнику, ако на то имају право.

(3) Повериоцу који је положио вишак наплаћеног износа суд ће вратити положено јемство.

Пренос уместо исплате

Члан 168.

(1) Заплењено потраживање прелази преносом уместо исплате на повериоца до пренесеног износа, са дејством уступања потраживања уз накнаду.

(2) Ако је пренесено потраживање обезбеђено заложним правом уписаним у јавној књизи, суд ће по службеној дужности пренети дужникова права на повериоца, а брисати заложно право уписано у корист дужника.

(3) Поверилац на кога је пренесено потраживање уместо исплате сматра се намиреним и самим преносом, у висини тог потраживања.

(4) Одредбом става 3 овог члана не дира се у правила о одговорности дужника за истинитост и наплативост пренесеног потраживања.

Одељак 4. Посебне одредбе о извршењу на заради и другим ситалним новчаним примањима

Примена одредаба

Члан 169.

У погледу извршења на заради, примењују се одредбе ове главе, ако одредбама овог закона није друкчије одређено.

Решење о извршењу

Члан 170.

(1) Решењем о извршењу на заради, одређује се заплена на одређеном делу зараде и налаже се државном органу, правном лицу или другом послодавцу који дужнику исплаћује зараду, да новчани износ за који је одређено то извршење исплати, односно исплаћује повериоцу.

(2) У зараду, у смислу овог закона, улазе сва примања запосленог по основу рада.

Повећање зараде

Члан 171.

Решење о извршењу односи се и на повећање зараде које настане после достављања решења о извршењу.

Кад право на издржавање има више лица

Члан 172.

(1) Ако се извршење на заради спроводи ради намирања права на законско издржавање, односно права на ренту за изгубљено издржавање, услед смрти даваоца издржавања, које према истом дужнику има више лица, а укупни износ њихових потраживања прелази део зараде који може бити предмет извршења, извршење се одређује и спроводи у корист сваког од таквих поверилаца сразмерно висини њихових потраживања.

(2) Ако после започетог спровођења извршења на заради, односно другом сталном новчаном примању, буде поднесен нови предлог за извршење за потраживања из става 1 овог члана, суд ће раније донесено решење о извршењу изменити у смислу става 1 овог члана и одредити износ који ће се убудуће исплаћивати појединим повериоцима.

(3) У случају из става 2 овог члана, решење о извршењу доставља се и ранијем повериоцу који против тог решења може изјавити приговор.

Место исплате

Члан 173.

(1) Потраживање за које није прописано безготовинско плаћање, поверилац наплаћује непосредно на благајни на којој се дужнику исплаћује зарада.

(2) Поверилац има право да захтева да му се обустављени износ исплаћује преко поште, на адресу коју назначи, или на рачун код банке, а по одбитку поштанских трошкова.

Промена послодавца

Члан 174.

(1) Кад је дужнику престао радни однос, решење о извршењу дејствује и према другом послодавцу код кога је дужник после тога засновао радни однос, и то од дана кад је том послодавцу достављено решење о извршењу.

(2) Послодавац код кога дужник није више у радном односу дужан је да без одлагања, препорученом пошиљком, достави решење о извршењу послодавцу код кога је дужник засновао радни однос и о томе да обавести суд.

(3) Послодавац код кога дужник није више у радном односу известиће без одлагања суд ако му није познато код кога је дужник засновао нов радни однос, а суд ће о томе обавестити повериоца, остављајући му рок у коме ће извести суд код ког је послодавца дужник засновао радни однос.

(4) Ако поверилац не поступи по ставу 3 овог члана, суд ће обуставити извршење.

Одговорност за пропуштену обуставу и исплату доспелих obroka

Члан 175.

(1) Поверилац може предложити да суд у извршном поступку решењем обавезе послодавца да измири повериоцу све оброке које је пропустио да обустави и исплати према решењу о извршењу.

(2) Предлог из става 1 овог члана поверилац може поднети до окончања извршног поступка.

(3) Решење којим се усваја предлог повериоца има дејство решења о извршењу.

(4) Послодавац који није поступио по решењу о извршењу или је пропустио да поступи по ст. 2 и 3 члана 174. овог закона, одговара за штету коју је поверилац због тога претрпео.

Забрана по пристанку дужника

Члан 176.

(1) Забрана стављена на зараду дужника по његовом пристанку (административна забрана) има правно дејство решења о извршењу на заради, ако је стављена пре доношења решења о извршењу.

(2) Изузетно од одредбе става 1 овог члана, административна забрана нема утицаја на спровођење извршења на заради ради намирења потраживања по основу законског издржавања, накнаде штете настале по основу оштећења здравља или умањења, односно губитка радне способности и због изгубљеног издржавања услед смрти даваоца издржавања.

Примања на основу социјалног осигурања **Члан 177.**

Одредбе овог закона које се односе на извршење на заради сходно се примењују и на извршења на примањима по основу социјалног осигурања и другим сталним новчаним примањима.

Одељак 5. Извршење на штедном улогу и текућем рачуну

Извршење потраживања на штедном улогу **Члан 178.**

(1) Извршење на штедном улогу врши се запленом и исплатом.

(2) Извршни поверилац који предлаже извршење на штедном улогу дужан је да означи податке о штедном улогу, број и назив банке односно друге финансијске организације код које дужник има штедни улог.

(3) Ако извршни поверилац не да потребне податке о штедном улогу дужника, суд ће те податке затражити од организације код које се налази улог, а коју је поверилац дужан да назначи у свом предлогу.

(4) Организација је дужна да без одлагања суду да тражене податке и не сме да обавести дужника да су ти подаци тражени.

(5) Заплена је спроведена даном достављања решења о заплени организацији код које се води штедни улог.

(6) Суд ће решење о заплени доставити дужнику тек када организација код које се води његов штедни улог обавести суд да је спроведена забрана.

(7) Намирење повериоца извршиће се по правилима намирења из новчаног потраживања дужника.

Извршење на средствима на текућем рачуну дужника **Члан 179.**

Правила о извршењу на штедном улогу дужника сходно се примењују и на извршење на текућем рачуну дужника.

Одељак 6. Извршење на хартијама од вредности

а) Извршење на хартијама о којима се води јавни регистар

Извршне радње **Члан 180.**

(1) Извршење на правима из хартија од вредности које се уписују у регистар у складу са посебним законом врши се запленом, проценом, продајом и намирењем.

(2) Доношењем решења о извршењу на хартији од вредности врши се заплена хартије од вредности која је предмет извршења.

(3) Решење о извршењу се доставља извршном повериоцу, дужнику и Централном регистру хартија од вредности.

(4) Моментом заплене, извршни поверилац стиче заложно право на заплењеним акцијама.

(5) Централни регистар непокретности ће по пријему решења о заплени, или на захтев извршног повериоца, без одлагања уписати заложно право на хартији. Од момента уписа трећа лица не могу бити савесна у односу на постојање заложног права извршног повериоца.

(6) Извршни дужник од момента заплене не може располагати заплењеном акцијом.

(7) Процена и продаја хартије и намирење повериоца врши се по правилима овог закона која важе за извршење на акцијама.

б) Извршење на другим хартијама од вредности

Извршне радње

Члан 181.

Извршење на другим хартијама од вредности врши се запленом потраживања из хартије од вредности и преносом.

Заплена потраживања

Члан 182.

(1) Заплена потраживања заснованог на хартији од вредности која се преноси индосаментом или за чије је остварење иначе потребна та хартија, спроводи се на тај начин што службено лице такву хартију одузме од дужника и преда је суду.

(2) Правне радње које су потребне за очување или вршење права из хартија наведених у ставу 1 овог члана врши у име дужника службено лице по закључку суда.

Пренос

Члан 183.

(1) Пренос потраживања заснованог на хартији од вредности која се преноси индосаментом или за чије је остварење иначе потребно да она буде поднесена, спроведен је кад суд на ту хартију стави изјаву о преносу и хартију снабдевену том изјавом преда повериоцу.

(2) Потраживање које се заснива на хартији од вредности која се преноси индосаментом или за чије је остварење потребно подношење те хартије, или које се из других разлога не може делити у погледу преноса или остварења, може се пренети само у његовом пуном износу.

(3) Ако тај износ прелази износ повериочевог потраживања, забрањено потраживање ће се пренети пошто поверилац положи јемство да ће тај вишак предати суду.

(4) Ако је више поверилаца поднело предлог за пренос у разне дане, суд ће пренети потраживање на повериоца који је први поднео предлог, а ако је више поверилаца поднело предлог истог дана, потраживање ће се пренети на повериоца чије је потраживање највеће.

(5) Правила овог закона о преносу ради наплате и преносу уместо наплате примењују се и на пренос потраживања из хартија од вредности.

ДЕО ЧЕТВРТИ
Извршење ради остваривања
неновчаног потраживања

Глава прва: ПРЕДАЈА ПОКРЕТНИХ СТВАРИ

Одељак 1. Надлежности

Месна надлежност

Члан 184.

За одлучивање о предлогу за извршење ради предаје једне или више одређених ствари или ради испоруке одређене количине замењивих ствари, као и за спровођење извршења, надлежан је суд на чијем се подручју налазе ствари.

Одељак 2. Предаја индивидуално одређених ствари

Кад се ствари налазе код извршног дужника или трећег лица

Члан 185.

(1) Извршење ради предаје једне или више индивидуално одређених или индивидуализованих ствари које се налазе код извршног дужника спроводи се тако што судски извршилац одузима те ствари од извршног дужника и предаје их уз потврду извршном повериоцу.

(2) По одредби става 1 овог члана, извршење се спроводи и кад се ствари налазе код трећег лица које је вољно да их преда судском извршитељу.

(3) Ако треће лице није вољно да ствари преда, извршни поверилац може суду предложити да на њега пренесе потраживање извршног дужника према трећем лицу на предају ствари.

(4) На поступак по предлогу из става 3 овог члана примењују се одредбе овог закона о извршењу на потраживању да се предају или испоруче покретне ствари.

Кад ствари нису нађене ни код извршног дужника ни код трећег лица
Члан 186.

(1) Кад ствари нису нађене ни код извршног дужника ни код трећег лица, суд ће позвати извршног дужника да се изјасни где се ствари налазе, а ако одбије да то учини у остављеном року, суд ће на предлог извршног повериоца проценити вредност ствари, узимајући у обзир посебну вредност коју ствар има за повериоца и решењем одредити да му извршни дужник у одређеном року исплати износ те вредности.

(2) Извршни поверилац може ставити предлог у смислу става 1 овог члана у року од осам дана од дана обавештења да ствари нису нађене.

(3) На основу тог решења извршни поверилац може предложити извршење против извршног дужника.

(4) Ако извршни поверилац у одређеном року не стави предлог да му извршни дужник исплати вредност ствари, суд ће обуставити извршење.

Одељак 3. Предаја замењивих ствари

Кад се ствари налазе код извршног дужника или трећег лица
Члан 187.

Кад извршна исправа гласи на испоруку одређене количине замењивих ствари које се налазе код извршног дужника или трећег лица, извршење се спроводи на начин прописан за предају индивидуално одређених ствари.

Кад замењиве ствари нису нађене ни код извршног дужника ни код трећег лица
Члан 188.

(1) Ако ствари нису нађене ни код извршног дужника ни код трећег лица, извршење ће се спровести уз одговарајућу примену одредбе члана 185. овог закона. Приликом процене вредности ствари узеће се у обзир трошкови њихове набавке на другој страни.

(2) Ако током извршног поступка дође до промене вредности замењивих ствари, извршни поверилац може затражити од суда нову процену, те наложити извршном дужнику плаћање разлике у вредности. У том случају примењује се на одговарајући начин одредба из става 1 овог члана.

(3) Одредбом ове главе не дира се у право извршног повериоца да у парници тражи од извршног дужника накнаду штете која му је нанесена тиме што предаја односно испорука ствари није обављена.

Глава друга: ИЗВРШЕЊЕ РАДИ ИСПРАЖЊЕЊА И ПРЕДАЈЕ НЕПОКРЕТНОСТИ

Месна надлежност

Члан 189.

За одлучивање о предлогу за извршење ради испражњења и предаје непокретности и за спровођење тог извршења месно је надлежан суд на чијем се подручју непокретност налази.

Начин спровођења извршења

Члан 190.

(1) Извршење ради испражњења и предаје непокретности спроводи се тако да судски извршилац, након што удаљи лица и уклони ствари из те непокретности, предаје непокретност у посед извршном повериоцу.

(2) Испражњењу и предаји непокретности може се приступити након истека осам дана од дана доставе решења о извршењу ако приговор није изјављен, односно доставе решења којим је приговор извршног дужника одбијен.

(3) Ако су исељењем обухваћена малолетна лица, суд ће о извршењу обавестити орган социјалног старања.

(4) Потребну радну снагу и превоз средстава ради спровођења извршења дужан је да обезбеди извршни поверилац на захтев судског извршитеља, који извршном повериоцу мора бити саопштен најкасније осам дана пре спровођења извршења.

(5) На захтев суда полиција је дужна да пружи сву потребну помоћ у спровођењу радњи из става 1 овог члана.

(6) Суд ће лица која ометају спровођење извршења удаљити или ће против ових лица изрећи новчану казну, у складу са чл. 41. овог закона.

Уклањање покретних ствари

Члан 191.

(1) Покретне ствари које треба уклонити предају се извршном дужнику, а ако овај није присутан одраслом члану његовог домаћинства или његовом пуномоћнику.

(2) Ако приликом предузимања извршних радњи није присутно ни једно од лица коме се ствари могу предати или та лица неће да их приме, ствари ће се предати на чување другом лицу, а на трошак извршног дужника. Извршни поверилац је дужан да обезбеди друго лице коме ће се предати уклоњене ствари. Извршни поверилац може сам преузети ствари извршног дужника на чување.

(3) Уклоњене ствари предаје на чување другом лицу или извршном повериоцу судски извршилац. Радња судског извршитеља потврђује се закључком. Суд може накнадно закључком одредити

да се ствари повере неком трећем лицу уместо оном коме су предате.

(4) О предаји другом лицу и о трошковима чувања суд обавештава извршног дужника, ако је то могуће, остављајући му примерен рок у коме може затражити предају ствари након што надокнади трошкове чувања.

(5) Уз обавештење из става 4 овог члана суд ће упозорити извршног дужника да ће након истека одређеног рока ствари бити продате и да ће се из продајне цене намирити трошкови чувања и продаје ствари.

Продаја покретних ствари

Члан 192.

(1) Суд ће по службеној дужности одредити закључком продају ствари за рачун извршног дужника, ако овај у остављеном року не затражи њихову предају и не накнади трошкове чувања.

(2) Део цене постигнут продајом, који преостане након подмирења трошкова чувања и продаје ствари, полаже се код суда у корист извршног дужника.

(3) Продаја ствари обавља се по одредбама главе прве овог закона о извршењу на покретним стварима.

Извршење ради наплате трошкова поступка

Члан 193.

(1) Извршни поверилац може у предлогу за извршење ради испражњења и предаје непокретних ствари затражити да се заједно са извршењем одреди извршење над дужниковим покретним стварима које треба уклонити из непокретности ради наплате трошкова извршног поступка.

(2) Извршење из става 1 овог члана одређује се и спроводи по правилима овог закона о извршењу на покретним стварима извршног дужника ради наплате новчаног потраживања, а на предлог извршног повериоца.

Глава трећа: ИЗВРШЕЊЕ РАДИ ОСТВАРЕЊА ПОТРАЖИВАЊА НА РАДЊУ, ТРПЉЕЊЕ ИЛИ НЕЧИЊЕЊЕ

Месна надлежност

Члан 194.

Ако је извршни дужник дужан по извршној исправи да обави одређену радњу или да трпи одређену радњу или да се суздржи од одређене радње, за одлучивање о предлогу за извршење и за спровођење извршења месно је надлежан суд на чијем подручју извршни дужник треба да испуни обавезу по извршној исправи.

Заменљива радња

Члан 195.

(1) Извршење ради остварења обавезе на радњу коју може обавити друго лице спроводи се тако да суд овлашћује извршног повериоца да на трошак извршног дужника повери другом лицу да ту радњу обави или да је обави он сам.

(2) У предлогу за извршење извршни поверилац може предложити да суд решењем наложи извршном дужнику да унапред положи код суда одређени износ потребан за подмирење трошкова који ће настати обављањем радње од стране другог лица или извршног повериоца. Висину износа суд одређује по слободној оцени, узимајући у обзир по могућности трошковник лица овлашћеног за обављање такве радње, који уз предлог за извршење приложи извршни поверилац.

(3) Коначно решење о висини трошкова из става 2 овог члана суд доноси на предлог извршног повериоца, односно извршног дужника, по извршеној радњи.

(4) Ако се накнадно покаже да је на основу решења из става 2 овог члана прибављено од извршног дужника више средстава него што је било потребно за покриће трошкова обављања радње и трошкова извршног поступка суд ће, на предлог извршног дужника, вратити разлику ако располаже средствима прибављеним од извршног дужника, односно наложиће извршном повериоцу да у одређеном року ту разлику врати, ако је њему остављена на располагање.

(5) На основу решења из става 2 овог члана може се предложити извршење пре правоснажности решења о извршењу, а на основу решења из става 3 овог члана тек након његове правоснажности.

Незаменљива радња

Члан 196.

(1) Ако радњу утврђену у извршној исправи може обавити само извршни дужник, суд ће решењем о извршењу одредити извршном дужнику рок за испуњење обавезе и истовремено изрећи новчану казну из члана 41. овог закона за случај да не испуни обавезу.

(2) По протеку рока, ако извршни дужник није испунио обавезу, суд ће по службеној дужности спровести решење о изреченој новчаној казни.

(3) Истовремено, суд ће одредити нови рок за испуњење обавезе и изрећи нову новчану казну у већем износу него што је била она која му је пре извршена, за случај да ни у том року не испуни обавезу.

(4) Суд ће извршном дужнику изрицати новчане казне и претити новима, одређујући даље рокове за испуњење обавезе, све док

укупни збир изречених новчаних казни не достигне десетоструки износ прве запређене казне.

(5) Извршни дужник који испуни своју обавезу у року који му је суд одредио, дужан је да без одлагања о томе обавести суд и приложи несумњиве доказе о томе. Несумњивим ће се доказом сматрати оверена писмена изјава извршног повериоца о томе да је радња обављена, записник судског извршитеља о обављању радње, налаз и мишљење судског вештака да је радња обављена и слично.

(6) Ако радња коју може обавити само извршни дужник не зависи искључиво од његове воље (на пример, стварање одређених уметничких дела и слично), извршни поверилац нема право да тражи извршење из става 1 овог члана већ само накнаду штете.

Нечињење и трпљење

Члан 197.

(1) На начин предвиђен у претходном члану извршење се спроводи и кад се извршни дужник понаша противно обавези да не учини одређену радњу или да трпи предузимање одређене радње.

(2) Суд ће на предлог извршног повериоца решењем наложити извршном дужнику да положи јемство за штету ако извршни поверилац учини вероватним да би штету претрпео тиме што би се извршни дужник и даље понашао противно својој обавези.

(3) Време трајања јемства према околностима случаја одређује суд. На основу решења о полагању јемства извршење се спроводи на предлог извршног повериоца.

Извршење ради успостављања пређашњег стања

Члан 198.

(1) Ако је због понашања извршног дужника противно обавези из извршне исправе настала промена која није у складу са правом извршног повериоца, суд ће извршног повериоца, на његов захтев, овластити да сам а по потреби и уз помоћ судског извршитеља успостави пређашње стање на ризик и трошак извршног дужника.

(2) У погледу полагања износа потребног за подмирење трошкова за успостављање пређашњег стања и одређивања коначне висине тих трошкова примењује се одредба о трошковима за извршење радњи које може поред извршног дужника извршити друго лице.

Поновно сметање поседа

Члан 199.

(1) Ако је на основу извршне исправе донесене у поступку по тужби због сметања поседа извршење спроведено или је извршни дужник добровољно испунио своју обавезу, а после тога поново

учини сметање поседа које се у суштини не разликује од ранијег, суд ће, на предлог извршног повериоца, на основу исте извршне исправе, донети решење о извршењу којим се одређује враћање ствари у посед односно решење о извршењу којим се изричу казне за неизвршење радње коју може извршити само дужник.

(2) Предлог за извршење по ставу 1 овог члана извршни поверилац може ставити у року од тридесет дана од дана сазнања за поновно сметање поседа а најдоцније у року од једне године по поновљеном сметању.

Право на накнаду штете

Члан 200.

Одредбама ове главе не дира се у право извршног повериоца да у парници тражи накнаду штете која му је нанесена тиме што се извршни дужник понашао противно својој обавези утврђеној у извршној исправи.

Глава четврта: ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА ИЗ ОБЛАСТИ ПОРОДИЧНОГ ПРАВА (ПРЕДАЈА И ОДУЗИМАЊЕ ДЕТЕТА)

Месна надлежност

Члан 201.

(1) За одлучивање о предлогу за извршење одлуке суда којом се наређује предаја детета родитељу или другом лицу, односно организацији којој је дете поверено на чување и васпитање, надлежан је суд који је опште месно надлежан за странку која захтева извршење, као и на чијем се подручју затекне дете.

(2) За спровођење извршења месно је надлежан суд на чијем се подручју затекне дете.

Легитимација за подношење предлога

Члан 202.

Предлог за извршење може поднети дете, родитељ, или друго лице коме је дете поверено на чување и васпитање, као и орган старатељства.

Начин спровођења извршења

Члан 203.

(1) Приликом спровођења извршења суд посебно води рачуна о потреби да се у највећој мери заштити интерес детета.

(2) Суд ће решењем о извршењу извршном дужнику оставити рок од три дана од дана достављања решења да преда дете родитељу или другом лицу, односно организацији којој је дете

поверено на чување и васпитање, под претњом изрицања новчане казне.

(3) Новчана казна се изриче и њено извршење спроводи према одредбама овог закона о извршењу радње коју може извршити само дужник.

(4) Ако се извршење није могло спровести изрицањем и извршењем одлуке о новчаној казни, извршење ће се спровести одузимањем детета од лица код кога се дете налази и предајом родитељу, односно другом лицу или организацији којој је дете поверено на чување и васпитање.

(5) Одузимање и предају детета из става 4 овога члана може обавити само судија у сарадњи са психологом органа старатељства, школе, породичног саветовалишта или друге специјализоване установе за посредовање у породичним односима.

Наставак извршења

Члан 204.

Суд ће, на предлог странке којој је дете поверено, наставити извршење по истом решењу о извршењу ако се дете у року од шездесет дана од дана предаје детета поново затекне код лица од кога је одузето.

Одузимање детета

Члан 205.

(1) Изузетно од одредби из претходног члана, у случају кад се утврди да је угрожен живот, здравље и психофизички развој детета, суд ће, без претходног остављања рока за предају изрицањем и извршењем новчане казне, спровести извршење тако што ће одузети дете и предати га родитељу или другом лицу односно организацији којој је дете поверено на чување и васпитање.

(2) Ово извршење се спроводи на начин из члана 196. овог закона.

Глава пета: ИЗВРШЕЊЕ РАДИ ВРАЋАЊА ЗАПОСЛЕНОГ НА РАД, ОДНОСНО У СЛУЖБУ

Месна надлежност

Члан 206.

За одлучивање о предлогу за извршење на основу извршне исправе по којој је послодавац дужан да запосленог врати на рад или да га распореди на одговарајуће радно место, месно је надлежан суд на чијем се подручју налази седиште послодавца.

Рок за подношење предлога за извршење

Члан 207.

Предлог за извршење из претходног члана може се поднети у року од тридесет дана од дана када је извршни поверилац стекао право да предлог поднесе.

Начин спровођења извршења

Члан 208.

(1) Извршење на основу извршне исправе по којој је послодавац дужан да запосленог врати на рад или да га распореди на одговарајуће радно место спроводи се изрицањем новчане казне послодавцу.

(2) Новчана казна се изриче према одредбама члана 40 овог закона.

Накнада изгубљене зараде у случају враћања запосленог на рад

Члан 209.

(1) Извршни поверилац који је поднео предлог да буде враћен на рад, односно у службу, може предложити да суд донесе решење којим ће одредити да му извршни дужник исплати на име плате месечне износе доспеле од правоснажности пресуде до поновног враћања на рад и одредити извршење ради наплате утврђених износа.

(2) Предлог за накнаду може се спојити са предлогом за извршење, или може бити поднесен накнадно до окончања извршног поступка.

(3) Решење којим се предлог за накнаду усваја има дејство решења о извршењу.

(4) Извршни дужник – послодавац може предложити суду да стави ван снаге решење из става 3 овог члана ако су се по доношењу решења измениле околности на основу којих је оно донесено.

Глава шеста: ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКЕ О ДЕОБИ СТВАРИ

Месна надлежност

Члан 210.

За одлучивање о предлогу за извршење деобе заједничких ствари и за спровођење тог извршења месно је надлежан суд на чијем се подручју налази заједничка ствар.

Физичка деоба

Члан 211.

(1) Физичку деобу заједничких ствари суд ће одредити ако је таква деоба предвиђена извршном исправом.

(2) Поједине радње спровођења физичке деобе предузима, према околностима случаја, судија или по његовом овлашћењу стручни сарадник или судски извршилац.

(3) Суд ће позвати учеснике да присуствују спровођењу деобе.

(4) У случају потребе суд ће одредити и вештачење.

Деоба продајом

Члан 212.

Ако на основу извршне исправе заједничку ствар треба продати ради њене деобе, продаја ће се спровести на начин прописан овим законом за извршење на покретној, односно непокретној ствари, ако се странке о појединим питањима другачије не споразумеју.

Трошкови поступка

Члан 213.

(1) Трошкови спровођења извршења по одредбама ове главе сnose сви власници, сразмерно вредности својих делова у заједничкој ствари.

(2) Власник који је проузроковао посебне трошкове дужан је да их надокнади оним власницима који су их имали.

Глава седма: УПИСИВАЊЕ ПРАВА У ЈАВНЕ КЊИГЕ (ЕВИДЕНЦИЈА ПРАВА) И ДРУГЕ ЈАВНЕ РЕГИСТРЕ

Месна надлежност

Члан 214.

(1) За одлучивање о предлогу за извршење ради заснивања права на непокретности уписом у јавну књигу и друге јавне регистре месно је надлежан суд који води јавну књигу у коју треба извршити упис, односно други суд одређен републичким законом на чијем се подручју налази суд, односно други орган који води јавну књигу.

(2) За спровођење извршења-упис права надлежан је суд односно други орган који води јавну књигу за ту непокретност.

Начин спровођења извршења

Члан 215.

На основу извршне исправе којом је утврђена обавеза уписа у јавну књигу, суд одређује да се у јавној књизи обави одговарајући упис. Упис одређен решењем о извршењу спроводи се по службеној дужности.

Упис права својине кад извршни дужник није уписан као власник

Члан 216.

Кад извршни дужник није уписан као власник непокретности, упис права својине извршног повериоца на тој непокретности може се извршити ако извршни поверилац, уз предлог за извршење, поднесе доказ, сагласно прописима о упису права на непокретности, да је правни претходник извршног дужника лице које је уписано као власник.

Упис другог права кад извршни дужник није уписан као власник

Члан 217.

Кад је по извршној исправи извршни поверилац овлашћен да према извршном дужнику тражи упис заложног или неког другог права на непокретности, осим права својине, а извршни дужник није уписан као власник на непокретности, извршни поверилац може у предлогу за извршење захтевати да се право својине упише на извршног дужника, а затим да се изврши упис права извршног повериоца, ако поднесе доказ, сагласно прописима о упису права на непокретностима, да је извршни дужник стекао право својине на тој непокретности.

Упис права у друге јавне књиге

Члан 218.

Одредбе ове главе сходно на упис права у друге јавне књиге, ако посебним законом није другачије одређено.

Глава осма: ИЗДЕЈСТВОВАЊЕ ИЗЈАВЕ ВОЉЕ

Безусловно потраживање

Члан 219.

(1) Ако је извршни дужник одлуком која има својство извршне исправе обавезан на давање изјаве воље, сматра се да је изјаву

садржине као у извршној исправи дао моментом правоснажности те одлуке.

(2) Ако је дужник судским или управним поравнањем обавезан на давање изјаве воље, сматра се да је изјаву садржине као у поравнању дао даном када је његова обавеза по поравнању доспела.

Условно потраживање

Члан 220.

Ако испуњење потраживања на давање изјаве воље зависи од испуњења неке обавезе повериоца или ког другог услова, сматра се да је извршни дужник дао изјаву воље кад је извршни поверилац испунио своју обавезу или кад буде испуњен који други услов који се доказује јавном исправом или по закону овереном исправом.

ДЕО ПЕТИ

**Посебна правила извршења у
трговинским и са њима повезаним
стварима**

Глава прва: ПРЕДМЕТ УРЕЂИВАЊА

Извршење у трговинским стварима

Члан 221.

Правила ове главе закона примењују се у трговинским стварима, када је извршни дужник правно лице, предузетник или физичко лице које обавља делатност ради стицања добити и има отворен рачун у складу са прописима о платном промету, као и када се као средство и предмет извршења појављују трговинска друштва.

Примена ове главе закона на друге извршне дужнике и у грађанским и управним стварима

Члан 222.

Правила ове главе закона примениће се и када извршни дужник није правно лице, предузетник или физичко лице које обавља делатност ради стицања добити и има отворен рачун у складу са прописима о платном промету, ако извршни поверилац у предлогу за извршење захтева извршење на средствима и на предмету извршења који је њоме уређен и ако се предлаже скраћени извршни поступак на основу веродостојних исправа предвиђених у члану 244. овог закона.

Примена одредби закона о извршном поступку

Члан 223.

На питања која нису уређена овом главом Закона о извршном поступку, а извршни дужник је правно лице, предузетник или физичко лице које обавља делатност ради стицања добити и има отворен рачун у складу са прописима о платном промету, примећиће се одредбе овог закона.

Глава друга: ЗАЈЕДНИЧКА ПРАВИЛА

Надлежност

Члан 224.

(1) Трговински суд је надлежан за одлучивање о извршењу и спровођењу извршења, ако овим законом није другачије прописано.

(2) За извршења на непокретностима надлежан је трговински суд на чијем подручју се непокретност налази.

Садржина предлога за извршење у трговинским стварима

Члан 225.

(1) У предлогу за извршење према правним лицима поред обавезне садржине предвиђене чл. 45. овог закона, у предлогу за извршење морају бити означени следећи подаци:

- 1) матични број дужника,
- 2) порески број дужника,
- 3) имена банака и бројеви рачуна дужника код пословних банака,
- 4) име банке и број рачуна повериоца.

(2) Ако дужник не достави повериоцу податке из става 1 овог члана без одлагања, предлог се, уз доказ о тражењу података, може предати и без њих, а суд ће затражити од организације за принудну наплату да му достави ове податке.

(3) Захтев организацији за принудну наплату за достављање података може доставити и поверилац ако приложи доказ да је покренут поступак принудног извршења.

(4) Организација за принудну наплату је дужна да без одлагања достави тражене податке.

Достављање

Члан 226.

(1) Достављање у извршном поступку у трговинским стварима извршиће се сходно члану 9. овог закона.

(2) Ако достава правном лицу или предузетнику по одредбама Закона о парничном поступку није била успешна, достављање ће се извршити на адресу седишта правног лица уписаног у регистар правних лица. У случају неуспеха таквог достављања, достављање се врши на адресу овлашћеног лица за заступање, која је уписана у регистру, односно прибављена од надлежног органа.

(3) Ако је достављање по одредбама Закона о парничном поступку и по одредбама става 2 овог члана било неуспешно, достављање се врши истицањем на огласну таблу суда и сматраће се да је достава извршена протеком рока од 8 дана од дана истицања на огласну таблу.

Глава трећа: ИЗВРШЕЊЕ НА ПОСЛОВНОМ РАЧУНУ ДУЖНИКА

Месна надлежност

Члан 227.

(1) За одлучивање о предлогу за извршење и за спровођење извршења на новчаним средствима која се воде на рачунима дужника из члана 221. овог закона месно је надлежан суд на чијем се подручју налази седиште банке или друге финансијске институције или суд на чијем се подручју налази организациони део банке или друге финансијске институције код кога се води рачун дужника.

(2) Ако дужник има више рачуна месно је надлежан суд у складу са ставом 1 овог члана по избору повериоца.

Обим извршења према правном лицу и предузетнику

Члан 228.

Извршење ради остварења новчаног потраживања према правном лицу и предузетнику може се спровести на свим новчаним средствима на њиховим рачунима код банака или других финансијских институција, као и на динарској вредности девизних средстава које они имају на девизним рачунима код банака.

Решење о извршењу

Члан 229.

Решењем о извршењу на новчаним средствима која се воде на рачуну дужника код банака или других финансијских институција налаже им се да новчани износ за који је одређено извршење пренесу са рачуна дужника на рачун повериоца, а за потраживања за која није прописана наплата преко рачуна, да исплати тај износ повериоцу у готовом новцу.

Спровођење извршења

Члан 230.

(1) Решење о извршењу суд доставља повериоцу, дужнику и организацији за принудну наплату, основаној у складу са законом.

(2) Организација за принудну наплату по пријему решења налаже банкама или другим финансијским институцијама да обуставе све исплате са свих рачуна дужника и обавештава друге банке или финансијске институције да том дужнику не могу отворити нове рачуне.

(3) Организација за принудну наплату налаже банкама и да јој одмах доставе податке о стању средстава на рачунима дужника.

(4) По пријему података из става 3 овог члана организација за принудну наплату налаже банкама или другим финансијским

институцијама извршење преносом средстава на рачун повериоца или готовинском исплатом, пропорционално према стању средстава на тим рачунима, ако другачије није предвиђено посебним законом.

(5) Средства на рачунима дужника су блокирана у складу са ставом 2 овог члана све до коначног извршења налога.

Редослед наплате

Члан 231.

(1) Организација за принудну наплату поступаће у складу са чланом 230. овог закона, поштујући редослед извршења принудне наплате са рачуна сходно времену пријема решења о извршењу или друге исправе на основу које се врши намирење са рачуна дужника, истог дана у коме је примила решење о извршењу, ако посебним прописом није предвиђено приоритетно извршавање налога одређених поверилаца и за одређена потраживања, укључујући и потраживања из члана 126. став 1 тачка 2 овог закона.

(2) Банка или друга финансијска институција дужна је да пренос средстава са рачуна дужника изврши истог дана у коме је примила налог организације за принудну наплату.

Повремена давања

Члан 232.

(1) Ако се решењем о извршењу дужнику налаже плаћање повремених давања која доспевају у одређеним временским размацима (новчана рента услед оштећења здравља или умањења, односно губитка радне способности или због лишења живота даваоца издржавања и сл.), организација за принудну наплату ће наложити банци или другој финансијској институцији да, без поновног захтева, изврши исплату тих давања по њиховој доспелости.

(2) У случају из става 1 овог члана, редослед наплате свих будућих obroка рачуна се према времену пријема решења о извршењу.

(3) Организација за принудну наплату и банка или друга финансијска институција воде посебну евиденцију о решењима о извршењу наплате будућих повремених давања.

(4) Ако у време доспелости давања из става 1 овог члана, за наплату на рачунима дужника код носиоца платног промета не буде средстава, сходно ће се применити одредбе члана 230. став 5.

Застајање са извршењем

Члан 233.

На захтев повериоца који поднесе доказ да је пред судом изјавио да одустаје од даљег извршења, организација за принудну

наплату ће наложити банци да застане са извршењем, док суд не донесе решење о обустави поступка.

Извршење према солидарном дужнику Члан 234.

(1) Против два или више дужника који солидарно одговарају по извршној исправи, обухваћених истим предлогом за извршење, суд ће донети једно решење о извршењу.

(2) Поверилац може у предлогу за извршење одредити редослед дужника по коме ће се вршити наплата, а ако то није учинио, наплата ће се вршити оним редом којим су дужници наведени у предлогу за извршење.

(3) Ако се рачуни солидарних дужника воде код разних банака или других финансијских институција, суд ће решење о извршењу доставити организацији за принудну наплату, а организација ће налоге за обуставу исплата и налоге за достављање података о стању на рачуну и пренос доставити свим банкама или другим финансијским институцијама код којих се воде рачуни солидарних дужника.

(4) Пренос средстава ће се извршити по редоследу којим су дужници наведени у решењу о извршењу. Ако средства на рачунима дужника означеног на првом месту нису довољна за намирење извршног повериоца, пренос ће се вршити редом све до потпуног намирења повериоца.

Пренос средстава са девизног рачуна Члан 235.

(1) Ако на рачунима дужника код банака или других финансијских институција нема новчаних средстава, организација за принудну наплату ће наложити банкама код којих се воде девизни рачуни дужника да изврше пренос средстава са тих рачуна прерачунатих у динаре, по курсу на дан преноса, у корист рачуна дужника.

(2) Банка је дужна да захтев организације за принудну наплату изврши истог дана кад га је примила, а ако на девизном рачуну нема средстава, банка ће по захтеву поступити кад девизна средства пристигну, осим ако прими обавештење од организације за принудну наплату да је престала потреба преношења средстава са девизног рачуна.

(3) Док не изврши захтев организације за принудну наплату, односно док од организације за принудну наплату не добије обавештење у смислу става 2 овог члана, банка не може извршити налоге дужника који се односе на располагање средствима на његовом девизном рачуну.

Глава четврта: ИЗВРШЕЊЕ НА АКЦИЈАМА И УДЕЛИМА У ДРУШТВУ СА ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ

Одељак 1. Заједничке одредбе

Месна надлежност

Члан 236.

(1) За дозволу извршења и спровођење извршења на акцијама акционарског друштва и уделима у друштву са ограниченом одговорношћу, надлежан је трговински суд на чијем се подручју води јавни регистар друштава у коме је уписано друштво на чијим се акцијама односно уделима извршење предлаже.

Извршне радње

Члан 237.

(1) Извршење на акцијама спроводи се запленом, проценом, продајом и намирењем повериоца.

(2) На уделу у друштву са ограниченом одговорношћу извршење се спроводи запленом удела, проценом, продајом и намирењем.

Одељак 2. Извршење на акцијама

Заплена

Члан 238.

(1) Достављањем решења о извршењу на акцијама врши се заплена акција које су предмет извршења.

(2) Решење о извршењу се доставља извршном повериоцу, дужнику и Централном регистру хартија од вредности.

(3) Моментом заплене, извршни поверилац стиче заложно право на заплењеним акцијама.

(4) Централни регистар непокретности ће по пријему решења о заплени, или на захтев извршног повериоца, без одлагања уписати заложно право на акцијама у регистар. Од момента уписа, трећа лица не могу бити савесна у односу на постојање заложног права извршног повериоца.

(5) Извршни дужник од момента заплене не може располагати заплењеном акцијом.

Процена и продаја

Члан 239.

(1) Вредност акције утврђује суд.

(2) Ако се акција котира на берзи, вредност се утврђује на основу берзанског извештаја, као просечна цена акција на берзи у

последњих тридесет дана. Ако се вредност не може утврдити на овај начин на предлог једне од странака суд ће одредити вештачење.

(3) Ако су акције предмет берзанске трговине, уновчиће се на берзи, аукцијом или путем овлашћеног берзанског агента, у складу са законом.

(4) Акције се могу продати и на јавној продаји или непосредном погодбом, када је то у складу са законом којим се уређује промет акција.

(5) При одлучивању о начину продаје, односно уновчавања акција суд ће водити рачуна о прописима који важе за ту врсту акција и могућности да се акције продају по највишој цени.

(6) На процену и продају акција, као и намирење повериоца из добијене цене, примењују се правила о намирењу продајом покретних ствари.

Одељак 3. Извршење на уделу у друштву са ограниченом одговорношћу

Извршне радње

Члан 240.

(1) Достављањем решења о извршењу на уделу у друштву са ограниченом одговорношћу врши се заплена удела.

(2) Запленом извршни поверилац стиче заложно право на уделу.

(3) Решење о заплени доставља се друштву са ограниченом одговорношћу које је дужно да истога дана изврши упис заложног права у књигу уделничара, ако је води.

(4) Решење о заплени доставља се и суду, односно организацији која води јавни регистар друштава са ограниченом одговорношћу, која ће без одлагања убележити заложно право на уделу.

(5) Од конституисања заложног права дужник не може располагати уделом.

(6) На процену и продају удела сходно се примењују правила овог закона која важе за процену и продају акција.

Право прече куповине

Члан 241.

(1) Приликом продаје удела у друштву са ограниченом одговорношћу, преостали уделничари имају право прече куповине.

(2) Право прече куповине преосталих уделничара се остварује по правилима о остваривању права прече куповине код извршења на непокретностима.

Глава пета: СКРАЋЕНИ ИЗВРШНИ ПОСТУПАК

Странке

Члан 242.

Скраћени поступак извршења се може спровести ако су извршни поверилац и извршни дужник правна лица, предузетници и физичка лица која обављају делатност ради стицања добити и имају отворен рачун у складу са прописима о платном промету.

Надлежност

Члан 243.

За доношење решења о дозволи извршења по правилима о скраћеном извршном поступку надлежан је трговински суд на чијој се територији налази седиште, односно пребивалиште дужника.

Извршна исправа

Члан 244.

(1) Скраћени извршни поступак се може спровести на основу веродостојне исправе која има и својство средства плаћања, и то:

- 1) меница и чек са протестом и повратним рачуном ако је то потребно за заснивање потраживања,
- 2) обвезнице и друге хартије од вредности које имаоцу дају право на исплату номиналне вредности,
- 3) доспела безусловна банкарска гаранција,
- 4) доспели безусловни акредитив,
- 5) оверена изјава дужника којом овлашћује повериоца на пренос новчаних средстава, и
- 6) јавна исправа која конституише извршну новчану обавезу.

(2) Скраћени извршни поступак се не може спровести на основу стране јавне исправе.

Предлог за спровођење скраћеног извршног поступка

Члан 245.

(1) Поверилац који жели да се на основу веродостојних изјава из претходног члана спроведе скраћени поступак извршења дужан је да у предлогу за извршење то изричито назначи.

(2) Ако поверилац не означи да се ради о извршењу на средствима плаћања, односно да се ради о скраћеном поступку извршења, извршење ће се спровести по одредбама овог закона предвиђеним за извршење на основу веродостојне исправе.

Дозвола извршења

Члан 246.

(1) Кад утврди да су испуњени услови за скраћени поступак, суд доноси решење о дозволи извршења по правилима о скраћеном извршном поступку.

(2) Против решења којим се одбија предлог за дозволу извршења по скраћеном поступку дозвољен је приговор.

Приговор

Члан 247.

(1) Против решења о дозволи извршења по скраћеном поступку дужник има право приговора из следећих разлога:

- 1) да је у веродостојну исправу из члана 244. овог закона унет неистинит садржај (неистинита исправа),
- 2) да је исправа потписана од неовлашћеног лица,
- 3) да је обавеза раније извршена налогом за плаћање и
- 4) да обавезе из исправе нису доспеле.

(2) Приговор се може изјавити у року од три дана од достављања решења о дозволи извршења по скраћеном поступку.

Докази уз приговор

Члан 248.

(1) Приговор ће се сматрати основаним ако дужник уз приговор поднесе доказе који су једнаке правне снаге као и исправа, и то :

- 1) за тврдњу да је исправа неистинита правоснажну судску одлуку којом се утврђује њена неистинитост, или када се неистинитост исправе може утврдити из извода Централног регистра хартија од вредности, извод из регистра
- 2) за тврдњу да је исправа потписана од стране неовлашћеног лица извод из регистра о лицу овлашћеном за заступање из времена када је исправа издата,
- 3) за приговор да је обавеза извршена, извршен налог за плаћање у писменој или електронској форми.

(2) У случају приговора недоследности обавезе из исправе, недоследност мора да произлази из саме исправе, а не из неког другог доказа.

Поступак по приговору

Члан 249

(1) О приговору одлучује веће састављено од троје судија суда који је донео решење о дозволи извршења по скраћеном извршном поступку.

(2) Ако суд нађе да је приговор основан, укинуће решење о дозволи извршења по скраћеном поступку и предмет доставити парничном суду на даљи поступак, као у поступку извршења на основу веродостојне исправе.

(3) Ако приговор не буде изјављен у законском року, или ако суд утврди да приговор није оправдан, суд ће донети решење о спровођењу извршења оним средствима и на оним предметима, који су наведени у извршном предлогу.

(4) Суд је обавезан да решење о приговору донесе у року од 8 дана.

Жалба против решења којим се приговор одбија или одбацује Члан 250.

(1) Дужник има право жалбе против решења којим се приговор против решења о дозволи извршења по скраћеном поступку одбацује или одбија.

(2) Рок за изјављивање жалбе из става 1 овог члана је 3 дана.

(3) Жалба нема суспензивно дејство.

(4) Одлука по жалби доноси се у року од 8 дана од дана пријема предмета у другостепеном суду.

(5) Другостепени суд у одлуци по жалби не може укинути решење и вратити на поновно одлучивање него може само укинути или потврдити решења.

(6) Ако другостепени суд укине решење о дозволи извршења по скраћеном поступку, извршни суд одмах обуставља даље спровођење извршења.

(7) Ако жалба буде усвојена, дужник има право на против извршење по поступку предвиђеном у овом закону.

Спровођење извршења Члан 251.

(1) Ако приговор не буде изјављен у законском року, или ако суд утврди да приговор није основан, суд ће донети решење о спровођењу извршења оним средствима и на оним предметима, који су наведени у извршном предлогу.

(2) Извршење се спроводи по правилима која по овом закону важе за средство и предмет извршења утврђене у решењу о спровођењу извршења.

(3) Против решења о спровођењу извршења дозвољена је жалба на основу члана 15, став 1 тачка 6 овог закона.

ДЕО ШЕСТИ Обезбеђење

1. ЗАЈЕДНИЧКЕ ОДРЕДБЕ

Покретање поступка

Члан 252.

(1) Поступак обезбеђења покреће се предлогом странке, а само кад је законом одређено, предлогом других лица, односно органа.

(2) У предлогу за обезбеђење наводи се потраживање чије се обезбеђење тражи, законски разлози за обезбеђење, чињенице и докази из којих суд утврђује да је постојање законских разлога за обезбеђење вероватно, врста средства обезбеђења и предлог за извршење решења о обезбеђењу, под условом да суд усвоји предлог и изрекне обезбеђење.

Средства обезбеђења

Члан 253.

Средства обезбеђења су извршење ради претходног испуњења, извршење ради обезбеђења, заложно право и привремене мере.

Недопустивост обезбеђења

Члан 254.

Обезбеђење није допуштено на стварима и правима која по закону не могу бити предмет извршења.

Сходна примена одредаба одређених закона

Члан 255.

У поступку расправљања и одлучивања о предлогу за обезбеђење сходно се примењу одредбе Закона о парничном поступку, сем кад је овим законом другачије одређено, а у поступку извршења решења о обезбеђењу, сходно се примењују одредбе овог закона о поступку извршења, сем кад је овим законом другачије одређено.

Састав суда и надлежност, ако је обезбеђење затражено пре покретања поступка о главној ствари
Члан 256.

(1) Ако је поступак обезбеђења покренут пре покретања парничног поступка, односно пре покретања другог поступка у коме треба одлучити о основаности захтева о потраживању чије обезбеђење се тражи, у поступку обезбеђења поступа и одлуке доноси судија појединац, независно од тога у ком саставу суд треба да одлучује о главној ствари.

(2) За обезбеђење из става 1 овог члана надлежан је суд који је надлежан за одлучивање у првом степену о потраживању чије се обезбеђење тражи, ако законом није другачије одређено.

(3) За обезбеђење на стварима и правима о којима се воде јавне књиге или други регистри, искључиво је надлежан суд на чијем подручју се налази седиште органа или организације која води ту књигу, односно регистар.

Алтернатива:

а) у ставу 2, речи: „суд који је надлежан за одлучивање у првом степену о потраживању чије се обезбеђење тражи” замењују се речима „ојштински суд”, или

б) у ставу 2, речи: „суд који је надлежан за одлучивање у првом степену о потраживању чије се обезбеђење тражи” замењују се речима „суд који био надлежан за извршење одлуке о потраживању чије се обезбеђење тражи”.

Састав суда и надлежност, ако је обезбеђење затражено после покретања поступка о главној ствари
Члан 257.

(1) Ако је поступак обезбеђења покренут истовремено или по покретању парничног поступка, односно истовремено или по покретању другог поступка у коме треба одлучити о основаности захтева о потраживању чије обезбеђење се тражи, у поступку обезбеђења поступа и одлуке доноси суд, односно други орган који одлучује о главној ствари у време када је поднесен предлог за обезбеђење, ако овим законом није другачије одређено.

(2) Ако је предлог за обезбеђење поднесен пред судом пред којим се води поступак о жалби против одлуке о главној ствари, тај суд ће о изреченом средству обезбеђења без одлагања обавестити првостепени суд.

(3) Суд који је донео одлуку о средству обезбеђења у току поступка о ванредном правном леку, поступиће по одредби става 2 овог члана.

Надлежност ако је обезбеђење затражено у току извршног поступка

Члан 258.

Ако је поступак обезбеђења покренут у току поступка извршења, у поступку обезбеђења поступа и одлуке доноси суд пред којим се води извршни поступак.

Посебна правила поступка обезбеђења

Члан 259.

(1) У поступку обезбеђења, суд може донети решење о обезбеђењу, пре достављања предлога противној странци и пре него што је противној странци омогућио да се о предлогу изјасни:

- 1) ако би предлагач обезбеђења, због одлагања, могао претрпети ненадокнадиву или тешко надокнадиву штету;
- 2) ради отклањања непосредне опасности противправног оштећења ствари или губитка односно тешког угрожавања права или
- 3) ради спречавања насиља.

(2) У поступку обезбеђења суд ће разматрати само оне чињенице и изводити само оне доказе које странке предложе и које сматра битним за одлучивање о предлогу за обезбеђење, а доказ саслушањем странака ће извести искључиво кад закључи да се чињенице о законским разлозима за обезбеђење, према околностима, не могу доказивати другим доказним средствима.

(3) За утврђивање законских разлога за обезбеђење довољна је вероватноћа да чињенице од којих зависи оцена тих разлога, постоје, ако овим законом није другачије одређено.

(4) У поступку разматрања средстава обезбеђења поводом потраживања из брачних, породичних и старатељских односа, искључена је јавност.

(5) Достављање писмена у поступку обезбеђења врши се сходном применом одредаба о достављању у извршном поступку.

Правни лекови

Члан 260.

(1) Жалба против решења о обезбеђењу задржава извршење решења само кад је овим законом одређено.

(2) Жалба против решења о обезбеђењу, као и жалба против решења којим се предлог за обезбеђење одбацује или одбија, подноси се у року од три дана од дана достављања решења.

(3) Жалба из става 3 овог члана, заједно са списима поступка обезбеђења, доставља се суду надлежном за одлучивање о жалби без одлагања, а о њој се одлучује у року од 8 дана од дана достављања списка.

(4) Прекорачење рокова из става 4 овог члана сматра се одуговлачењем поступка од стране судије.

(5) О жалби против решења донесеног у току поступка о жалби у главној ствари, одлучује непосредно виши суд у већу од троје судија, а о жалби против решења о обезбеђењу донесеног у току поступка о ванредним правним лековима у главној ствари, одлучује посебно веће истог суда у саставу од троје судија.

(6) Предлог за понављање поступка против решења о обезбеђењу допуштен је само из разлога предвиђених у члану 421. тач. 1, 4, 5 и 6 Закона о парничном поступку, у року од 30 дана од дана достављања решења о обезбеђењу.

(7) У поступку обезбеђења није допуштена ревизија

Решење о обезбеђењу

Члан 261.

(1) Решење о обезбеђењу садржи одлуку суда о средству обезбеђења, кратко образложење законских разлога за усвајање предлога о обезбеђењу и поуку о томе да ли жалба задржава извршење решења, у ком року и ком суду се жалба може изјавити. Ако жалба не задржава извршење решења, решење о обезбеђењу има дејство решења о извршењу.

(2) Решење из става 1 овог члана, без одлагања се доставља странкама и суду надлежном за извршење.

(3) Суд надлежан за извршење ће без одлагања предузети радње спровођења извршења.

Глава друга: ПРЕТХОДНО ИСПУЊЕЊЕ

Потраживања која се могу обезбедити

Члан 262.

Предлог за извршење ради претходног испуњења може се поднети ради обезбеђења неновчаног потраживања које се не може обезбедити предбележбом или другим привременим уписом у јавну књигу или у други јавни регистар ако је то потраживање утврђено:

- 1) судском одлуком која још није постала правоснажна или још није постала извршна;
- 2) одлуком управног органа која још није постала коначна или још није постала извршна, а која би, по овом закону, по њеној коначности и извршности, имала својство извршне исправе;
- 3) судским поравнањем или поравнањем закљученим пред управним органом, под условом да би то поравнање, по овом закону имало својство извршне исправе, а време за испуњење чинидбе, по поравнању, још није истекло или

- 4) правним послом странака који је закључен пред судом и уз учешће судије које се не своди само на оверавање потписа, односно правним послом који је закључен пред другим државним органом и уз учешће службеног лица које се не своди само на оверавање потписа.

Законски разлог

Члан 263.

(1) Суд ће усвојити предлог из члана 262. овог закона, ако предлагач учини вероватним да постоји опасност да би се без овог обезбеђења доцније извршење могло осујетити или знатно отежати али своје уверење о овој опасности не може засновати само на извођењу доказа саслушањем предлагача као странке.

(2) Сматра се да опасност постоји, и не доказује се, ако је потраживање одређено:

- 1) судском одлуком у кривичној ствари којом је усвојен имовинскоправни захтев;
- 2) одлуком донесеном у ванпарничном поступку, против које је изјављена неблагоприятна жалба;
- 3) одлуком по којој би се извршење имало спровести у иностранству;
- 4) пресудом због изостанка, пресудом на основу признања, или пресудом на основу одрицања, против којих је изјављена жалба или
- 5) судским поравнањем, односно поравнањем пред органом управе, које се побија на начин предвиђен законом.

Поступак

Члан 264.

(1) Предлог из члана 262. овог закона подноси се суду који је донео првостепену пресуду, односно пред којим је закључено поравнање или правни посао којим је потраживање одређено.

(2) Пре доношења одлуке о предлогу из става 1 овог члана, суд је дужан омогућити противнику да се о предлогу за обезбеђење изјасни.

(3) Ако се противник сагласи са предлогом, суд ће донети решење о обезбеђењу ради претходног испуњења.

(4) Противник који оспорава предлог мора приложити, односно предложити доказе из којих је вероватно да би услед претходног испуњења за њега могла наступити ненадокнадива или тешко надокнадива штета.

(5) Ако противник учини вероватним чињенице из става 4 овог члана, суд ће одбити предлог, али га може усвојити тек пошто предлагач, на предлог противника, положи јемство у року који одреди суд.

(6) Жалба против решења о обезбеђењу ради претходног испуњења задржава извршење решења.

Решење о обезбеђењу

Члан 265.

(1) У решењу којим усваја предлог за обезбеђење ради претходног испуњења, суд ће одредити предмет и средство извршења.

(2) Ако одлука, односно поравнање којим је одређено потраживање ради чијег обезбеђења је одређено извршење ради претходног испуњења, буде стављена ван снаге, а доцније буде донесена правоснажна и извршна одлука исте садржине, сматра се да је предлагач стекао право на намирење у моменту када је то право први пут стекао у поступку извршења решења о обезбеђењу ради претходног испуњења.

Обустава извршења ради претходног намирења

Члан 266.

На предлог противника, суд ће донети решење о обустави извршења ради претходног намирења и укинуће спроведене извршне радње:

- 1) ако противник учини вероватним да је потраживање намирено или довољно обезбеђено у време подношења његовог предлога за обуставу извршења;
- 2) ако противник положи јемство из којег би се предлагач могао у претежном делу намирити или
- 3) ако је правоснажно утврђено да потраживање ради којег је изречено обезбеђење не постоји или да је престало.

Глава трећа: ИЗВРШЕЊЕ РАДИ ОБЕЗБЕЂЕЊА

Потраживања која се могу обезбедити

Члан 267.

Предлог за извршење ради обезбеђења може се поднети ради обезбеђења новчаног потраживања које се не може обезбедити предбележбом или другим привременим уписом у јавну књигу или у други јавни регистар ако је то потраживање одређено:

- 1) платним налогом, који још није постао правоснажан или још није постао извршан;
- 2) веродостојном исправом, ако предлагач учини вероватним свој интерес да не тражи доношење решења о извршењу на основу веродостојне исправе;
- 3) судском одлуком која још није постала правоснажна или још није постала извршна;

- 4) одлуком управног органа која још није постала коначна или још није постала извршна, а која би, по овом закону, по њеној коначности и извршности, имала својство извршне исправе;
- 5) судским поравнањем или поравнањем закљученим пред управним органом, под условом да би то поравнање, по овом закону имало својство извршне исправе, а време за испуњење чинидбе, по поравнању, још није истекло или
- 6) правним послом странака који је закључен пред судом и уз учешће судије које се не своди само на оверавање потписа, односно правним послом који је закључен пред другим државним органом и уз учешће службеног лица које се не своди само на оверавање потписа.

Обезбеђење потраживања по основу издржавања Члан 268.

Кад је поднесен предлог за извршење ради обезбеђења потраживања по основу издржавања, суд ће донети решење о извршењу ради обезбеђења недоспелих obroка утврђених одлукама, односно поравнањима из члана 266. овог закона и без доказивања опасности, ако се против противника већ једном водио извршни поступак ради доспелих obroка издржавања.

Сходна примена одредаба о извршењу ради претходног испуњења Члан 269.

На извршење ради обезбеђења сходно се примењују одредбе чланова 263-266. овог закона.

Глава четврта: ЗАЛОЖНО ПРАВО

Одељак 1. Заједничке одредбе

Ствари и права на којима се може засновати заложно право Члан 270.

Суд може, под условима одређеним овим законом, одредити заложно право ради обезбеђења потраживања предлагача на свим покретним и непокретним стварима које су у својини противника, као и на свим преносивим имовинским правима противника.

Стицање заложног права

Члан 271.

Када суд донесе решење о обезбеђењу стицањем заложног права, предлагач стиче судско заложно право на стварима и правима противника у тренутку одређеном у овом закону и на његов ред у намирењу примењују се одредбе овог Закона о извршном поступку.

Престанак заложног права

Члан 272.

Заложно право ради обезбеђења стечено по овом закону, престаје под условима и у тренутку одређеним овим законом.

Одељак 2. Стицање заложног права на стварима и правима о којима се воде јавне књиге и други јавни рејистри

Потраживања која се могу обезбедити

Члан 273.

Ради обезбеђења новчаног или неновчаног потраживања које се може обезбедити предбележбом или другим привременим уписом у јавну књигу или у други јавни регистар ако је то потраживање одређено:

- 1) платним налогом, који још није постао правоснажан или још није постао извршан;
- 2) судском одлуком која још није постала правоснажна или још није постала извршна;
- 3) одлуком управног органа која још није постала коначна или још није постала извршна, а која би, по овом закону, по њеној коначности и извршности, имала својство извршне исправе;
- 4) судским поравнањем или поравнањем закљученим пред управним органом, под условом да би то поравнање, по овом закону имало својство извршне исправе, а време за испуњење чинидбе, по поравнању, још није истекло или
- 5) правним послом странака који је закључен пред судом и уз учешће судије које се не своди само на оверавање потписа, односно правним послом који је закључен пред другим државним органом и уз учешће службеног лица које се не своди само на оверавање потписа, може се одредити обезбеђење установљавањем заложног права.

Законски разлози за стицање заложног права

Члан 274.

(1) Суд ће усвојити предлог из члана 273. овог закона, ако предлагач учини вероватним да постоји опасност да би се без овог обезбеђења доцније извршење могло осујетити или знатно отежати.

(2) Сматра се да опасност постоји, и не доказује се, ако је потраживање одређено:

- 1) судском одлуком у кривичној ствари којом је усвојен имовинскоправни захтев;
- 2) одлуком донесеном у ванпарничном поступку, против које је изјављена неблаговремена жалба;
- 3) одлуком по којој би се извршење имало спровести у иностранству;
- 4) пресудом због изостанка, пресудом на основу признања, или пресудом на основу одрицања, против којих је изјављена жалба;
- 5) судским поравнањем, односно поравнањем пред органом управе, које се побија на начин предвиђен законом или
- 6) ако се против противника већ једном водио извршни поступак ради доспелих obroка издржавања.

Време стицања заложног права

Члан 275.

(1) Заложно право се стиче даном предбележбе или другог уписа у јавну књигу односно други јавни регистар.

(2) Суд је дужан доставити решење о установљавању привременог заложног права органу или организацији која води јавну књигу или други јавни регистар, без одлагања, а тај орган, односно организација, дужни су ставити предбележбу или други упис у року од три дана од дана пријема решења. Захтев за упис овом органу или организацији може поднети и поверилац.

(3) Прекорачење рокова из става 2 овог члана сматра се одуговлачењем поступка од стране судије, односно тежом повредом радне обавезе.

Престанак заложног права

Члан 276.

(1) На предлог противника, суд ће донети решење о престанку заложног права:

- 1) ако противник учини вероватним да је потраживање намирено или довољно обезбеђено у време подношења његовог предлога за обуставу обезбеђења;
- 2) ако противник положи јемство из којег би се предлагач могао намирити у целости или у претежном делу, или

- 3) ако је правоснажно утврђено да потраживање ради којег је изречено обезбеђење не постоји или да је престало.
- (2) Заложно право престаје даном брисања предбележбе или другог уписа у јавну књигу односно други јавни регистар којим је заложно право привремено стечено.
- (3) Суд је дужан доставити решење о престанку привременог заложног права органу или организацији која води јавну књигу или други јавни регистар, без одлагања, а тај орган, односно организација, дужни су брисати предбележбу или други упис у року од три дана од дана пријема решења. Захтев за упис овом органу или организацији може поднети и поверилац.
- (4) Прекорачење рокова из става 3 овог члана сматра се одуговлачењем поступка од стране судије, односно тежом повредом радне обавезе.

Продаја или уновчење ствари, односно права на коме је установљено заложно право **Члан 277.**

Заложно право стечено под условима одређеним у члановима 273. и 274. овог закона може се вршити продајом, уновчењем, односно преносом ствари или права на којима је установљено заложно право, тек кад предлагач о потраживању које је обезбеђено стекне извршну исправу, а спроводи се по одредбама овог Закона о извршном поступку.

Одељак 3. Стилцање заложног права на стварима и правима о којима се не воде јавне књиге и други јавни регистри

Потраживања која се могу обезбедити **Члан 278.**

Ради обезбеђења новчаног или неновчаног потраживања које се не може обезбедити предбележбом или другим привременим уписом у јавну књигу или у други јавни регистар ако је то потраживање одређено:

- 1) платним налогом, који још није постао правоснажан или још није постао извршан;
- 2) судском одлуком која још није постала правоснажна или још није постала извршна;
- 3) одлуком управног органа која још није постала коначна или још није постала извршна, а која би, по овом закону, по њеној коначности и извршности, имала својство извршне исправе;
- 4) судским поравнањем или поравнањем закљученим пред управним органом, под условом да би то поравнање, по овом закону имало својство извршне исправе, а време за испуњење чинидбе, по поравнању, још није истекло или

5) правним послом странака који је закључен пред судом и уз учешће судије које се не своди само на оверавање потписа, односно правним послом који је закључен пред другим државним органом и уз учешће службеног лица које се не своди само на оверавање потписа, може се одредити обезбеђење установљавањем привременог заложног права, само ако предлагач учини вероватним да нема интереса за извршење ради претходног намирења, под условом да предлагач учини вероватним да постоји опасност да би се без овог обезбеђења доцније извршење могло осујетити или знатно отежати.

Претпоставке опасности

Члан 279.

Сматра се да опасност постоји, и не доказује се, ако је потраживање одређено:

- 1) судском одлуком у кривичној ствари којом је усвојен имовинскоправни захтев;
- 2) одлуком донесеном у ванпарничном поступку, против које је изјављена неблагоприятна жалба;
- 3) одлуком по којој би се извршење имало спровести у иностранству;
- 4) пресудом због изостанка, пресудом на основу признања, или пресудом на основу одрицања, против којих је изјављена жалба;
- 5) судским поравнањем, односно поравнањем пред органом управе, које се побија на начин предвиђен законом или
- 6) ако се против противника већ једном водио извршни поступак ради доспелих obroка издржавања.

Време и начин стицања заложног права

Члан 280.

Заложно право се стиче пописом, под условима одређеним овим законом.

Сходна примена

Члан 281.

На престанак заложног права, као и на продају или уновчење ствари и права сходно се примењују одредбе чланова 276. и 277. овог закона.

Потраживања која се могу обезбедити

Члан 282.

Заснивањем заложног права споразумом странака могу се обезбедити сва потраживања која нису у целости намирена, без обзира да ли се о њима води парнични или други поступак.

Надлежност

Члан 283.

(1) За заснивање заложног права надлежан је општински суд, независно од времена када се оно предлаже, односно трговински суд, ако би по закону био надлежан да одлучује у парничном поступку, с обзиром на својства странака и предмет, независно од времена када се оно предлаже.

(2) За заснивање заложног права на покретним стварима месно је надлежан и суд на чијем подручју се ствар налази, као и суд на чијем подручју поверилац има пребивалиште односно седиште.

(3) За заснивање заложног права на правима месно је надлежан и суд на коме се та права редовно врше, као и суд на чијем подручју поверилац има пребивалиште, односно седиште.

Покретање поступка заснивања заложног права

Члан 284.

(1) Поступак заснивања заложног права покреће се предлогом повериоца или дужника, као и њиховим заједничким предлогом.

(2) Поверилац који је својим условима пословања предвидео обезбеђење, као услов за закључење уговора о кредитирању, позајмици, извођењу радова, вршењу услуга, осигурању или другим пословима, може покренути поступак заснивања заложног права пре него што је потраживање настало.

(3) Ако поступак није покренут заједничким предлогом, суд ће позвати странку која није покренула поступак да се у року који не може бити дужи од 8 дана, изјасни о предлогу.

Поступак закључења споразума

Члан 285

(1) Ако је поступак покренут заједничким предлогом или кад странка која није покренула поступак обавести суд да је спремна за заснивање заложног права споразумом, суд ће заказати рочиште за закључење споразума.

(2) Споразум је закључен кад странке на записник изјаве да су сагласне да се заснује заложно право на одређеној ствари или

праву ради обезбеђења одређеног потраживања и кад записник о споразуму потпишу.

(3) Суд ће решењем одбити закључење споразума о заснивању заложног права ако су странке својим правима располагале противно принудним прописима и правилима морала.

(4) Против решења из става 3 овог члана допуштена је жалба.

Дејство споразума о заснивању заложног права

Члан 286.

Записник о заснивању заложног права има својство судског поравнања и дејство извршне исправе.

Побијање споразума о заснивању заложног права

Члан 287.

Споразум о заснивању заложног права побија се на исти начин и из истих разлога као судско поравнање.

Време настанка заложног права

Члан 288.

(1) Ако се о ствари или праву дужника на коме је засновано заложно право воде јавне књиге или други јавни регистри, заложно право се стиче даном уписа у јавну књигу, односно други јавни регистар.

(2) Суд је дужан доставити споразум о заснивању заложног права органу или организацији која води јавну књигу или други јавни регистар, без одлагања, а тај орган, односно организација, дужна је извршити упис у року од три дана од дана пријема решења.

(3) Прекорачење рокова из става 2 овог члана сматра се одуговлачењем поступка од стране судије, односно тежом повредом радне обавезе.

(4) Ако се о ствари или праву дужника на коме је засновано заложно право не воде јавне књиге или други јавни регистри, заложно право се стиче пописом ствари, односно пленидбом права, по правилима овог закона о попису покретних ствари у току поступка извршења.

Престанак заложног права

Члан 289.

(1) Заложно право престаје споразумом странака да се стави ван снаге споразум о заснивању заложног права. Овај споразум се закључује пред истим судом пред којим је закључен споразум о заснивању заложног права, и под истим условима и у истом поступку у коме је он закључен.

(2) Заложно право престаје правоснажношћу одлуке којом је стављен ван снаге споразум о заснивању заложног права.

(3) Ако је заложно право уписано у јавну књигу или други јавни регистар, суд пред којим је стављен ван снаге споразум о заснивању заложног права, односно суд или орган који је правоснажно одлучио о стављању ван снаге споразума о заснивању заложног права, дужни су о томе без одлагања обавестити орган или организацију која води јавну књигу или други јавни регистар, а тај орган, односно организација, дужна је извршити брисање уписа у року од три дана од дана пријема решења. Захтев органу или организацији може поднети и дужник.

(4) Прекорачење рокова из става 3 овог члана сматра се одуговлачењем поступка од стране судије, односно тежом повредом радне обавезе.

(5) Ако заложно право није уписано у јавну књигу или други јавни регистар, суд пред којим је стављен ван снаге споразум о заснивању заложног права, односно суд или орган који је правоснажно одлучио о стављању ван снаге споразума о заснивању заложног права, дужни су о томе без одлагања обавестити суд који је извршио попис или пленидбу. Тај суд, у року од три дана од дана пријема обавештења доноси решење о стављању ван снаге пописа, односно пленидбе. Против овог решења није дозвољена жалба.

(6) Прекорачење рокова из става 5 овог члана, сматра се одуговлачењем поступка од стране судије.

Повраћај износа добијеног остварењем заложног права **Члан 290.**

(1) Ако је споразум о заснивању заложног права, у смислу члана 284. став 2 овог закона, закључен пре него што је настало потраживање ради чијег обезбеђења је заложно право засновано, а заложно право буде остварено продајом или уновчењем, па потраживање не настане у року од шест месеци од остварења заложног права, дужник има право да, у извршном поступку, предлогом за извршење или предлогом за противизвршење, тражи повраћај износа добијеног продајом или уновчењем, ако јавном или по закону овереном исправом докаже да потраживање није настало. Кад остварење заложног права није спроведено у извршном поступку, јавна или по закону оверена исправа којом дужник доказује да потраживање није настало, сматра се веродостојном исправом.

(2) О предлогу за извршење одлучује суд пред којим је закључен споразум о заснивању заложног права, а о предлогу за противизвршење, суд пред којим је спроведен извршни поступак.

(3) Ако дужник не располаже јавном или по закону овереном исправом којом се доказује да потраживање из става 1 овог члана није настало, суд којем је поднесен предлог за извршење или за противизвршење, упутиће дужника на парницу или други поступак.

Глава пета: ПРИВРЕМЕНЕ МЕРЕ

Одељак 1. Заједничке одредбе

Кад се може одредити привремена мера

Члан 291.

Привремена мера може се одредити пре покретања и у току судског или управног поступка, као и по окончању тих поступака, све док извршење не буде спроведено.

Недопустивост привремене мере

Члан 292.

Привремена мера није допуштена ако се обезбеђење може остварити другим средством обезбеђења којим се може постићи иста сврха.

Јемство уместо привремене мере

Члан 293.

(1) Поверилац може у предлогу за одређивање привремене мере или накнадно изјавити да се, уместо привремене мере, задовољава полагањем од стране дужника одређеног износа на име јемства.

(2) Полагање јемства, уместо привремене мере може се одредити и на предлог дужника.

(3) Ако дужник положи јемство, суд ће обуставити поступак и укинути већ спроведене радње.

Јемство као услов за одређивање привремене мере

Члан 294.

(1) Суд може, на предлог повериоца, одредити привремену меру и кад није учинио вероватним постојање потраживања и опасност, ако претходно положи, у остављеном му року, износ који суд одреди као јемство за штету, која би дужнику могла бити нанесена одређивањем и спровођењем привремене мере.

(2) Суд може, на предлог дужника, према околностима случаја, поступити по одредби става 1 овог члана и кад је поверилац учинио вероватним постојање потраживања и опасности.

Одређивање више привремених мера

Члан 295.

Суд може, с обзиром на околности случаја, на предлог повериоца, одредити и више привремених мера, ако је то потребно.

Време за које се одређује привремена мера

Члан 296.

(1) У решењу којим се одређује привремена мера одредиће се време трајања те мере, а ако је мера одређена пре подношења тужбе или покретања другог поступка – и рок у коме поверилац мора поднети тужбу, односно предлог за покретање другог поступка ради оправдања мере.

(2) Суд ће, на предлог повериоца, продужити време трајања привремене мере, под условом да се нису промениле околности под којима је та мера одређена.

(3) Предлог из става 2 овог члана може се поднети само пре него што истекне време за које је привремена мера одређена.

Укидање привремене мере

Члан 297.

(1) Ако поверилац у одређеном року није поднео тужбу, односно није покренуо други поступак ради оправдања привремене мере, или је време за које је одређена привремена мера истекло, суд ће, на предлог дужника, обуставити поступак и укинути спроведене радње.

(2) На предлог дужника, поступак ће се обуставити и укинути спроведене радње, ако су се околности због којих је мера одређена доцније промениле, тако да више није потребна.

Накнада штете дужнику

Члан 298.

Дужник има према повериоцу право на накнаду штете која му је нанесена привременом мером за коју је утврђено да је била неоснована или коју поверилац није оправдао.

Одељак 2. Привремене мере за обезбеђење новчаног потраживања

Услови за одређивање привремене мере

Члан 299.

(1) Привремена мера за обезбеђење новчаног потраживања може се одредити ако је поверилац учинио вероватним постојање потраживања и опасност да ће без такве мере дужник осујетити или знатно отежати наплату потраживања, тиме што ће своју имовину, односно своја средства отуђити, прикрити или на други начин њима располагати.

(2) Поверилац не мора доказивати опасност ако учини вероватним да би предложеном мером дужник могао претрпети само незнатну штету.

(3) Сматра се да опасност постоји нарочито:

- 1) ако би се потраживање требало остварити у иностранству;
- 2) ако се због неиспуњења доспелих obroka издржавања против дужника већ водио извршни поступак;
- 3) ако су дужникове законске обавезе, као и обавезе утврђене правоснажним одлукама судова и других органа веће од његових редовних прихода;
- 4) ако је против дужника безуспешно покушавано извршење које није успело зато што је он одбио да пружи податке о томе где му се налази имовина, као и да је у току раније вођених извршних поступака давао нетачне податке о својој имовини.

Врсте привремених мера

Члан 300.

(1) Ради обезбеђења новчаног потраживања, може се одредити свака мера којом се постиже сврха таквог обезбеђења, а нарочито:

- 1) забрана дужнику да располаже покретним стварима, као одузимање тих ствари од дужника и поверавање на чување повериоцу или трећем лицу, односно чување у судском депозиту;
- 2) забрана дужнику да отуђи или оптерети своје непокретности или стварна права на непокретности уписана у јавну књигу у његову корист, уз упис те забране у јавну књигу;
- 3) забрана дужниковом дужнику да исплати дужнику потраживање или да му преда ствари, као и забрана дужнику да прими ствари, да наплати потраживање и да примљеним односно, наплаћеним располаже;
- 4) налог банци или другој финансијској организацији код које дужник има рачун да дужнику или трећем лицу, по налогу дужника, ускрати са дужниковог рачуна исплату новчаног износа за који је одређена привремена мера;
- 5) одузимање од дужника и полагање у депозит готовог новца или хартија од вредности.

(2) Забране и налози из става 1 овог члана сматрају се извршеним када решење буде достављено лицу на које се односи.

(3) Налог банци или другој финансијској организацији, из тачке 4 претходног става доставља се организацији за принудну наплату, која га без одлагања доставља свим банкама и финансијским организацијама код којих дужник има рачун, истовремено и забрањује другима банкама и финансијским организацијама да отворе рачун дужнику.

(4) Поверилац у чију је корист привремена мера изречена има право да од лица које је било дужно да поштује забрану или налог захтева накнаду штете коју је претрпео због њиховог непоштовања.

(5) Дужник, односно треће лице коме је издата забрана или налог из тачке 1 до 4 ст. 1 овог члана, који не поступи по забрани односно налогу казниће се по одредбама члана 41. овог закона.

Дејства привремених мера Члан 301.

Привременом мером не стиче се заложно право, али суд може одредити, нарочито ако постоји опасност одређена у члану 299, став 3 овог закона, да се привременом мером стиче привремено заложно право у смислу чланова 273, 275, 278. и 280. овог закона.

Одељак 3. Привремене мере за обезбеђење неновчаног потраживања

Услови за одређивање привремене мере Члан 302.

(1) Ради обезбеђења неновчаног потраживања, може се одредити привремена мера, ако је поверилац учинио вероватним постојање потраживања и опасност да ће се иначе остварење потраживања осујетити или знатно отежати.

(2) Привремена мера може се одредити и кад поверилац учини вероватним да је мера потребна да би се спречила употреба силе или настанак ненадокнадиве штете.

Врсте привремених мера Члан 303.

(1) Ради обезбеђења неновчаног потраживања, може се одредити свака мера којом се постиже сврха таквог обезбеђења, а нарочито:

- 1) забрана отуђења и оптерећења покретних ствари на које је управљено потраживање, одузимање тих ствари и поверавање на чување повериоцу или трећем лицу, односно чување у судском депозиту;
- 2) забрана отуђења и оптерећења непокретности на коју је управљено потраживање, уз упис забране у јавну књигу;
- 3) забрана дужнику да предузима радње које могу нанети штету повериоцу, као и забрана да се изврше промене на стварима на које је управљено потраживање;
- 4) забрана дужниковом дужнику да дужнику преда ствари на које је управљено потраживање;
- 5) забрана отуђења и оптерећења акција или удела у друштву на које управљено потраживање, и забележба ове забране у Централном регистру хартија од вредности, односно књизи уделничара и јавном регистру друштава са ограниченом одговорношћу, забрана коришћења и

располагања правима из акција и удела и поверавање акција или удела на управљање трећем, укључив постављање привремене управе друштвом;

- 6) налог дужнику да обави одређене радње потребне да би се сачувала покретна или непокретна ствар, спречила њена физичка промена, оштећење или уништење;
- 7) овлашћење повериоцу да сам или преко трећег лица обави неку радњу или набави одређену ствар о трошку дужника, нарочито ако је то неопходно да би се успоставило пређашње стање;
- 8) плаћање накнаде зараде запосленом за време спора о незаконитости одлуке о престанку радног односа, ако је то неопходно за издржавање његово и лица која је по закону дужан да издржава, уз истовремено одређивање средстава извршења за принудну наплату накнаде или привремено враћање запосленог на рад;
- 9) привремено уређење спорног односа, да би се отклонила опасност од насиља или веће ненадокнадиве штете.

(2) Поверилац у чију је корист привремена мера изречена има право да од лица које је било дужно да поштује забрану или налог захтева накнаду штете коју је претрпео због њиховог непоштовања.

(3) Забране и налози из става 1 овог члана сматрају се извршеним када решење буде достављено лицу на које се односи.

(4) Дужник, односно треће лице коме је издата забрана или налог из тачке 1. до 4. ст. 1 овог члана, који не поступи по забрани, односно налогу казниће се по одредбама члана 41. овог закона.